

V l á d n í n á v r h

ZÁKON

ze dne2020

o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021 a o změně zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ V ROCE 2021

§ 1

Předmět úpravy

Tento zákon upravuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropské unie¹⁾ sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021 (dále jen „sčítání“), a to

- a) působnost správních orgánů v oblasti sčítání,
- b) práva a povinnosti osob v souvislosti se sčítáním,
- c) přípravu sčítání, způsob získávání údajů a jejich zpracování a
- d) zpřístupnění výsledků sčítání.

§ 2

Účel sčítání

Účelem sčítání je vytvořit a zpřístupnit statistické informace za celé území České

¹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 862/2007 ze dne 11. července 2007 o statistice Společenství v oblasti migrace a mezinárodní ochrany a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 311/76 o sestavování statistik o zahraničních pracovnících.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 ze dne 9. července 2008 o sčítání lidu, domů a bytů.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 ze dne 11. března 2009 o evropské statistice a zrušení nařízení (ES, Euratom) č. 1101/2008 o předávání údajů, na které se vztahuje statistická důvěrnost, Statistickému úřadu Evropských společenství, nařízení Rady (ES) č. 322/97 o statistice Společenství a rozhodnutí Rady 89/382/EHS, Euratom, kterým se zřizuje Výbor pro statistické programy Evropských společenství, v platném znění.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1260/2013 ze dne 20. listopadu 2013 o evropské demografické statistice.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

Nařízení Komise (EU) 2017/712 ze dne 20. dubna 2017, kterým se zavádí referenční rok a program statistických údajů a metadat pro sčítání lidu, domů a bytů stanovený nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008.

republiky o fyzických osobách, domácnostech, bytovém a domovním fondu k rozhodnému okamžiku sčítání. Za tímto účelem pro potřeby evropské statistiky podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího sčítání lidu, domů a bytů²⁾ nebo pro potřeby národní statistiky Český statistický úřad (dále jen „Úřad“) vytváří statistické informace týkající se těchto tematických okruhů:

a) za fyzické osoby

1. demografické charakteristiky reprezentované věkem, pohlavím, rodinným stavem a počtem živě narozených dětí,

2. charakteristiky geografického rozmístění reprezentované druhem a místem evidovaného pobytu a místem obvyklého pobytu³⁾,

3. charakteristiky krátkodobé a dlouhodobé migrační mobility reprezentované státním občanstvím, předchozími druhy a místy evidovaného pobytu, předchozími místy obvyklého pobytu a datem přistěhování do České republiky,

4. kulturní charakteristiky reprezentované národností a mateřským jazykem,

5. úroveň vzdělání,

6. ekonomické charakteristiky reprezentované ekonomickou aktivitou, zaměstnáním, postavením v zaměstnání a odvětvím ekonomické činnosti,

7. charakteristiky dojížděky do zaměstnání a škol reprezentované místem pracoviště nebo školy, frekvencí a způsobem dojížděky,

b) za domácnosti

1. velikost a

2. typ a složení,

c) za byty a domy

1. obydlenost,

2. geografické rozmístění,

3. druh astáří,

4. vlastnická struktura a právní důvod užívání,

5. technickoekonomické atributy a

6. kvalitativní charakteristiky bydlení.

CELEX:32008R0763

§ 3

Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

a) domem budova, která obsahuje prostory určené k bydlení nebo ubytování,

b) bytem soubor místností, popřípadě jedna obytná místnost, které svým stavebně technickým uspořádáním a vybavením splňují požadavky na trvalé bydlení a jsou k tomuto účelu užívání určeny,

c) domácností skupina fyzických osob, nebo i jediná fyzická osoba, které bydlí v jednom bytě nebo jiném obydlí, než je byt, s výjimkou fyzických osob podle písmene d),

d) osobou žijící mimo domácnost fyzická osoba, která žije jako jednotlivec v zařízení nebo je

²⁾ Čl. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008.

³⁾ Čl. 2 písm. d) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008.

osobou bez přístřeší,
e)zařízením budova nebo její část, která obsahuje převážně prostory k hromadnému ubytování nebo je určena k poskytování lůžkové zdravotní nebo sociální péče.

§ 4

Rozhodný okamžik

Rozhodným okamžikem, k němuž se zjišťují údaje pro účely sčítání, je podle přímo použitelného předpisu Evropské unie, kterým se zavádí referenční rok a program statistických údajů a metadat pro sčítání lidu, domů a bytů⁴⁾, půlnoc z pátku 26. března 2021 na sobotu 27. března 2021.

CELEX:32017R0712

§ 5

Rozsah sčítání

- (1) Sčítání podléhá s výjimkou osob podle odstavce 2
- a) každá fyzická osoba, která má v rozhodný okamžik na území České republiky trvalý pobyt⁵⁾ nebo přechodný pobyt⁶⁾ nad 90 dnů,
 - b) každá fyzická osoba, které byl na území České republiky udělen azyl, doplňková ochrana⁷⁾ nebo dočasná ochrana⁸⁾,
 - c) každá fyzická osoba, která je na území České republiky v rozhodný okamžik přítomna,
 - d) každý dům, i neobydlený, a
 - e) každý byt, i neobydlený.

(2) Sčítání nepodléhají

- a) cizinci požívající diplomatické výsady a imunity, jakož i byty ve vlastnictví jiných států, které se nacházejí na území České republiky a slouží k diplomatickým účelům a
- b) cizinci, kteří jsou v rozhodný okamžik na území České republiky přítomni za účelem krátkodobého pobytu do 90 dnů.

§ 6

Využití cenzového informačního systému

⁴⁾ Čl. 3 nařízení Komise (EU) 2017/712.

⁵⁾ § 10 odst. 1 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů.

§ 65, 87g a 87h zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁾ Zákon č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁾ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁾ Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů.

(1) Úřad zpracuje údaje ze sčítání v cenзовém informačním systému vedeném podle § 12a zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě.

(2) V cenзовém informačním systému pro účely budoucích sčítání lidu, domů a bytů Úřad uchovává v pseudonymizované podobě

- a) agendový identifikátor fyzické osoby,
- b) místo obvyklého pobytu v rozhodný okamžik,
- c) místo obvyklého pobytu v době narození a
- d) nejvyšší ukončené vzdělání.

§ 7

Údaje přebírané z informačních systémů veřejné správy

(1) Za účelem vytvoření statistických informací týkajících se tematických okruhů uvedených v § 2 a po vyhodnocení potřebnosti údajů Úřad přebere z informačních systémů veřejné správy, zejména

- a) ze základního registru obyvatel, údaje v rozsahu stanoveném v § 9a odst. 1 písm. a) zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě,
- b) z informačního systému evidence obyvatel, údaje v rozsahu stanoveném v § 9a odst. 1 písm. b) zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, a
- c) z informačního systému cizinců, údaje v rozsahu stanoveném v § 9a odst. 1 písm. c) zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě.

(2) Správce informačního systému veřejné správy je povinen předávat Úřadu údaje z informačního systému veřejné správy a poskytnout mu nezbytnou součinnost pro jejich vstupní zpracování a interpretaci.

(3) Úřad je oprávněn využít veřejné údaje z katastru nemovitostí za účelem vytvoření seznamu bytů a seznam bytů zpřístupnit fyzické osobě při zakládání elektronického sčítacího formuláře za účelem určení bytu v rámci domu a sčítacímu komisaři pro zajištění terénního došetření.

(4) Úřad je oprávněn přebírat údaje podle odstavce 1 do 31. července 2021.

§ 8

Údaje zjišťované prostřednictvím sčítacích formulářů

Prostřednictvím sčítacích formulářů Úřad zjišťuje pouze ty údaje, které nejsou uvedeny v informačních systémech veřejné správy za všechny osoby a byty podléhající sčítání, a údaje sloužící k jejich identifikaci, a to údaje

- a) o fyzických osobách
 1. místo sečení,
 2. jméno, popřípadě jména, a příjmení,
 3. druh a číslo elektronicky čitelného dokladu, datum narození a pohlaví, nebo rodné číslo,
 4. místo obvyklého pobytu v rozhodný okamžik,
 5. místo obvyklého pobytu 1 rok před sčítáním,
 6. místo obvyklého pobytu v době narození,

7. národnost,
8. mateřský jazyk,
9. nejvyšší ukončené vzdělání,
10. počet živě narozených dětí,
11. ekonomická aktivita,
12. zaměstnání,
13. odvětví ekonomické činnosti,
14. místo pracoviště nebo školy,
15. frekvence dojížděky do zaměstnání nebo školy a
16. dopravní prostředek využívaný k cestě do zaměstnání nebo školy,

b) o bytech, bydlení a domácnostech

1. číslo nebo jiné určení bytu,
2. způsob bydlení,
3. obydlenost bytu,
4. právní důvod užívání bytu,
5. velikost bytu, a to podlahová plocha a počet místností,
6. poloha bytu v domě,
7. připojení na plyn,
8. připojení na vodovod,
9. způsob vytápění,
10. energie používaná k vytápění a
11. složení domácnosti, a to seznam osob v bytě a vztahy mezi nimi.

§ 9

Ochrana statistické důvěrnosti

(1) Podle přímo použitelných předpisů Evropské unie o evropské statistice⁹⁾ a o ochraně osobních údajů¹⁰⁾ Úřad zajistí výmaz nebo zničení osobních údajů, s výjimkou údajů uvedených v § 6 odst. 2, jakmile pomine účel, pro který byly zpracovány, nejpozději však do 2 let od rozhodného okamžiku.

(2) Anonymizované údaje ze sčítacích formulářů předá Úřad v elektronické podobě k trvalému uložení do Národního archivu.

CELEX: 32009R0223, 32016R0679

§ 10

Povinnost mlčenlivosti

(1) Sčítací komisař, fyzická osoba zajišťující sběr nebo zpracování údajů ze sčítání nebo fyzická osoba, která se s údaji ze sčítání seznámí, je povinna zachovávat mlčenlivost o všech údajích ze sčítání a podmínkách jejich zpracovávání, stejně tak jakoo jiných skutečnostech, se kterými se seznámila v souvislosti se sčítáním.

⁹⁾ Čl. 20 odst. 1 a 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009, v platném znění.

¹⁰⁾ Čl. 5 a 89 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679.

(2) Fyzická osoba zajišťující sběr nebo zpracování údajů ze sčítání skládá slib v tomto znění: „Slibuji na svou čest a svědomí, že nezveřejním, nikomu nesdělím ani neumožním seznámit se s údaji ani s jinými skutečnostmi, se kterými se seznámím v souvislosti se sčítáním lidu, domů a bytů v roce 2021.“. Slib mlčenlivosti se skládá do rukou předsedy Úřadu nebo osoby jím pověřené.

(3) Slib je složen, jestliže po jeho přečtení prohlásí ten, kdo slib skládá: „Tak slibuji.“ a podepíše se na záznamu o složení slibu. V písemném záznamu o složení slibu musí být uvedeno datum a místo složení slibu, jméno, popřípadě jména, a příjmení a datum narození toho, kdo slib skládá, a jméno, popřípadě jména, a příjmení a funkce toho, kdo slib přijímá.

(4) Fyzickou osobu vázanou povinností zachovávat mlčenlivost může této povinnosti zprostit ten, jehož se chráněná skutečnost týká.

§ 11

Povinnosti fyzických a právnických osob

(1) Plně svéprávná fyzická osoba podléhající sčítání je povinna poskytnout údaje podle § 8 písm. a) bodů 1 až 6 a 8 až 16 a jako člen domácnosti také údaje podle § 8 písm. b).

(2) Za fyzickou osobu podléhající sčítání, která není plně svéprávná, poskytne údaje podle odstavce 1 její zákonný zástupce, opatrovník nebo jiná osoba oprávněná za ni jednat podle občanského zákoníku.

(3) Fyzická osoba uvedená v odstavcích 1 a 2 (dále jen „povinná osoba“) splní povinnost poskytnout údaje podle odstavců 1 a 2 přesným a úplným zápisem těchto údajů do sčítacího formuláře a jeho odevzdáním způsobem a v termínech uvedených v § 17 nebo 18.

(4) Fyzická osoba, které je zpřístupněn sčítací formulář v elektronické podobě, je povinna umožnit sdílení přístupu k tomuto sčítacímu formuláři ostatním členům domácnosti, aby mohli splnit svou povinnost podle odstavce 1 nebo 2.

(5) Fyzická osoba, která převezme při terénním došetření sčítací formulář v listinné podobě, je povinna jej předat ostatním členům domácnosti, aby mohli splnit svou povinnost podle odstavce 1 nebo 2, pokud tak již neučinili jiným způsobem.

(6) Vlastník domu je povinen umožnit sčítacímu komisaři přístup k jednotlivým bytům v domě za účelem řádného plnění jeho povinností podle § 21 písm. d). Dále je povinen sčítacímu komisaři sdělit údaje o čísle, nebo jiném určení bytu a jeho poloze za každý neobydlený byt v obydleném domě.

(7) Vlastník zařízení, které netvoří samostatný sčítací obvod, je povinen provést distribuci prázdných a sběr vyplněných sčítacích formulářů od jednotlivých bydlících nebo ubytovaných osob, a předat je sčítacímu komisaři.

(8) Vlastník zařízení, které tvoří samostatný sčítací obvod, je povinen umožnit sčítacímu komisaři provedení sčítání v tomto zařízení.

§ 12

Úřad

(1) Úřad organizuje, řídí, koordinuje a zabezpečuje přípravu sčítání, jeho provedení, zpracování a zveřejnění jeho výsledků.

(2) Úřad může pověřit

- a) držitele poštovní licence, který má povinnost zajišťovat a poskytovat všechny základní služby podle zákona upravujícího poštovní služby (dále jen „držitel poštovní licence“) zajištěním některých úkolů v oblasti terénního došetření a činností s tím souvisejících a
- b) právnickou osobu založenou státem za účelem poskytování jednotných a standardizovaných služeb informační a komunikační technologie veřejné správě (dále jen „poskytovatel sdílených služeb“) zajištěním některých úkolů v oblasti online sčítání a činností s tím souvisejících.

(3) Pro splnění úkolů podle odstavce 1 Úřad

- a) zajišťuje podmínky a prostředí pro realizaci online sčítání,
- b) vymezuje sčítací obvody podle § 19,
- c) zajišťuje přípravu sčítacích formulářů,
- d) zajišťuje nábor a školení sčítacích komisařů pro samostatné sčítací obvody a metodické školení sčítacích komisařů pro standardní a rezortní sčítací obvody,
- e) zajišťuje provedení sčítání v samostatných sčítacích obvodech a
- f) zajišťuje informovanost veřejnosti za účelem řádného průběhu sčítání.

§ 13

Ministerstva

(1) Ministerstvo vnitra

- a) zajišťuje sčítání u hromadně ubytovaných příslušníků a občanských zaměstnanců Policie České republiky, včetně příslušníků a občanských zaměstnanců Policie České republiky působících v zahraničí a
- b) zajišťuje sčítání u hromadně ubytovaných příslušníků Bezpečnostní informační služby.

(2) Ministerstvo spravedlnosti zajišťuje sčítání v zařízeních Vězeňské služby České republiky a u hromadně ubytovaných příslušníků a občanských zaměstnanců Vězeňské služby České republiky.

(3) Ministerstvo obrany zajišťuje sčítání u hromadně ubytovaných příslušníků Armády České republiky, včetně jednotek působících v zahraničí.

(4) Ministerstvo zahraničních věcí zajišťuje sčítání osob, které mají trvalý pobyt v České republice a v rozhodném okamžiku pracují na zastupitelských úřadech České republiky, včetně jejich rodinných příslušníků žijících s nimi v zahraničí ve společné domácnosti.

§14

Obecní úřady

(1) Obecní úřad ve spolupráci s Úřadem zajišťuje

- a) zápis chybějících a ověření či opravu nekonzistentních referenčních údajů Registru územní identifikace, adres a nemovitostí za stavební objekty a adresní místa,
- b) informovanost obyvatel o významu, termínu, způsobu provedení sčítání a jeho organizaci tím, že zveřejňuje
 1. oznámení Úřadu o sčítání,
 2. seznam standardních sčítacích obvodů v obci, včetně jejich vymezení, jména a příjmení a čísla průkazu příslušných sčítacích komisařů,
 3. aktualizovaná jména a příjmení a čísla průkazu příslušných sčítacích komisařů a
 4. adresu a kontaktní údaje kontaktních míst Úřadu adřizitele poštovní licence (dále jen „kontaktní místo“).

(2) Obecní úřad s působností obecného stavebního úřadu poskytuje Úřadu součinnost při územní přípravě sčítání, zejména zapíše chybějící a ověří, popřípadě opraví, nekonzistentní technickoekonomické atributy stavebních objektů na základě dostupné dokumentace stavby.

(3) Obecní úřad obce s rozšířenou působností poskytuje Úřadu součinnost při harmonizaci hranic a popisu základních sídelních jednotek.

(4) Zveřejnění informací podle odstavce 1 písm. b) se uskutečňuje způsobem v místě obvyklým, a to

- a) v případě informací podle bodů 1, 2 a 4 nejpozději 14 kalendářních dní před rozhodným okamžikem a
- b) v případě informací podle bodu 3 neprodleně po oznámení změny.

(5) Úkoly a působnost stanovené obecnímu úřadu v odstavci 1 vykonávají v hlavním městě Praze úřady městských částí a v územně členěných statutárních městech úřady městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst.

§15

Povinnosti jiných subjektů

Držitel poštovní licence a poskytovatel sdílených služeb, jakož i jejich zaměstnanci a osoby v obdobném poměru zajišťující sběr nebo zpracování údajů ze sčítání, jsou povinni zajistit ochranu vyplněných sčítacích formulářů a údajů v nich zaznamenaných a dále zpracovávaných před jejich odcizením, ztrátou, poškozením, zničením nebo jiným zneužitím.

§ 16

Sčítací formuláře

(1) Sčítacími formuláři jsou sčítací formulář pro domácnost a sčítací formulář pro osobu.

(2) Sčítací formulář má listinnou a elektronickou podobu. Vzor sčítacího formuláře v listinné podobě stanoví Úřad vyhláškou.

§ 17

Online sčítání

(1) Povinná osoba poskytne údaje podle § 11 odst. 1 jejich zápisem do sčítacího formuláře v elektronické podobě ve lhůtě od 27. března 2021 do 9. dubna 2021. Úřad je oprávněn ve výjimečných odůvodněných případech tuto lhůtu prodloužit oznámením zveřejněným na úřední desce Úřadu a v hromadném sdělovacím prostředku, nejpozději do konce lhůty pro terénní došetření podle § 18 odst. 4 nebo do konce lhůty prodloužené podle § 18 odst. 6.

(2) Sčítací formulář v elektronické podobě je zpřístupněn na základě ověření existence identifikačních údajů fyzické osoby podléhající sčítání nebo osobě s totožností ověřenou podle zákona o elektronické identifikaci nebo jiného právního předpisu umožňujícího elektronickou identifikaci ověření existence adresy místa obvyklého pobytu.

(3) Formu přístupu k sčítacímu formuláři v elektronické podobě a specifikaci způsobu prokazování oprávnění ke zpřístupnění sčítacího formuláře v elektronické podobě stanoví Úřad vyhláškou.

(4) Povinná osoba, které nebude sčítací formulář v elektronické podobě zpřístupněn podle odstavce 2 nebo která nesplní povinnost podle odstavce 1, poskytne údaje během terénního došetření podle § 18.

§ 18

Terénní došetření

(1) Sčítací komisař předá členu domácnosti, osobě žijící mimo domácnost, popřípadě vlastníku zařízení, které tvoří samostatný sčítací obvod, sčítací formulář v listinné podobě v předem oznámeném termínu nejpozději do 26. dubna 2021, o němž jej informuje vhozením písemnosti do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky, popřípadě jiným vhodným způsobem.

(2) Nepodaří-li se předat sčítací formulář podle odstavce 1, povinná osoba si jej vyzvedne na kontaktním místě nebo jej získá jiným, Úřadem zveřejněným, způsobem.

(3) Sčítací komisař nebo kontaktní místo poskytne povinné osobě na její žádost vysvětlení. Povinné osobě, která není schopna vyplnit sčítací formulář sama, poskytne sčítací komisař nebo kontaktní místo na její žádost pomoc s vyplněním.

(4) Člen domácnosti, osoba žijící mimo domácnost nebo vlastník zařízení, které tvoří samostatný sčítací obvod, odevzdá vyplněný sčítací formulář sčítacímu komisaři v předem dohodnutém termínu nebo jej doručí na kontaktní místo, nejpozději do 11. května

2021. Sčítací komisař nebo kontaktní místo při přebírání sčítacího formuláře v listinné podobě ověří, zda jsou v něm vyplněny všechny požadované údaje. Sčítací komisař nebo kontaktní místo jsou povinni vydat na žádost osoby, která jim předala vyplněný sčítací formulář, písemné potvrzení o jeho odevzdání.

(5) Sčítací komisař předá vyplněné sčítací formuláře Úřadu, ministerstvu uvedenému v § 13 nebo držiteli poštovní licence, a to podle toho, kdo jej jmenoval.

(6) Úřad je oprávněn ve výjimečných odůvodněných případech lhůtu podle odstavců 1 a 4 prodloužit oznámením zveřejněným na úřední desce Úřadu a v hromadném sdělovacím prostředku, nejvýše o 30 kalendářních dnů.

§19

Vymezení sčítacích obvodů

(1) Sčítání se provede podle vymezených sčítacích obvodů.

(2) Sčítacím obvodem je

- a) standardní sčítací obvod,
- b) samostatný sčítací obvod a
- c) rezortní sčítací obvod.

(3) Standardním sčítacím obvodem je územní jednotka pro přípravu a provedení sčítání.

(4) Samostatným sčítacím obvodem je zařízení vyčleněné Úřadem ze standardního sčítacího obvodu.

(5) Rezortním sčítacím obvodem je budova nebo více budov vyčleněných Úřadem ze standardního sčítacího obvodu na základě údajů sdělených ministerstvem uvedeným v § 13.

(6) Seznam standardních sčítacích obvodů, včetně jejich vymezení a jména, popřípadě jmen, a příjmení sčítacích komisařů, zveřejní Úřad způsobem umožňujícím dálkový přístup nejpozději 20 kalendářních dnů před rozhodným okamžikem. Dozví-li se Úřad o změně údajů zapsaných v seznamu standardních sčítacích obvodů, bez zbytečného odkladu tento seznam aktualizuje.

§20

Sčítací komisař

(1) Sčítací komisař je fyzická osoba, která zajišťuje sběr údajů a další činnosti stanovené Úřadem.

(2) Sčítacím komisařem může být fyzická osoba, která

- a) je státním občanem České republiky, občanem jiného členského státu Evropské unie nebo občanem státu, který je smluvním státem Dohody o Evropském hospodářském prostoru,
- b) je plně svéprávná,

- c) dosáhla věku nejméně 18 let,
- d) je bezúhonná a
- e) má dostatečnou znalost českého jazyka a menšinového jazyka, pokud je znalost menšinového jazyka pro provedení sčítání v jemu přiděleném sčítacím obvodu nezbytná.

(3) Za bezúhonnou se nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena. Bezúhonnost se osvědčuje výpisem z Rejstříku trestů, který nesmí být starší než 3 měsíce. Fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, osvědčuje splnění předpokladu bezúhonnosti též obdobným dokladem osvědčujícím bezúhonnost, který nesmí být starší než 3 měsíce, vydaným státem, jehož je žadatel státním občanem, jakož i státy, v nichž žadatel pobýval v posledních 3 letech nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců, a doloženým úředním překladem do českého jazyka; pokud takový doklad domovský stát nevydává, doloží se bezúhonnost písemným čestným prohlášením. Fyzická osoba, která je nebo byla státním občanem jiného členského státu Evropské unie nebo má nebo měla adresu bydliště v jiném členském státě Evropské unie, může místo výpisu z evidence obdobné Rejstříku trestů doložit bezúhonnost výpisem z Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace o jejích pravomocných odsouzeních za trestné činy a o navazujících údajích o těchto odsouzeních zapsaných v evidenci tohoto státu.

(4) Sčítacího komisaře jmenuje a odvolává

- a) pro samostatný sčítací obvod předseda Úřadu nebo osoba, kterou k tomu pověřil,
- b) pro rezortní sčítací obvod příslušný ministr nebo osoba, kterou k tomu pověřil a
- c) pro standardní sčítací obvod osoba oprávněná jednat za držitele poštovní licence.

(5) Funkce sčítacího komisaře zaniká

- a) splněním povinnosti podle § 21 písm. d),
- b) ukončením pracovněprávního vztahu, jehož obsahem je výkon funkce sčítacího komisaře,
- c) přestal-li splňovat některou z podmínek pro jmenování,
- d) prohlášením sčítacího komisaře o ukončení výkonu funkce oznámeným tomu, kdo jej jmenoval,
- e) odvoláním z funkce, nebo
- f) úmrtím nebo prohlášením za mrtvého.

(6) Sčítacího komisaře lze z funkce odvolat, nevykonává-li řádně své povinnosti podle tohoto zákona, nebo se dopustil jednání neslučitelného s postavením sčítacího komisaře. Za neslučitelné s postavením sčítacího komisaře se považuje takové chování nebo jednání, kterým sčítací komisař ohrožuje důvěru v odbornost jeho postupu nebo v průběh sčítání.

§ 21

Povinnosti sčítacího komisaře

Sčítací komisař je povinen

- a) složit slib mlčenlivosti,
- b) absolvovat školení související s provedením sčítání,
- c) prokázat se při výkonu své funkce průkazem sčítacího komisaře a, požádá-li o to povinná osoba, též občanským průkazem nebo cestovním dokladem,
- d) řádně a včas provést sčítání ve sčítacím obvodu, který je mu přidělen, zejména v rámci informační pochůzky ověřit evidovaný obsah sčítacího obvodu se skutečným stavem, provést distribuci informačních letáků k online sčítání a provést terénní došetření,

- e) přijmout veškerá opatření, aby vyplněné sčítací formuláře a údaje v nich zaznamenané nebyly odcizeny, ztraceny, poškozeny, zničeny nebo jinak zneužity,
- f) informovat neprodleně osobu, která ho jmenovala do funkce sčítacího komisaře, o nemožnosti vykonávat dále tuto funkci a
- g) neprodleně po zániku funkce sčítacího komisaře odevzdat průkaz sčítacího komisaře, sčítací formuláře a jiné dokumenty a vybavení, které pro výkon funkce sčítacího komisaře převzal, Úřadu, ministerstvu podle § 13 nebo držiteli poštovní licence, a to podle toho, kdo jej jmenoval.

§22

Průkaz sčítacího komisaře

(1) Průkaz sčítacího komisaře vydá sčítacímu komisaři Úřad, ministerstvo podle § 13 nebo držitel poštovní licence, a to podle toho, kdo jej jmenoval.

(2) Vzor průkazu sčítacího komisaře stanoví Úřad vyhláškou.

§ 23

Zpřístupnění výsledků sčítání

Úřad zpřístupní výsledky sčítání v souladu s § 18 zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě. Výsledky sčítání jsou dostupné na internetových stránkách Úřadu ve formě otevřených dat. Otevřenými daty se pro účely tohoto zákona rozumí informace zveřejňované způsobem umožňujícím dálkový přístup v otevřeném a strojově čitelném formátu, jejichž způsob ani účel následného využití není omezen a které jsou evidovány v národním katalogu otevřených dat.

§24

Přestupky

- (1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že
- a) se neoprávněně vydává za sčítacího komisaře nebo jinou osobu zajišťující sběr nebo zpracování údajů ze sčítání,
 - b) využije údaje ze sčítání v rozporu s tímto zákonem v úmyslu získat tím pro sebe nebo jiného prospěch,
 - c) jako osoba zajišťující sběr nebo zpracování údajů ze sčítání nebo osoba, která se s údaji ze sčítání seznámí, poruší povinnost zachovávat mlčenlivost podle § 10, nebo
 - d) jako osoba zajišťující sběr nebo zpracování údajů ze sčítání nezajistí ochranu vyplněných sčítacích formulářů a údajů v nich zaznamenaných před jejich odcizením, ztrátou, poškozením, zničením nebo jiným zneužitím.
- (2) Povinná osoba se dopustí přestupku tím, že
- a) neposkytne údaje podle § 11 odst. 1,
 - b) neposkytne údaje podle § 11 odst. 2, nebo
 - c) poskytne údaje v rozporu s § 11 odst. 3.

(3) Vlastník domu se dopustí přestupku tím, že v rozporu s § 11 odst. 6 neumožní sčítacímu komisaři přístup k jednotlivým bytům v domě anebo mu odmítne sdělit údaje o bytu nebo jeho poloze.

(4) Vlastník zařízení, které netvoří samostatný sčítací obvod, se dopustí přestupku tím, že v rozporu s § 11 odst. 7 neprovede distribuci prázdných sčítacích formulářů nebo sběr vyplněných sčítacích formulářů anebo sebrané sčítací formuláře nepředá sčítacímu komisaři.

(5) Vlastník zařízení, které tvoří samostatný sčítací obvod, se dopustí přestupku tím, že v rozporu s § 11 odst. 8 neumožní sčítacímu komisaři provedení sčítání v tomto zařízení.

(6) Sčítací komisař se dopustí přestupku tím, že

- a) v rozporu s § 21 písm. e) nezajistí ochranu vyplněných sčítacích formulářů a údajů v nich zaznamenaných před jejich odcizením, ztrátou, poškozením, zničením nebo jiným zneužitím,
- b) využije údaje ze sčítání v rozporu s tímto zákonem v úmyslu získat tím pro sebe nebo jiného prospěch, nebo
- c) poruší povinnost zachovávat mlčenlivost podle § 10.

(7) Držitel poštovní licence nebo poskytovatel sdílených služeb se dopustí přestupku tím, že v rozporu s § 15 nezajistí ochranu vyplněných sčítacích formulářů a údajů v nich zaznamenaných a dále zpracovávaných před jejich odcizením, ztrátou, poškozením, zničením nebo jiným zneužitím.

(8) Za přestupek podle odstavců 2 až 5 lze uložit pokutu do 10 000 Kč, za přestupek podle odstavců 1 nebo 6 pokutu do 100 000 Kč a za přestupek podle odstavce 7 pokutu do 500 000 Kč.

(9) Za přestupek podle odstavce 1 písm. b) nebo odstavce 6 písm. b) lze uložit pokutu do 500 000 Kč.

§ 25

Příslušnost k projednávání přestupků

Přestupky podle tohoto zákona projednává obecní úřad obce s rozšířenou působností a v hlavním městě Praze úřady městských částí hlavního města Prahy.

§ 26

Přenesená působnost

Působnost stanovená obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, obecnímu úřadu s působností obecního stavebního úřadu, Magistrátu hlavního města Prahy, úřadu městské části v hlavním městě Praze, magistrátu územně členěného statutárního města, úřadu městské části nebo městského obvodu územně členěného statutárního města a obecnímu úřadu podle tohoto zákona je výkonem přenesené působnosti.

§27

Výdaje na sčítání

(1) K financování výdajů souvisejících se sčítáním budou Úřadu a ústředním správním úřadům ze státního rozpočtu podle jiného právního předpisu¹¹⁾ převedeny finanční prostředky z kapitoly Všeobecná pokladní správa na základě žádosti o rozpočtové opatření.

(2) K financování výdajů souvisejících se sčítáním budou obcím, hlavnímu městu Praze a městským částem hlavního města Prahy ze státního rozpočtu podle jiného právního předpisu¹¹⁾ poskytnuty účelové dotace. Ustanovení § 14j zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění zákona č. 367/2017 Sb., se nepoužije.

§28

Zmocnění k vydání prováděcího právního předpisu

Úřad stanoví vyhláškou

- a) vzor sčítacího formuláře v listinné podobě podle § 16 odst. 2,
- b) formu přístupu ke sčítacímu formuláři v elektronické podobě a specifikaci způsobu prokazování oprávnění ke zpřístupnění sčítacího formuláře v elektronické podobě podle § 17 odst. 3 a
- c) vzor průkazu sčítacího komisaře podle § 22 odst. 2.

§ 29

Povinnost správce základního registru obyvatel

Správce základního registru obyvatel předádá podle § 7 odst. 1 písm. a) do centrového informačního systému do jednoho měsíce ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona pouze v elektronické podobě přímým zápisem a ve struktuře podle datového rozhraní, které odpovídá poskytujícímu informačnímu systému veřejné správy.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o státní statistické službě

§ 30

Zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění zákona č. 356/1999 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., č. 256/2000 Sb., zákona č. 411/2000 Sb., zákona č. 202/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 81/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 342/2005 Sb., zákona č. 230/2006 Sb., zákona č. 245/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 154/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb.,

¹¹⁾ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 466/2011 Sb., zákona č. 275/2012 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 243/2016 Sb., zákona č. 183/2017 Sb. a zákona č..../2019 Sb., se mění takto:

1. V § 9 odst. 2 písm. a) se slova „v daňovém řízení“ nahrazují slovy „při správě daní“, za slovo „přiznání“ se vkládají slova „nebo vyúčtování“ a na konci textu písmene se doplňují slova „a pro potřeby sčítání lidu, domů a bytů; poskytnutí informací podle tohoto ustanovení není porušením mlčenlivosti podle daňového řádu“.

2. Za § 12 se vkládá nový § 12a, který včetně nadpisu a poznámek pod čarou č. 15 a 16 zní:

„§ 12a

Cenzový informační systém

(1) Pro účely tohoto zákona a splnění povinností stanovených přímo použitelnými předpisy Evropské unie v oblasti migrace a mezinárodní ochrany, evropské demografické statistiky, sčítání lidu, domů a bytů¹⁵⁾ se zřizuje cenzový informační systém jako informační systém veřejné správy¹⁶⁾.

(2) Správu tohoto neveřejného informačního systému veřejné správy zajišťuje Český statistický úřad.

(3) Při zřízení cenzového informačního systému Ministerstvo vnitra zajistí prostřednictvím služeb základních registrů převod agendového identifikátoru fyzické osoby na agendový identifikátor fyzické osoby Českého statistického úřadu.

(4) Ministerstvo vnitra poskytuje Českému statistickému úřadu agendový identifikátor nově založených fyzických osobv základním registru obyvatel prostřednictvím k tomu určených služeb.

¹⁵⁾ Čl. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 862/2007.

Čl. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1260/2013.

Čl. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008.

¹⁶⁾ § 2 písm. f) zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění zákona č. 192/2016 Sb.“.

CELEX:32007R0862, 32013R1260, 32008R0763

ČÁST TŘETÍ

ÚČINNOST

§31

Tento zákon nabývá účinnosti patnáctým dnem po jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

I. Obecná část důvodové zprávy

A. ZHODNOCENÍ PLATNÉHO PRÁVNÍHO STAVU VČETNĚ ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU VE VZTAHU K ZÁKAZU DISKRIMINACE A VE VZTAHU K ROVNOSTI MUŽŮ A ŽEN

Česká republika má v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 763/2008 ze dne 9. července 2008 o sčítání lidu, domů a bytů (dále jen „nařízení č. 763/2008 o sčítání“), povinnost poskytovat Evropské komisi (Eurostatu) v desetiletých intervalech souhrnné údaje o obyvatelstvu, domech a bytech získané prostřednictvím sčítání lidu, domů a bytů. Referenční rok, který je stanoven tímto nařízením, připadá vždy na začátek každého desetiletí. Provedení a metodika sčítání musí být v souladu s mezinárodními doporučeními k celosvětovému programu sčítání, vydanými Organizací spojených národů (OSN) a její Evropskou hospodářskou komisí (EHK). Cílem předkládaného návrhu zákona o sčítání lidu, domů a bytů je vytvořit právní úpravu umožňující provést sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021 (dále jen „SLDB 2021“ nebo „sčítání“).

Účelem navrhované právní úpravy je vytvoření právního, organizačního, technického a logistického rámce nezbytného pro úspěšný průběh přípravy a provedení sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021, tj. pro sběr údajů, jejich zpracování a pro distribuci výsledků uživatelům. Nová právní úprava má zabezpečit jednak zákonné požadavky tuzemských uživatelů na základní údaje za osoby, domy, byty a domácnosti, jednak požadavky na data definovaná nařízením č. 763/2008 o sčítání.

V současné době je provedení sčítání lidu, domů a bytů v ČR upraveno zákonem č. 296/2009 Sb., o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 a vyhláškou č. 279/2010 Sb., k provedení některých ustanovení zákona č. 296/2009 Sb., o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011. Oba uvedené právní předpisy jsou již překonané, jelikož upravují pouze provedení sčítání v roce 2011 a nelze je tedy aplikovat pro potřeby sčítání v roce 2021.

Sčítání je specifické statistické zjišťování celosvětového rozsahu a významu, při němž jsou k rozhodnému okamžiku zjištěny údaje o obyvatelstvu, jeho demografických, sociálních a ekonomických charakteristikách, o domácnostech, úrovni bydlení a struktuře domovního a bytového fondu na území daného státu. Údaje se získávají a zpracovávají k jednomu datu, ve vzájemných vazbách a ve stanoveném územním členění. Světový program sčítání kolem roku 2020 je koordinován OSN prostřednictvím její Hospodářské a sociální rady, na jejímž 35. zasedání dne 10. června 2015 v New Yorku byl schválen.

Program sčítání na evropské úrovni společně připravují Evropská hospodářská komise OSN a Statistický úřad Evropské unie (Eurostat) formou doporučení. Pro členy EU je závazně upraven nařízením č. 763/2008 o sčítání, podle něhož členské státy předkládají Evropské komisi (Eurostatu) údaje o obyvatelstvu obsahující stanovené demografické, sociální a hospodářské charakteristiky, jež se vztahují na osoby, rodiny a domácnosti, jakož i na domy a byty na národní, regionální a místní úrovni.

Český statistický úřad (dále i „ČSÚ“) v rámci řešení způsobu provedení SLDB 2021 postupuje v souladu s čl.17a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 ze dne 11. března 2009 o evropské statistice a zrušení nařízení (ES, Euratom) č. 1101/2008 o předávání údajů, na které se vztahuje statistická důvěrnost, Statistickému úřadu Evropských společenství, nařízení Rady (ES) č. 322/97 o statistice Společenství a rozhodnutí Rady 89/382/EHS, Euratom, kterým se zřizuje Výbor pro statistické programy Evropských společenství, v platném znění (dále jen „nařízení č. 223/2009 o evropské statistice“). Poskytnutí přístupu statistickému úřadu k administrativním záznamům neznamená současně zpřístupnění důvěrných informací. Statistické úřady jsou vázány velmi přísnými pravidly důvěrnosti a mohou používat tyto informace výhradně pro statistické účely v souladu s výše uvedeným nařízením č. 223/2009 o evropské statistice.

Za účelem snížení administrativní zátěže a širšího využívání administrativních zdrojů dat ve statistice, včetně sjednocení přístupu členských států EU v této oblasti, bylo přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/759 ze dne 29. dubna 2015, kterým se mění nařízení (ES) č. 223/2009 o evropské statistice. Novela upravuje všeobecný přístup národních statistických úřadů do databází administrativních údajů bez ohledu na to, jaký je primární účel jejich vedení a který subjekt je jejich vlastníkem nebo správcem. Národní statistické úřady mají právo požadovat případné doplnění či rozšíření obsahu administrativních zdrojů dat a navrhopat opatření ke zvýšení jejich kvality a aktuálnosti, popřípadě iniciovat vytvoření nových administrativních zdrojů. Jedná se o přímo použitelný unijní právní předpis, který se stal bez dalšího součástí právního řádu všech členských zemí EU s aplikační předností před národními úpravami, jež by s ním byly případně v kolizi.

Podrobný výčet právních předpisů Evropské unie a České republiky týkajících se sčítání je, podle čl. 9 odst. 3 Legislativních pravidel vlády, obsažen v kapitole 1.3. Závěrečné zprávy z hodnocení dopadů regulace vypracované k návrhu tohoto zákona.

Základním předpokladem úspěšnosti sčítání je dodržení principu včasnosti, přesnosti, spolehlivosti, úplnosti, pokrytí území, relevance obsahu, srovnatelnosti a soudržnosti, přiměřenosti zátěže respondentů a nákladů, dodržení mezinárodních definic a kritérií kvality údajů. Velký důraz je kladen na dodržování podmínek statistické důvěrnosti a ochrany osobních údajů.

Hlavními přínosy sčítání jsou:

- získání údajů o počtech domů a bytů v územních jednotkách¹²⁾, o struktuře a kvalitě domovního a bytového fondu a úrovni bydlení obyvatelstva a jednotlivých typů domácností,
- zajištění podkladů pro hodnocení dlouhodobého vývoje obyvatelstva, struktury osídlení, migrace, struktury domácností a domovního a bytového fondu na podkladě údajů metodicky srovnatelných s předchozími sčítáními,
- integrované propojení údajů o obyvatelstvu a domácnostech s ostatními zjišťovanými statistickými údaji,
- získání údajů o obyvatelstvu, domovním a bytovém fondu k jednomu referenčnímu datu podle stanovených kritérií, jež jsou základem pro pokračování časových řad, z nichž vycházejí všechny běžné statistiky a evidence,

¹²⁾Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 ze dne 26. května 2003 o zavedení společné klasifikace územních statistických jednotek (NUTS), v platném znění.

- zpracování výsledků za nejmenší územní detail počínaje statistickými obvody a základními sídelními jednotkami a jejich sumarizace do částí obcí, do obcí a dalších územních jednotek až po kraje a regiony soudržnosti (NUTS 2),
- podklady pro mezinárodní srovnávání a pro definování pozice České republiky v EU, v rámci Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj i v širším mezinárodním kontextu.

ČSÚ z výsledků sčítání vytváří statistické informace, které jsou veřejně přístupné. Výsledky sčítání v agregované podobě jsou zveřejňovány prostřednictvím veřejné databáze ČSÚ, internetových stránek ČSÚ, webových stránek Eurostatu, v podobě datových sad v otevřených formátech, prostřednictvím denního a odborného tisku a dalších sdělovacích prostředků.

Současný právní stav nezakládá v popisované otázce žádnou diskriminaci ve smyslu § 2 a § 3 zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů, a neporušuje zásady rovnosti mužů a žen.

B. ODŮVODNĚNÍ HLAVNÍCH PRINCIPŮ NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY, VČETNĚ DOPADŮ NAVRHOVANÉHO ŘEŠENÍ VE VZTAHU K ZÁKAZU DISKRIMINACE A VE VZTAHU K ROVNOSTI MUŽŮ A ŽEN

Základními principy SLDB 2021 jsou:

- Maximální využití existujících administrativních zdrojů dat doplněné získáváním údajů od respondentů.
- Realizace sčítání efektivním způsobem s využitím moderních technologií a v souladu s aktuálními požadavky.
- Preference sběru dat prostřednictvím elektronických kanálů (online sčítání) a minimalizace využití listinných formulářů.
- Snížení administrativní zátěže respondentů zejména redukcí počtu zjišťovaných údajů.
- Zajištění ochrany a bezpečnosti zjišťovaných údajů ve všech fázích sběru a zpracování dat.
- Zkrácení doby nutné pro zpracování dat a jejich rychlejší poskytnutí uživatelům.

Navrhovaná právní úprava respektuje základní princip definovaný usnesením vlády ze dne 13. ledna 2016 č. 5 ke způsobu realizace sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021, podle něhož má být sčítání provedeno s maximálním využitím existujících administrativních zdrojů dat a doplněno obsahově redukováným celoplošným terénním šetřením.

ČSÚ proto v maximální možné míře využije pro sčítání údaje, které ministerstva a jiní správci informačních systémů veřejné správy evidují ve svých informačních systémech. V závislosti na věcném obsahu údajů z administrativních zdrojů, na jejich úplnosti, vzájemné propojitelnosti, přesnosti a dalších aspektech kvality využije ČSÚ tyto údaje tak, aby maximálním způsobem zefektivnil proces sčítání a zkvalitnil jeho výsledky.

Přebírání části údajů o osobách a údajů o domech z administrativních zdrojů dat přispěje k významnému poklesu počtu otázek na sčítacích formulářích, což zákonitě povede ke snížení administrativní zátěže a časových nároků na povinné osoby.

Administrativní zdroje dat však budou využity nejen za účelem redukce počtu otázek na sčítacích formulářích, ale i k identifikaci sčítaných bytů při online sčítání a tím

i k zefektivnění terénních prací při distribuci a sběru sčítacích formulářů či pro zkvalitnění výsledků sčítání při kontrolních a opravných mechanismech (doplnění nesečtených osob, odhad neuvedených údajů apod.).

Navrhovaná právní úprava dále předpokládá, že primárním a hlavním způsobem sběru dat od povinných osob bude online sčítání, které nabízí výrazně větší komfort respondentům při účasti na sčítání a zároveň umožní zvýšit kvalitu dat, rychlost jejich zpracování a efektivitu výdajů. Podmínky pro účast v online sčítání jsou proto zákonem upraveny tak, aby měla možnost vyplnit elektronické sčítací formuláře většina populace. Současně je však kladen důraz na to, aby byly dodrženy veškeré standardy ochrany osobních údajů stanovené předpisy EU a národní právní úpravou, a to nejen ve fázi sběru těchto údajů, ale i při jejich zpracování. Povinné osoby, které nevyplní nebo nebudou moci vyplnit sčítací formulář během online sčítání, budou podléhat terénnímu došetření prostřednictvím sčítacích komisařů. Z důvodu neexistence úplné evidence bytů v ČR a jejich jednotné a plošné identifikace v domech je terénní došetření koncipováno jako celoplošné. Díky vynechání domácností sečtených při online sčítání, které se podaří sčítacím komisařům jednoznačně identifikovat, však bude jeho rozsah částečně redukován.

Vedle snížení administrativní zátěže ve vztahu k občanům je cílem navrhované právní úpravy i její redukce vůči orgánům územní samosprávy. Ve srovnání s předchozím sčítáním 2011 dochází k významnému omezení úkolů a povinností obecních úřadů při přípravě a realizaci sčítání (např. poskytování bezplatného veřejného internetového připojení pro vyplňování elektronických sčítacích formulářů, zajištění dodatečného sečtení osob), přičemž řada z nich nebude fakticky vyžadována od všech obcí, ale pouze od vybrané, omezené skupiny (např. úkoly územní přípravy převážně od obecních úřadů s působností stavebního úřadu a od obecních úřadů s chybějícími či nekonzistentními referenčními údaji v Registru územní identifikace, adres a nemovitostí (dále jen „RUIAN“) za stavební objekty a adresní místa).

Příprava, organizace, provedení a zpracování sčítání lidu, domů a bytů je v pravomoci jednotlivých členských států EU, nicméně ze strany EU je příprava sčítání koordinována za účelem zajištění srovnatelnosti údajů a sestavení spolehlivých přehledů na úrovni EU. Navrhovaná právní úprava je proto v souladu s platnou legislativou EU v této oblasti, tj. zejména s nařízením č. 763/2008 o sčítání a souvisejícími prováděcími nařízeními pro sčítání v roce 2021. Cílem je rovněž maximální harmonizace s principy Kodexu evropské statistiky, které se týkají kvality, správné metodiky, nákladové efektivnosti, relevance, přesnosti a spolehlivosti, koherence a srovnatelnosti. V neposlední řadě navrhované věcné řešení reflektuje a implementuje mezinárodní doporučení k celosvětovému programu sčítání, vydané OSN a její Evropskou hospodářskou komisí. Vedle požadavků na data od evropských a mezinárodních institucí jsou však s ohledem na existující limity, pokud jde o zátěž respondentů a náklady celoplošného zjišťování, v maximální možné míře zohledněny také požadavky uživatelů dat sčítání v ČR.

Významným principem navrhované zákonné úpravy je i záměr, aby výsledky SLDB 2021 již vytvořily předpoklady pro umožnění následné realizace statistik cenzového typu v časové periodicitě kratší než 10 let, což je záměr Evropské komise formulovaný v současné době v rámci strategických dokumentů pro cenzovou statistiku po roce 2021. Na evropské úrovni je plánováno doplnění současné desetileté periody o každoroční poskytování údajů cenzového typu (tzv. „malé cenzy“), tj. povinnost členských států EU poskytovat v rámci cenzové statistiky každoročně vymezený počet ukazatelů v detailní územní podrobnosti až do úrovně čtvercové sítě o velikosti buňky 1 km². Tyto požadavky na každoroční cenzy budou zavedeny

připravovaným novým nařízením Evropského parlamentu a Rady k populační statistice po roce 2021, přičemž prvním referenčním rokem by podle současného plánu Evropské komise měl být rok 2024. ČSÚ v návrhu zákona o SLDB 2021 již reflektuje i tyto plánované skutečnosti. Vzhledem k tomu, že nebude realisticky možné a nebylo by ani účelné provádět po roce 2021 každoroční celoplošná zjišťování cenzové statistiky, sledují cíle v oblasti způsobu provedení a zpracování dat SLDB 2021 i zajištění potřebného přesahu sběru údajů v rámci SLDB 2021 i pro plánované malé cenzy (a výhledově též pro budoucí plně administrativní sčítání). SLDB 2021 tedy bude představovat výchozí datový zdroj pro ty údaje, které budou novým nařízením k cenzové statistice vyžadovány, ale nebudou obsahem existujících administrativních zdrojů dat.

Navrhovaná právní úprava nepřipouští diskriminační přístup. Povinnost poskytnout údaje zjišťované sčítáním je stanovena pro všechny fyzické osoby, které v ČR dlouhodobě žijí, mají zde evidovaný pobyt nebo jsou zde v rozhodný okamžik přítomny, bez ohledu na jejich věk, pohlaví, etnicitu, národnost, náboženskou či politickou příslušnost, státní občanství či druh pobytu. Výjimky představují pouze cizinci, požívající diplomatické výsady a imunity, kteří sčítání v souladu s mezinárodními konvencemi nepodléhají, a z metodických důvodů cizinci přítomní v rozhodný okamžik pouze za účelem krátkodobého pobytu do 90 dnů. Způsob provedení sčítání je současně koncipován tak, aby měla každá povinná osoba možnost údaje požadované v rámci sčítání poskytnout. Návrh zákona je v souladu zejména s čl. 14 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publikované ve Sbírce zákonů pod číslem 209/1992 Sb.).

Navrhovaná právní úprava nestanovuje odchylky ve vztahu k zákazu diskriminace. Z hlediska rovnosti mužů a žen je neutrální a nebude mít dopad ve vztahu k rovnosti mužů a žen, ani jiné diskriminační dopady.

C. VYSVĚTLENÍ NEZBYTNOSTI NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY V JEJÍM CELKU

Nezbytnost nové právní úpravy vyplývá z celkového charakteru sčítání lidu (zejména z jeho rozsahu a celospolečenského významu), vyžadujícího právní oporu pro realizaci sčítání, a ze skutečnosti, že stávající právní stav tuto oporu neposkytuje. Platné evropské právní předpisy jsou výstupově orientované. To znamená, že ukládají pouze povinnost členským státům poskytnout údaje s definovanými parametry, ale jen ve velmi obecné rovině vymezují možné způsoby, jak mohou být tyto údaje členskými státy získány. Na národní úrovni je v platnosti zákon č. 296/2009 Sb., o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011, který je však zastaralý, resp. má charakter jednorázového zákona vztahujícího se pouze na cenzus v roce 2011.

V souladu s usnesením vlády ze dne 6. ledna 2016 č. 5 a se schváleným věcným záměrem zákona o SLDB 2021, bude mít sčítání v roce 2021 v České republice formu vícezdrojového cenzu, kombinujícího celoplošné terénní zjišťování s údaji převzatými z administrativních zdrojů. Pro jeho provedení je nezbytná právní úprava, která určí termín sčítání, definuje jeho rozsah a obsah, stanoví povinnosti fyzických a právnických osob, úkoly dotčených správních orgánů a zabezpečí další nutné podmínky pro provedení sčítání. Evropské právní předpisy a obsoletní zákon o SLDB 2011 tyto nutné podmínky nezajišťují.

Z uvedených důvodů je úprava stávajícího právního rámce nutná. Úprava musí mimo jiné zohlednit inovace ve způsobu provedení, k nimž patří zejména širší využití administrativních dat a nový způsob terénního šetření, založený primárně na elektronickém sběru dat. Tyto inovace jsou natolik významné, že není účelné novelizovat zákon o SLDB 2011, neboť by se jednalo o rozsáhlou novelu týkající se podstatných částí zákona.

Přijetí nového zákona o SLDB 2021 je optimálním řešením. Předkládaný návrh zákona zohledňuje technologický vývoj v oblasti administrativních zdrojů dat a řeší jejich zpřístupnění pro potřeby sčítání. Zajišťuje harmonizaci obsahu a dalších parametrů sčítání s relevantními předpisy EU vydanými po roce 2011 a s aktuálními potřebami uživatelů na národní úrovni. Způsob provedení terénního šetření přizpůsobuje aktuálním vnějším podmínkám, jako například trendu elektronizace veřejné správy, soudobým povinnostem a standardům v oblasti ochrany osobních údajů, požadavkům obyvatel na úroveň služeb umožňujících splnění jejich povinností atd.

Nová zákonná úprava je dále nezbytná pro vytvoření nutných předpokladů pro realizaci každoroční tvorby statistik cenzového typu. Jejich poskytování Evropské komisi bude ukotveno novým nařízením Evropského parlamentu a Rady (nahrazujícím stávající nařízení č. 763/2008 o sčítání). Návrh tohoto nařízení v pracovní verzi je očekáván v roce 2019 s následným zahájením legislativního procesu na úrovni EU.

D. ZHODNOCENÍ SOULADU NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY S ÚSTAVNÍM POŘÁDKEM ČESKÉ REPUBLIKY

Předložená právní úprava rozpracovává problematiku sčítání lidu, domů a bytů 2021 tak, aby předcházela narušení společensky přijatelné rovnováhy mezi zájmy povinných osob na straně jedné a veřejným zájmem na výsledku sčítání na straně druhé. Návrh zákona vychází z požadavků stanovených v Listině základních práv a svobod, zejména z požadavku na ukládání povinností toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod, přičemž meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod upraveny pouze zákonem.

Konkrétně se návrh zákona dotýká většího počtu hodnot akcentovaných a chráněných ústavním pořádkem, z nichž nejvýznamnější jsou:

- a) rovnost v právech (čl. 1 Listiny základních práv a svobod),
- b) ochrana před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě (čl. 10 odst. 3 Listiny základních práv a svobod),
- c) nedotknutelnost obydlí (čl. 12 odst. 1 Listiny základních práv a svobod),
- d) neporušitelnost listovního tajemství a tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením (čl. 13 Listiny základních práv a svobod),
- e) právo na spravedlivý proces (čl. 36 Listiny základních práv a svobod),
- f) právo územních samosprávních celků na samosprávu (čl. 8 Ústavy ČR).

Zachování zmíněných principů, práv a svobod při sčítání lidu, domů a bytů 2021 zajišťuje předkládaná právní úprava především pomocí maximálně efektivního nastavení rozsahu, obsahu a mechanismu provedení sčítání, jakož i jednoznačným stanovením práv a povinností jednotlivých aktérů.

Zmocnění k podzákoně normotvorbě stanoví dostatečně konkrétní rámec regulace, kterou předkladatel zamýšlí včlenit do prováděcího právního předpisu. Dříve platná a účinná právní úprava (zákon č. 296/2009 Sb., o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011), ani související otázky sčítání lidu, domů a bytů, nebyly předmětem výkladu Ústavního soudu.

S ohledem na uvedené, neexistují důvodné pochybnosti o ústavní konformitě předloženého návrhu a lze konstatovat jeho soulad s ústavním pořádkem České republiky.

E. ZHODNOCENÍ SOULADU NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY S PRÁVEM EVROPSKÉ UNIE, JUDIKATUROU SOUDNÍCH ORGÁNŮ EVROPSKÉ UNIE, OBECNÝMI PRÁVNÍMI ZÁSADAMI PRÁVA EVROPSKÉ UNIE

Na předmět úpravy sčítání se vztahují právní předpisy uvedené v kapitolách č. 1.3.1. a 1.3.2. Závěrečné zprávy hodnocení dopadů (RIA) jak z oblasti statistiky, tak z oblasti zpracování a ochrany údajů (včetně osobních) a jejich poskytování mezinárodním orgánům a organizacím, jejichž účelem je zabezpečení informací pro mezinárodní srovnávání a koordinaci činnosti v rámci OSN a Evropské unie, metodické a obsahové sjednocení sčítání, zpracování výsledků sčítání v mezinárodním kontextu a ochrana práv jednotlivce, zejména osobních údajů zjišťovaných pro statistické účely. Návrh zákona tyto předpisy zohledňuje a není s nimi v rozporu. Předložený návrh je v souladu s judikaturou soudních orgánů Evropské unie i obecnými právními zásadami práva Evropské unie.

Navržená právní úprava představuje úpravu podmínek sčítání v roce 2021 v souladu s nařízením č. 763/2008 o sčítání a nařízením č. 223/2009 o evropské statistice. Nařízení č. 763/2008 o sčítání stanoví konkrétní výčet povinně zjišťovaných témat. Hlavním cílem nařízení č. 223/2009 o evropské statistice je stanovení právního rámce pro vývoj, vypracovávání a šíření evropské statistiky. Nařízení jsou závazná v celém rozsahu a přímo použitelná ve všech členských státech Evropské unie.

Návrh zákona předpokládá, stejně jako při minulých sčítáních, zpracování osobních údajů, a to při respektování všech platných a účinných právních předpisů včetně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů dále jen „GDPR“). Z hlediska ochrany osobních údajů je návrh zákona také v souladu s právem Evropské unie.

Přehled relevantních pramenů práva EU:

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 ze dne 9. července 2008 o sčítání lidu, domů a bytů a prováděcí úprava k tomuto nařízení;
- prováděcí nařízení Komise (EU) 2017/543 ze dne 22. března 2017, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítání lidu, domů a bytů, pokud jde o technické specifikace témat a jejich rozdělení,
- nařízení Komise (EU) 2017/712 ze dne 20. dubna 2017, kterým se zavádí referenční rok a program statistických údajů a metadat pro sčítání lidu, domů a bytů stanovený nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008,
- prováděcí nařízení Komise (EU) 2017/881 ze dne 23. května 2017, kterým se provádí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítání lidu, domů a bytů,

pokud jde o zpracování a strukturu zpráv o kvalitě a technický formát pro předávání údajů, a kterým se mění nařízení (EU) č. 1151/2010;

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 ze dne 11. března 2009 o evropské statistice a zrušení nařízení (ES, Euratom) č. 1101/2008 o předávání údajů, na které se vztahuje statistická důvěrnost, Statistickému úřadu Evropských společenství, nařízení Rady (ES) č. 322/97 o statistice Společenství a rozhodnutí Rady 89/382/EHS, Euratom, kterým se zřizuje Výbor pro statistické programy Evropských společenství, v platném znění;
- nařízení Evropské parlamentu a Rady (EU) č. 1260/2013 ze dne 20. listopadu 2013 o evropské demografické statistice;
- právní akty EU týkající se ochrany fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů – zejména nařízení GDPR, tj. nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

Obsah sčítání odpovídá mezinárodním doporučením Konference evropských statistiků EHK OSN a požadavkům Evropské komise (Eurostatu).

Problematika sčítání lidu, domů a bytů byla na různých úrovních (jednání pracovní skupiny ke sčítání, jednání ředitelů sociálních statistik, jednání předsedů statistických úřadů) průběžně diskutována s Evropskou komisí, zejména Eurostatem a dalšími zainteresovanými generálními ředitelstvími. Výsledky pravidelných jednání byly jedním z podkladů pro přípravu evropských prováděcích předpisů k nařízení č. 763/2008 o sčítání a k nařízení č. 223/2009 o evropské statistice. Jiné aktuální závazky vůči Evropské unii, které by byly nad rámec těchto právních předpisů, z jednání nevyplývaly.

Na stejných jednáních byla diskutována také témata vztahující se k budoucím potřebám statistik cenového typu po roce 2021. Byla vypracována strategie budoucích evropských populačních cenů. Hlavním východiskem pro přípravu strategie byly potřeby agend generálních ředitelství Evropské komise a její základní myšlenkou je zavedení tzv. „malých cenů“, spočívajících v každoročním poskytování údajů cenového typu, v omezeném rozsahu, ale v podrobném územním detailu. Předkládaný zákon reflektuje očekávané budoucí požadavky, které ze strategie vyplývají, využitím cenového informačního systému. Ten zajistí možnost transparentního využití údajů zjištěných v rámci SLDB 2021 pro příští cenzy, aby bylo možné očekávané požadavky Evropské unie naplnit bez každoročního vynakládání prostředků na terénní šetření a opětovného zjišťování již jednou získaných údajů.

F. ZHODNOCENÍ SOULADU NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY S MEZINÁRODNÍMI SMLOUVAMI, JIMIŽ JE ČESKÁ REPUBLIKA VÁZÁNA

Návrh zákona je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a to včetně Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publikované ve Sbírce zákonů pod číslem 209/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Navrhovaná právní úprava zachovává právo občana na soukromý a rodinný život a obydlí, a proto není v rozporu ani s čl. 8, který zaručuje právo na respektování rodinného a soukromého života.

Návrh zákona nijak nekoliduje se závazky vyplývajících pro Českou republiku z jejího členství v Evropské unii.

Sčítání lidu, domů a bytů je v pravomoci jednotlivých členských států a z úrovně EU je pouze koordinováno za účelem zajištění srovnatelnosti údajů a sestavení spolehlivých přehledů na úrovni EU. Návrh zákona není v rozporu s právním základem evropské statistiky stanoveným čl. 338 Smlouvy o fungování Evropské unie a principy Kodexu evropské statistiky týkajícími se kvality, správné metodiky, nákladové efektivity, relevance, přesnosti a spolehlivosti, koherence a srovnatelnosti. Údaje o obyvatelstvu a událostech přirozené měny se využívají při hodnocení dodržování právních předpisů EU, hodnocení politik EU a srovnávání výsledků vnitrostátních politik na evropské úrovni, proto je zcela nezbytné, aby výchozí údaje byly srovnatelné na evropské úrovni, a to při plném respektování práva na soukromý a rodinný život a práva na ochranu osobních údajů dle čl. 7 a 8 Listiny základních práv Evropské unie.

G. PŘEDPOKLÁDANÝ HOSPODÁŘSKÝ A FINANČNÍ DOPAD NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY NA STÁTNÍ ROZPOČET, OSTATNÍ VEŘEJNÉ ROZPOČTY, NA PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY, DÁLE SOCIÁLNÍ DOPADY VČETNĚ DOPADŮ NA RODINY A DOPADŮ NA SPECIFICKÉ SKUPINY OBYVATEL, ZEJMÉNA OSOBY SOCIÁLNĚ SLABÉ, OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY, A DOPADY NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

HOSPODÁŘSKÝ A FINANČNÍ DOPAD NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY NA STÁTNÍ ROZPOČET

Realizace sčítání předpokládá nároky na státní rozpočet. Drtivá většina výdajů bude financována prostřednictvím rozpočtové kapitoly ČSÚ. Celkově budou činit v letech 2018 až 2023 výdaje z rozpočtové kapitoly 345 – Český statistický úřad 2 156,8 mil. Kč.

Největší objem budou představovat výdaje na terénní práce, spočívající především v zajištění distribuce a sběru sčítacích formulářů, dále na skenování sčítacích formulářů, jejich skladování a skartaci. Tyto činnosti bude provádět držitel poštovní licence, předpokládané výdaje na tyto činnosti tvoří více než polovinu z celkového rozpočtu ČSÚ (zhruba necelých 1 100 mil. Kč). Druhou zásadní položkou budou výdaje na zpracování výsledků, které bude také z větší části zajišťováno dodavatelsky.

Pro přípravu a realizaci zkušebního sčítání i pro organizační a personální zabezpečení reálného sčítání budou, stejně jako při SLDB 2011, dále zřízena dočasná pracoviště na krajích a ve vybraných okresech a v etapě zpracování výsledků navíc ještě dočasné centrální pracoviště pro kontroly a pro zpracování výsledků. K posílení personálních kapacit dojde i v ústředí ČSÚ, především v letech 2019-2021.

Návrh systemizace ČSÚ – projekt SLDB 2021

	2018	2019	2020	2021	2022
Služební místa					
Služební místa přepočtená	27,75	122,50	124,17	97,00	15,00
<i>z toho: krajské správy</i>	21,00	101,00	101,00	71,50	0,00
<i>ústředí</i>	6,75	21,50	23,17	25,50	15,00
Služební místa fyzická	51	123	125	127	15
<i>z toho: krajské správy</i>	42	101	101	101	0

<i>ústředí</i>	9	22	24	26	15
Pracovní místa					
Pracovní místa přepočtená	0,00	22,00	158,00	90,00	2,00
<i>z toho: krajské správy</i>	0,00	0,00	132,00	66,00	0,00
<i>ústředí</i>	0,00	22,00	26,00	24,00	2,00
Pracovní místa fyzická	0	23	158	157	2
<i>z toho: krajské správy</i>	0	0	132	132	0
<i>ústředí</i>	0	23	26	25	2
Služební a pracovní fyzická místa celkem	51	146	283	284	17
<i>z toho: krajské správy</i>	<i>42</i>	<i>101</i>	<i>233</i>	<i>233</i>	<i>0</i>
<i>ústředí</i>	<i>9</i>	<i>45</i>	<i>50</i>	<i>51</i>	<i>17</i>

V rámci zajištění potřebné agendy SLDB 2021 nedojde k požadavkům na zajištění vyššího průměrného platu, než který bude vždy stanoven na základě schválených rozpočtových parametrů na daný rok.

Sčítání osob v hromadných ubytovacích zařízeních a zařízeních lůžkové zdravotní nebo sociální péče bude zajišťovat cca 2 600 sčítacích komisařů vykonávajících tuto činnost na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr uzavřených s ČSÚ. Ostatní osobní výdaje (dále jen „OOV“) na tuto aktivitu jsou pro rok 2021 plánovány ve výši 26,3 mil. Kč při průměrné hodinové sazbě 150 Kč. Pro zajištění úklidu některých dislokovaných pracovišť SLDB jsou pro roky 2020 a 2021 plánovány OOV ve výši 300 tis. Kč/rok při průměrné hodinové sazbě 80 Kč a odhadu 3 750 hodin/rok. Pro zajištění odborných konzultací, posudků a analýz vysoce specializovaných odborníků v různých oblastech, zejména v oblasti IT architektury, jsou plánovány OOV pro roky 2020 a 2021 shodně ve výši 3,5 mil. Kč při průměrné hodinové sazbě 500 Kč a odhadu 7 000 hodin, v roce 2022 pak ve výši 250 tis. Kč při hodinové sazbě 500 Kč a odhadu 500 hodin.

Nutné jsou výdaje na pronájem kancelářských prostor včetně vybavení pro dočasná pracoviště, neboť ČSÚ nemá vlastní objekty v okresech a ve vybraných krajích. Cílem ČSÚ však bude v maximální možné míře využít dostupných prostor v budovách ve vlastnictví orgánů veřejné moci před komerčními prostory. Výdaje spojené se zřízením a provozem dočasných pracovišť Českého statistického úřadu budou realizovány formou věcných výdajů na pronájem zařízení a na nákup služeb.

Kapitálové výdaje si vyžádá zavedení některých nových služeb (např. elektronická komunikace s respondenty a sčítacími komisaři) a vývoj a nákup programového vybavení (především aplikací pro provedení sčítání a zpracování jeho výsledků), včetně licenčních poplatků pro zajištění zpracování dat sčítání a tvorbu výstupů apod.

Výdaje ostatních ústředních orgánů jsou převážně dvojího druhu. Větší část tvoří výdaje související s předáním vybraných dat z jejich zdrojů Českému statistickému úřadu pro přípravu a provedení sčítání (24,5 mil. Kč). Zbytek představují výdaje na provedení vlastního sčítání v rezortních objektech a zařízeních (10,8 mil. Kč). Celková výše běžných výdajů činí 25,1 mil. Kč a 10,2 mil. Kč tvoří kapitálové výdaje. V této částce jsou i výdaje České správy sociálního zabezpečení, přestože tato ústředním orgánem není. Její financování bude probíhat prostřednictvím MPSV, ale v tabulce níže je ČSSZ uvedena samostatně, aby bylo zřejmé, kolik prostředků je určeno pro MPSV a kolik pro ČSSZ.

Součástí návrhu rozpočtu sčítání v roce 2021 je krytí běžných výdajů územních samosprávných celků z rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa. Na rozdíl od sčítání lidu, domů a bytů 2011 nebudou alokovány žádné rozpočtové prostředky pro kraje z důvodu výrazného omezení požadavků na jejich spolupráci jak při přípravě, tak při provedení SLDB 2021. Veškeré výdaje v kapitole Všeobecná pokladní správa proto budou určeny pro obce, zejména pak pro obce s působností obecního stavebního úřadu, které se budou rozhodující měrou podílet na realizaci činností územní přípravy. Čerpání běžných výdajů obcí je plánováno v letech 2019 až 2021 formou účelové dotace. Podmínky jejího čerpání a přerozdělení mezi jednotlivé obce pro rok 2019 budou stanoveny ČSÚ ve spolupráci s Ministerstvem financí vzhledem k pozdějšímu nabytí účinnosti tohoto zákona formou usnesení vlády. Pravidla pro čerpání rozpočtových prostředků a jejich přerozdělení v letech 2020 a 2021 a vymezení výdajů souvisejících se sčítáním, které bude možné uhradit z dotace poskytnuté ze státního rozpočtu, budou upraveny podobně jako při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 směrnicí Ministerstva financí, která bude vydána s odvoláním na toto ustanovení předkládaného zákona a připravena v úzké metodické spolupráci s ČSÚ. Celkové výdaje orgánů územní samosprávy na SLDB 2021 se odhadují na 33 mil. Kč.

Jak vyplývá z předchozích údajů, celkové odhadované výdaje na sčítání lidu, domů a bytů 2021 budou činit 2,225 mld. Kč. Výdaje budou rozloženy do období 2018 až 2023 s vrcholem v letech 2020 a 2021, kdy proběhne největší část časově koncentrovaných prací vyžadujících dočasné zvýšení počtu zaměstnanců a věcných výdajů.

Souhrnné výdaje na sčítání 2021 (v mil. Kč)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Celkem
Výdaje ČSÚ celkem							
v tom:	45,0	349,0	758,6	968,6	29,6	6,0	2 156,8
Běžné výdaje	45,0	293,0	626,6	953,6	29,6	6,0	1 953,8
z toho: výdaje na platy	11,9	58,6	112,6	81,8	9,4	0,0	274,3
výdaje na OOV	0,6	2,2	3,8	30,1	0,3	0,0	37,0
Kapitálové výdaje	0,0	56,0	132,0	15,0	0,0	0,0	203,0
Výdaje ostatních ústředních orgánů (běžné výdaje) celkem							
v tom:	0,0	8,1	4,5	12,5	0,0	0,0	25,1
Ministerstvo vnitra		1,1		1,1			2,2
Generální finanční ředitelství		2,0	0,5				2,5
Ministerstvo práce a sociálních věcí		3,0	2,0				5,0
Česká správa sociálního zabezpečení				0,7			0,7
Ministerstvo zahraničních věcí				0,4			0,4
Ministerstvo obrany				7,5			7,5
Ministerstvo spravedlnosti				1,8			1,8
Český úřad zeměměřický a katastrální		2,0	2,0	1,0			5,0
Výdaje ostatních ústředních orgánů (kapitálové výdaje), v tom:	0,0	5,0	5,2	0,0	0,0	0,0	10,2
Česká správa sociálního zabezpečení		5,0	5,2				10,2

Všeobecná pokladní správa (běžné výdaje), v tom:	0,0	16,2	11,8	5,0	0,0	0,0	33,0
Obce		16,2	11,8	5,0			33,0
Souhrn rozpočtových výdajů							
Běžné výdaje	45,0	317,3	642,9	971,1	29,6	6,0	2 011,9
Kapitálové výdaje	0,0	61,0	137,2	15,0	0,0	0,0	213,2
Výdaje úhrnem	45,0	378,3	780,1	986,1	29,6	6,0	2 225,1

Výdaje na sčítání v roce 2011 v České republice byly rozpočtovány ve výši 2,65 mld. Kč, skutečně čerpáno pak bylo zhruba 2,27 mld. Kč, tedy asi 225 Kč na 1 obyvatele. Po započtení inflace a přepočtu na ceny roku 2017 by se tyto skutečné náklady pro sčítání 2021 (pokud by nedošlo ke změnám koncepce sčítání a jeho provedení) zvýšily na více než 2,853 mld. Kč¹³⁾. V předkládaném rozpočtu sčítání 2021 jsou srovnatelné náklady odhadovány na 2,225 mld. Kč, čímž dochází k faktické úspoře zhruba 0,628 mld. Kč, tj. o 22 %. Tyto úspory jsou umožněny jednak celkovou modernizací a racionalizací způsobu provedení sčítání, jednak chystanými technologickými a organizačními změnami. Větší úspory není možné dosáhnout v podmínkách, kdy je nutné kvůli neexistenci podstatné části administrativních zdrojů provádět celoplošné terénní šetření.

DOPADY NA PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Návrh zákona nepředstavuje dodatečnou administrativní zátěž pro podnikatele s výjimkou povinnosti uložené vlastníkům/správcům hromadných ubytovacích zařízení a povinností majitelů bytových domů umožnit komisařům přístup do těchto domů a poskytnout komisařům údaje o čísle a poloze neobydlených bytů v obydlených domech. Kladnými dopady sčítání na podnikatelské prostředí jsou veřejné zakázky, které budou s přípravou a provedením sčítání souviset. Pozitivním dopadem realizace sčítání bude rovněž vytvoření dočasných pracovních míst.

Výsledky sčítání také poskytnou komplexní datovou základnu pro strategická rozhodování v podnikatelské sféře, kde se uplatní např. data o územním rozmístění potenciálních zákazníků, ale také pracovních sil, jejich socioekonomických charakteristikách a základním prostorovém chování. Uplatní se (v jiných zdrojích neexistující) údaje o detailním územním rozložení ekonomiky, vybavenosti službami apod. Pro řadu odvětví budou významné informace o složení domácností či o charakteristikách domovního a bytového fondu.

SOCIÁLNÍ DOPADY VČETNĚ DOPADŮ NA RODINY A DOPADŮ NA SPECIFICKÉ SKUPINY OBYVATEL

Navrhovaná úprava nebude mít za následek žádné sociální dopady. Povinnost sečíst se nenese žádné výdaje ze strany povinných osob, které mohou tuto povinnost splnit bez kontaktu se sčítacím komisařem, vyplněním elektronického formuláře. Časové nároky na povinné osoby spojené se sčítáním budou významně sníženy díky vypuštění formuláře za dům a vynecháním podstatné části otázek na formuláři za osobu (odhaduje se zhruba 9–12 minut na vyplnění sčítacího listu osoby a 11–13 minut na vyplnění příslušného bytového listu). Tím

¹³⁾Přepočet výdajů byl proveden zvlášť za osobní a ostatní výdaje s použitím koeficientů růstu hrubých mezd a inflace v jednotlivých letech.

vzniknou úspory hypotetických administrativních nákladů pro občany v souvislosti s vyplněním formulářů proti minulému sčítání.

Předkládaný způsob provedení sčítání počítá s tím, že některým skupinám obyvatel (např. osobám dlouhodobě pobývajícím v ubytovacích zařízeních - především zdravotního a sociálního charakteru) může pomoci s plněním povinnosti poskytnout údaje podle zákona sčítací komisař, kterým bude zpravidla pracovník tohoto zařízení.

Provedení sčítání má pozitivní dopad na národnostní menšiny. Znalost národnostního složení obyvatelstva je nezbytná pro utváření sociální politiky (národnostní, kulturní, jazykové, integrační) a je předpokladem pro uznávání národnostních menšin žijících na území České republiky a práv z jejich postavení vyplývajících. Proto i při přípravě sčítání spolupracuje ČSÚ s Úřadem vlády, Radou vlády pro národnostní menšiny. Při sčítání jsou již pravidelně připravovány instrukce k vyplnění sčítacích formulářů v jazycích nejpočetnějších menšin na území ČR.

DOPADY NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Navrhovaná úprava s ohledem na svůj věcný obsah nebude mít za následek žádné negativní dopady na životní prostředí.

H. ZHODNOCENÍ DOPADŮ NAVRHOVANÉHO ŘEŠENÍ VE VZTAHU K OCHRANĚ SOUKROMÍ A OSOBNÍCH ÚDAJŮ

1. ÚČEL A PRÁVNÍ DŮVOD ZPRACOVÁNÍ

Český statistický úřad při výkonu činností podle tohoto návrhu zákona bude zpracovávat údaje, které získá při sčítání, s cílem vytvořit statistické informace, jak to vyplývá z působnosti tohoto úřadu podle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, a z návrhu tohoto zákona. Osobní údaje získané ze sčítání mohou být zpracovávány pouze pro účely sčítání definované zákonem a způsobem, jaký stanoví tento zákon. Úřad tyto údaje současně chrání jako důvěrné statistické údaje podle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

2. PROCES SČÍTÁNÍ

Proces sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021 je možné rozdělit do následujících fází:

- 1) příprava sčítání (včetně zkušebního sčítání),
- 2) provedení vlastního sčítání lidu, domů a bytů představující sběr údajů,
- 3) zpracování údajů ze sčítání.

3. PŘÍPRAVA SČÍTÁNÍ

Příprava sčítání zahrnuje komplexní soubor činností předcházejících sběru dat a jejich zpracování, zejména návrh, testování a tisk sčítacích formulářů, vypracování metodických postupů, zajištění prostředí a aplikací, aktualizaci údajů o území a budovách, vymezení sčítacích obvodů, nábor pracovníků atd.

Zásadní činností v rámci přípravy sčítání je zkušební sčítání, sloužící k ověření proveditelnosti celého procesu sběru a zpracování dat. Zkušební sčítání bude provedeno v roce 2020. Jeho součástí bude otestování online sčítání i terénního došetření na vzorku maximálně 1 % obyvatelstva a domů ve vybraných územních jednotkách ve všech krajích ČR. Účast obyvatel bude dobrovolná. Uvedená velikost vzorku je dostatečná pro ověření

základních postupů, neumožní ale optimalizaci a univerzálnost algoritmů zpracování. Vzhledem k nárokům na čas a zdroje však zkušební sčítání na větším vzorku není proveditelné.

Při zkušebním sčítání bude dále otestováno přebírání a zpracování administrativních dat. Pro tento účel budou převzaty údaje z administrativních zdrojů v plném rozsahu, což umožní nejen ověření proveditelnosti, ale též optimální nastavení parametrů a tím zrychlení a automatizaci všech kroků zpracování administrativních dat při reálném sčítání.

4. ZJIŠŤOVÁNÍ ÚDAJŮ

ČSÚ bude zjišťovat údaje pro účely sčítání třemi způsoby:

- sběrem údajů z informačních systémů veřejné správy (tzv. administrativních zdrojů dat),
- sběrem údajů prostřednictvím formulářů při online sčítání a
- sběrem údajů prostřednictvím formulářů při terénním došetření.

A. SBĚR ÚDAJŮ Z INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ VEŘEJNÉ SPRÁVY

Přebírání administrativních dat z informačních systémů veřejné správy a jiných zdrojů administrativních záznamů bude možné uskutečnit následujícími způsoby:

- **Přebírání údajů prostřednictvím kompozitních služeb základních registrů**

Prostřednictvím služeb základních registrů budou přebírány údaje z ROB, ISEO a CIS. Vzhledem k tomu, že ROB neumožňuje poskytnutí dat platných k definovanému časovému okamžiku (rozhodnému okamžiku sčítání), převezme ČSÚ před vlastním sčítáním úvodní výdej dat z uvedených tří zdrojů, který bude průběžně aktualizovat na základě notifikací změn. Po uplynutí rozhodného okamžiku sčítání ČSÚ provede časový snímek údajů platných k rozhodnému okamžiku.

Přebírání změn na základě notifikací bude ukončeno s určitým časovým odstupem od rozhodného okamžiku. Tato rezerva je bezpodmínečně nutná pro zapracování změn, k nimž došlo před rozhodným okamžikem SLDB 2021, ale které byly opožděně zaevidovány, tj., mají zpětnou platnost. Například se jedná o zapracování opožděně zaevidované změny rodinného stavu, narození osoby, úmrtí či prohlášení za mrtvého k určitému datu v minulosti apod. Přebírání aktualizací na základě notifikací změn z výše uvedených zdrojů bude probíhat nejpozději do 31. července 2021.

- **Jednorázové převzetí údajů z dalších agendových systémů prostřednictvím eGON.SERVICE:BUS**

Jedná se o primární způsob přebírání dat z ostatních informačních systémů (kromě ROB, ISEO, CIS), který bude využit u všech zdrojů, u nichž bude úspěšně otestován v rámci zkušebního sčítání. Tímto způsobem budou převzaty záznamy z administrativních zdrojů, u kterých lze bezpečně (i vzhledem k termínům a rozsahu sčítání) tento způsob využít. Údaje budou převzaty s odstupem několika měsíců od rozhodného okamžiku sčítání (opět z důvodu zohlednění aktualizací se zpětnou platností), včetně nutné historie změn údajů umožňující provést snímek platný k rozhodnému okamžiku. Nejzazší termín pro převzetí údajů tímto způsobem je stanoven podobně jako u přebírání notifikací změn z registrů MV na 31. července 2021.

- **Jednorázové převzetí úplného souboru údajů jiným způsobem dohodnutým se správcem příslušného zdroje**

Jednorázový výdej (např. na protokolárně předaném DVD) vybraných dat platných k rozhodnému okamžiku sčítání bude využit u administrativních zdrojů, u nichž se při zkušebním sčítání nepodaří úspěšně ověřit přebírání výše uvedenými způsoby.

Konkrétní způsob přebírání údajů z jednotlivých zdrojů, včetně specifikace atributů, bude určen dohodou se správcem příslušného zdroje a ověřen v rámci zkušebního sčítání. Převzaté osobní údaje z administrativních zdrojů se budou zpracovávat výhradně v prostředí cenzového informačního systému.

B. ONLINE SČÍTÁNÍ

Údaje, které ČSÚ nebude moci získat z informačních systémů veřejné správy, bude zjišťovat přímo od respondentů prostřednictvím sčítacích formulářů. Primárním a preferovaným způsobem sběru dat od respondentů bude online sčítání, při kterém budou moci fyzické osoby splnit svou zákonnou povinnost sečíst se vyplněním zpřístupněného elektronického formuláře. ČSÚ bude pro účely SLDB 2021 zjišťovat od fyzických osob následující osobní údaje:

1. místo sečtení,
2. jméno a příjmení,
3. typ a číslo elektronicky čitelného dokladu, datum narození, pohlaví, anebo rodné číslo,
4. místo obvyklého pobytu v rozhodný okamžik,
5. místo obvyklého pobytu jeden rok před sčítáním,
6. místo obvyklého pobytu v době narození,
7. národnost,
8. mateřský jazyk,
9. nejvyšší ukončené vzdělání,
10. počet živě narozených dětí,
11. ekonomická aktivita,
12. zaměstnání,
13. odvětví ekonomické činnosti,
14. místo pracoviště nebo školy,
15. frekvence dojížděky do zaměstnání nebo školy,
16. dopravní prostředek využívaný k cestě do zaměstnání nebo školy.

Údaj o národnosti lze označit za zvláštní kategorii osobních údajů podle čl. 9 odst. 1 GDPR. Tento údaj je zpracováván pro statistické účely v souladu s čl. 9 odst. 2 písm. j) GDPR. Národnost je obdobně jako v SLDB 2011 dobrovolným a deklaratorním údajem, tzn., že každý respondent uvede dobrovolně národnost, k níž se hlásí, podle svého rozhodnutí.

Online sčítání bude zahájeno dnem rozhodného okamžiku a bude trvat 14 dní, nerozhodne-li ČSÚ ve výjimečných odůvodněných případech o prodloužení této lhůty. Bude možné se sečíst online na různých typech ICT zařízení: osobní počítač, tablet nebo chytrý telefon. Předpokladem realizace online sčítání je využití společného elektronického formuláře pro celou bytovou domácnost. Ochrana osobních údajů v rámci jedné domácnosti bude zaručena zamykáním bloku otázek pro jednotlivé osoby vlastním heslem, příp. jiným technologickým řešením. Online sčítání bude probíhat na zabezpečené platformě poskytovatele sdílených služeb.

C. TERÉNNÍ DOŠETŘENÍ

Osobám, které se nesečtou online, bude poskytnuta doplňková možnost sečíst se prostřednictvím listinných sčítacích formulářů při terénním došetření. Přesnou podobu listinných sčítacích formulářů stanoví prováděcí právní předpis. ČSÚ bude při terénním

došetření zjišťovat od respondentů osobní údaje ve stejném rozsahu jako při online sčítání. Listinné sčítací formuláře nebudou předvyplněny, nebudou tedy předem obsahovat žádné osobní údaje.

Odevzdat vyplněné formuláře bude možné sčítacímu komisaři nebo kontaktnímu místu, případně je respondenti budou moci odeslat poštou do P. O. boxu. Sčítací komisaři i pracovníci kontaktních míst budou proškoleni a složí slib mlčenlivosti do rukou předsedy ČSÚ nebo osoby jím pověřené. Předpoklady pro výkon funkce sčítacího komisaře a jeho povinnosti budou stanoveny zákonem. Zákonem stanovenou povinností sčítacího komisaře bude mimo jiné prokázat se při styku s veřejností bez vyzvání průkazem sčítacího komisaře a na žádost povinné osoby též občanským průkazem nebo cestovním dokladem. Sčítací komisař provádí sčítání ve sčítacím obvodu, který je mu přidělen. Druhy sčítacích obvodů stanoví zákon.

Na základě vyhodnocení návratnosti vyplněných elektronických formulářů sčítací komisař předá sčítací formuláře domácnostem, které se nesečetly online. Pokud nebude možné konkrétní domácnost v terénu identifikovat, sčítací komisař domácnost kontaktuje a zjistí, zda domácnost byla už sečtena. Je předpokládán jeden sčítací formulář pro jednu domácnost. V případě, že člen domácnosti bude žádat v odůvodněných případech o samostatný sčítací formulář, komisař mu jej poskytne. Sčítací formulář vyplní zástupce domácnosti nebo každá osoba samostatně. Informace o domácnostech, tj. adresa, číslo bytu a jmenný seznam sečtených osob při online sčítání, bude mít sčítací komisař v přenosném ICT zařízení, které bude zabezpečeno přístupovým heslem a šifrováním dat.

Terénní došetření (distribuce a sběr formulářů) bude trvat 24 dní. Každý formulář bude mít unikátní čárový kód, jehož načítáním budou sledovány všechny změny stavu formuláře, tj. např. předání prázdného formuláře domácnosti, převzetí vyplněného formuláře od domácnosti komisařem, převzetí formuláře od komisaře sběrným místem, převoz ke skenování apod. Bude tak monitorován životní cyklus každého formuláře, aby bylo možné vždy určit, kde se formulář nachází. Všechny vyplněné sčítací formuláře, i ty, které budou ČSÚ doručeny jiným, než doporučeným způsobem, budou svezeny na skenovací pracoviště subjektu zajišťujícího terénní práce, kde budou naskenovány. Podrobnosti včetně konkrétních bezpečnostních opatření pro práci s formuláři budou stanoveny ve smlouvě se subjektem zajišťujícím terénní práce.

5. ZPRACOVÁNÍ ÚDAJŮ

Data získaná ze sčítání, tj. data z informačních systémů veřejné správy, online sčítání a terénního došetření (dále společně „vstupní zdroje“) budou zpracovávána v cenovém informačním systému.

Identifikační údaje o osobách budou nezbytné pro realizaci propojování (nejprve administrativních zdrojů mezi sebou a poté konsolidovaných administrativních údajů s formuláři), deduplikaci a pro vytvoření hierarchie entit. V dalších fázích zpracování sčítání nebudou osobní identifikátory využity. ČSÚ proto bude mazat či ničit osobní data ze vstupních zdrojů průběžně, a to vždy bezprostředně poté, kdy již nebudou pro další zpracování nezbytná. Nejzazší doba pro výmaz či zničení osobních údajů činí dva roky od rozhodného okamžiku sčítání, předpokládaná doba je však výrazně kratší (v řádu několika měsíců od rozhodného okamžiku).

V souladu s věcným záměrem zákona o SLDB 2021 uchová ČSÚ část osobních údajů v cenзовém informačním systému v pseudonymizované podobě pro budoucí využití v příštích populačních cenzech. Bude se jednat o údaje, které nejsou k dispozici v administrativních zdrojích a zároveň budou pro příští cenzy relevantní. Jedná se o tyto údaje:

- agendový identifikátor fyzické osoby,
- místo obvyklého pobytu v rozhodný okamžik,
- místo obvyklého pobytu v době narození a
- nejvyšší dokončené vzdělání (například úroveň vzdělání starších generací).

Bez uchování těchto údajů by nebylo možné splnit předpokládané požadavky evropských právních předpisů k příštím cenzům. Takto uchovávané údaje nebudou propojitelné s anonymními údaji, které budou předmětem dalších fází zpracování sčítání.

ČSÚ vyhodnocoval též variantu založení cenového IS výhradně pro účel sčítání 2021 a založení dalšího informačního systému pro účel následných populačních cenžů, do něhož by byly výše vyjmenované pseudonymizované údaje z cenového IS převedeny. Vzhledem k tomu, že funkční i tzv. mimofunkční (např. bezpečnostní apod.) požadavky na oba systémy by byly totožné, byla tato varianta vyhodnocena jako neefektivní a z věcného hlediska neúčelná. Využitím cenového IS i pro budoucí cenzy nedojde k překryvu dvou účelů, neboť pro tyto cenzy bude systém využit teprve po skončení účelu sčítání 2021.

6. POSKYTOVÁNÍ ÚDAJŮ

Osobní údaje získané ze sčítání nebudou poskytovány třetím osobám. V případě, kdy pro správce provede zpracování zpracovatel, zajistí ČSÚ jako správce údajů dostatečné záruky tohoto zpracování, zejména se zpracovatelem uzavře smlouvu, která stanoví náležitosti k ochraně osobních údajů podle čl. 28 odst. 3 GDPR.

Anonymizované údaje ze sčítacích formulářů budou předány v elektronické podobě Národnímu archivu k archivaci v obdobném rozsahu jako při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011. Anonymizované záznamy z databáze bude možné poskytnout subjektům mimo ČSÚ za podmínek definovaných českými a evropskými právními předpisy k vědeckým účelům.

7. ANALÝZA RIZIK

S cílem omezit vysoká rizika pro práva a svobody fyzických osob spojená se zpracováním osobních údajů pro účely sčítání provedl ČSÚ analýzu rizik.

Cílem analýzy rizik byla identifikace a ohodnocení klíčových aktiv SLDB 2021, určení relevantních hrozeb a zranitelností, vyhodnocení míry rizik působících na jednotlivá aktiva, identifikace existujících bezpečnostních opatření a sumární doporučení pro zvýšení bezpečnosti analyzovaných systémů a procesů.

ČSÚ provádí hodnocení a řízení rizik dle vlastní metodiky, jejíž jádro je z velké části založeno na normách ISO/IEC 27001, ISO/IEC 27005 a vychází z požadavků vyhlášky č. 82/2018 Sb., o bezpečnostních opatřeních, kybernetických bezpečnostních incidentech, reaktivních opatřeních, náležitostech podání v oblasti kybernetické bezpečnosti a likvidaci dat. Při tvorbě metodiky byla zohledněna i doporučení pracovní skupiny pro ochranu údajů podle článku 29 (WP29) WP 248 rev. 01.

V rámci analýzy byla identifikována možná problematická místa zpracování a stanovena opatření vedoucí ke snížení jejich rizik.

Mezi významná rizika řadíme zejména:

- únik dat (např. ve fázi přenosu z administrativních zdrojů dat, při přenosech dat mezi jednotlivými IS apod.),
- zneužití oprávnění (např. ze strany pracovníků podílejících se na zpracování dat, získáním přístupových údajů pomocí sociálního inženýrství apod.),
- kybernetický útok (např. na aplikaci online sčítání SLDB 2021, komunikační kanály apod.),
- nedostatečné monitorování činnosti (např. prací prováděných zpracovateli, zpracování zaměstnanci správce apod.),
- nedodržování principů minimalizace (např. nedodržení zásad zpracovávání údajů pouze na vyhrazených prostředcích apod.),
- narušení fyzické bezpečnosti (např. zneužití identity oprávněných zaměstnanců, narušení objektů s depozitem listinných formulářů apod.),
- působení škodlivého kódu (např. na koncovém zařízení povinné osoby při vyplňování elektronického sčítacího formuláře),
- pochybení ze strany zaměstnanců (např. neúmyslné prozrazení autentizačních údajů),
- nedodržení smluvního závazku ze strany dodavatele nebo spolupracujícího subjektu (např. nedodržení bezpečnostních opatření dodavatelem nebo spolupracujícím subjektem, které bude mít za následek ohrožení osobních údajů).

ČSÚ výsledky analýzy vyhodnotil a přijme vhodná bezpečnostní opatření k jejich minimalizaci, resp. eliminaci. Tato bezpečnostní opatření vycházejí, mimo jiné, z potřeby maximálně omezit počet osob, které budou během přenosu dat z administrativních zdrojů dat a jejich přípravy pro potřeby sčítání, online sčítání, sběru sčítacích formulářů při terénním došetření a během zpracování dat přicházet do styku s vyplněnými sčítacími formuláři nebo se budou podílet na jiných uvedených fázích procesu sčítání, při nichž budou mít přístup k osobním údajům. Tyto osoby musí splňovat kritéria důvěryhodnosti a složit zákonem stanovený slib mlčenlivosti.

Použité technologie a procesy zajišťující zpracování dat budou zahrnovat zejména následující bezpečnostní opatření:

- identifikace a autentizace všech osob přistupujících k datům,
- řízení přístupu k datům dle rolí,
- šifrování přenosů dat vyžadujících zvýšenou ochranu z hlediska důvěrnosti,
- zajištění konzistence uložených dat a jejich ochrany před poškozením v důsledku akce neoprávněné osoby nebo chyby hardware,
- audit všech přístupů k osobním údajům a možnost prohlížení těchto záznamů a současně zajištění neměnnosti těchto záznamů,
- zamezení zbytečné duplikaci dat nad rámec potřebné redundance,
- příprava dat z administrativních zdrojů a zpracování dat ze sčítacích formulářů musí probíhat v odděleném prostředí,
- aplikace opatření proti úniku dat na výpočetní technice určené ke zpracování dat ze SLDB,
- bezpečnostní monitoring v režimu 24/7,
- zřízení režimového pracoviště pro skenování listinných formulářů,
- důsledná aplikace principu „need to know“,
- uplatňování pseudonymizace a anonymizace ihned, jakmile je to možné,
- důsledné monitorování pohybu jednotlivých vyplněných formulářů a přísná evidence klasifikace jejich stavu,

- vstup oprávněných osob do vymezených zón pouze za účelem zpracování dat, prostřednictvím speciálních vstupních zařízení (fyzická opatření) a návazných logických opatření (autentizace) pro přístup k prostředkům systémů ICT.

Vhodnými zárukami proti zneužití údajů nebo protiprávnímu přístupu k nim či jejich protiprávnímu předání, zajišťujícími odpovídající úroveň ochrany základních práv a svobod fyzických osob, pokud jde o zpracování jejich osobních údajů, jsou vedle plánovaných opatření k řešení rizik zejména:

- zřízení cenzového informačního systému jako agendového informačního systému veřejné správy se všemi zákonem stanovenými povinnostmi,
- bezvýhradné uplatňování povinnosti mlčenlivosti,
- pseudonymizace osobních údajů,
- dodržování závazných interních právních předpisů správce i všech zpracovatelů,
- poskytování dalších záruk prostřednictvím smluvních závazků se zpracovateli, které doplní standardní doložky o ochraně údajů,
- zavedené procesy reakce na bezpečnostní incidenty a notifikace v případě bezpečnostního incidentu,
- aplikace požadavků zákona č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů, v mezích jeho působnosti všude tam, kde je to vhodné,
- využití pouze těch zpracovatelů, kteří poskytují dostatečné záruky zavedení vhodných technických a organizačních opatření.

Pro účely sčítání bude vypracován bezpečnostní projekt a všechny oblasti zpracování osobních údajů budou upraveny bezpečnostními směrnicemi.

I. ZHODNOCENÍ KORUPČNÍCH RIZIK (CIA)

V souladu s čl. 9 odst. 2 písm. i) Legislativních pravidel vlády provedl předkladatel zhodnocení korupčních rizik, a to podle Metodiky CIA (Corruption Impact Assessment - Metodika hodnocení korupčních rizik).

1. PŘIMĚŘENOST

Návrh zákona vychází z předpisů EU, konkrétně z požadavků stanovených nařízením č. 763/2008 o sčítání, a má za cíl toliko upravit proces SLDB 2021 takovým způsobem, aby odpovídal současným požadavkům na sběr a zpracování statistických dat. Rozsah předkládaného zákona a forma jeho provedení nepřekračuje v žádném ohledu nezbytně nutnou množinu vztahů, které je v této souvislosti nutné upravit.

Návrh zákona se dotýká kompetencí orgánů veřejné správy, zejména Českého statistického úřadu, který má za úkol získávat a zpracovávat údaje pro statistické účely a poskytovat statistické informace státním orgánům, orgánům územní samosprávy, veřejnosti a do zahraničí. Rovněž zajišťuje vzájemnou srovnatelnost statistických informací ve vnitrostátním i mezinárodním měřítku. Návrh zákona je plně v souladu s těmito úkoly, když pouze upřesňuje konkrétní požadavky pro provedení SLDB 2021 jako akce zásadního vnitrostátního i mezinárodního významu. Návrh zákona lze v souladu s výše uvedeným označit jako přiměřený.

2. EFEKTIVITA

Navrhovaná právní úprava umožňuje zefektivnit provedení sčítání lidu, domů a bytů využitím údajů z administrativních zdrojů dat a tedy respektováním principu opakovaně nezjišťovat od občanů údaje, které už jsou o nich veřejnou správou vedeny. Další zefektivnění procesu sčítání spočívá v zavedení možnosti splnit zákonnou povinnost elektronickou formou bez kontaktu se sčítacím komisařem, nasazením moderních technologií v práci sčítacích komisařů a racionalizací obsahu sčítání.

3. ODPOVĚDNOST

Z návrhu zákona je zřejmé, že hlavní část povinností a odpovědnosti za splnění cílů zákona nese Český statistický úřad. Tímto nedochází k neefektivnímu a obtížně definovatelnému rozdělení jednotlivých úkolů. Tyto jsou naopak soustředěny k jednomu subjektu, který byl k jejich plnění v obecné rovině přímo zřízen právními předpisy a právní předpisy také upravují jeho činnost (především zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů). Individuální odpovědnost jednotlivých osob a zaměstnanců ČSÚ je pak upravena zákonem č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů, resp. v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a ve vnitřních předpisech ČSÚ. V souladu s výše uvedeným je jednoznačně možné určit osoby odpovědné za konkrétní rozhodnutí.

Odpovědnost dalších osob podílejících se na sčítání je obecně vymezena v návrhu zákona, resp. bude blíže specifikována ve smlouvě.

4. KONTROLNÍ MECHANISMUSY

Návrh zákona nevytváří žádnou novou organizační strukturu, která by vyžadovala vytvoření nových kontrolních mechanismů. Navrhovaná právní úprava konkrétně upravuje role jednotlivých účastníků. V rámci kontrolních mechanismů bude využito již existujících kontrolních metodik. Ve vztahu k vnitřní kontrole budou respektovány vnitřní kontrolní mechanismy dotčených rezortů. Z hlediska systému finanční kontroly bude postupováno podle zákona o finanční kontrole.

5. TRANSPARENTNOST A OTEVŘENÁ DATA

Návrh zákona nemá vliv na dostupnost informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Veškeré výstupy standardního zpracování SLDB 2021 budou zveřejněny na internetových stránkách ČSÚ ve formátu otevřených dat. Veškeré smlouvy uzavřené v souvislosti s plněním úkolů vyplývajícím z tohoto zákona budou zveřejněny v souladu s pravidly dle zákona č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv), ve znění pozdějších předpisů.

6. DOBRÁ PRAXE

Navrhovaná právní úprava se shoduje se známou dobrou praxí. Postupy, procesy a správní tresty v ní odpovídají srovnatelné legislativě. Návrh zákona přináší některá nová inovativní řešení, tyto se však týkají především konkrétního technického provedení sčítání a nemají vliv na případná korupční rizika.

7. KRITÉRIUM KORUPČNÍCH PŘÍLEŽITOSTÍ

V návrhu zákona jsou upraveny oblasti, při kterých teoreticky může vznikat prostor pro korupční jednání, zejména zadávání veřejných zakázek. S ohledem na pravděpodobnost výskytu korupčního jednání a závažnosti jeho důsledků lze vyhodnotit, že význam korupčního rizika při zadávání veřejných zakázek je nízký. Při zadávání a realizaci veřejných zakázek

bude ČSÚ jako veřejný zadavatel postupovat transparentně a v souladu nejen s relevantními právními předpisy, ale i příslušnými vnitřními předpisy.

Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy stanoví, že úředník či zaměstnanec veřejné správy je povinen oznámit svému nadřízenému nebo orgánu činnému v trestním řízení jakékoli korupční jednání nebo podezření na takové jednání, o kterém se hodnověrným způsobem dozvěděl.

8. ZÁVĚR HODNOCENÍ KORUPČNÍCH RIZIK

V rámci zhodnocení korupčních rizik podle Metodiky CIA lze konstatovat, že návrh zákona splňuje kritéria přiměřenosti, efektivity, jednoznačné odpovědnosti a transparentnosti. Návrh zákona se shoduje se známou dobrou praxí a neznamena zvýšení korupčních rizik oproti stávajícímu stavu národní i evropské legislativy a ve srovnání s předchozí právní úpravou.

J. ZHODNOCENÍ DOPADŮ NA BEZPEČNOST NEBO OBRANU STÁTU

Problematiku možných dopadů na bezpečnost a obranu státu předkladatel průběžně konzultoval se zástupci bezpečnostních sborů České republiky. Předkládaný zákon byl bezpečnostními sbory důkladně posouzen a je zajištěno, že právní úprava nemá negativní dopad na jejich činnost a aktiva.

K. ODŮVODNĚNÍ NÁVRHU, ABY POSLANECKÁ SNĚMOVNA VYSLOVILA S NÁVRHEM SOUHLAS JIŽ V PRVÉM ČTENÍ

V souladu s § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, se navrhuje, aby Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR s návrhem vyslovila souhlas již v prvním čtení. Důvodem pro zvolený postup je nezbytnost ověřit navrhované procesy sčítání ve zkušebním projektu, pružně reagovat na zjištěné skutečnosti a připravit podle nich průběh sčítání v praxi. Efektivnost průběhu sčítání bude maximalizována, bude-li jeho zákonný rámec schválen co nejdříve, a zkušební ověření jednotlivých procesů proběhne již podle jednoznačně stanovených pravidel. Vzhledem k výše uvedenému je nezbytné, aby zákon, včetně prováděcích předpisů, nabyl účinnosti co nejdříve.

II. Zvláštní část důvodové zprávy

ČÁST PRVNÍ

K § 1 (Předmět úpravy)

Toto ustanovení vymezuje předmět právní úpravy, který vychází z evropských právních předpisů specifikovaných v poznámce pod čarou č. 1.

Předmětné ustanovení upravuje zvláštní statistické zjišťování sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021 v České republice a v písm. a) až d) představuje obsah této právní normy od působnosti jednotlivých zúčastněných správních úřadů, přes práva a povinnosti subjektů, proces provedení sčítání od přípravy po zpracování údajů až po konečné zpřístupnění výsledků z tohoto projektu.

K § 2 (Účel sčítání)

Vymezuje se účel sčítání. Tato definice vysvětluje, co je požadovaným cílem sčítání – vytvoření a zpřístupnění statistických informací pro potřeby národní statistiky a statistických informací zahrnutých v definovaných tematických okruzích podle nařízení č. 763/2008 o sčítání, které stanoví konkrétní výčet povinně zjišťovaných témat. Údaje za tato témata povinně předkládají Evropské komisi (Eurostatu) všechny členské státy EU.

Kromě údajů zjišťovaných přímo na sčítacím formuláři nebo z administrativních zdrojů dat obsahují výstupy zpracování výsledků sčítání i ukazatele, které vznikají nápočtem (např. počet členů domácnosti), výpočtem (např. věk osoby v dokončených letech, poměrové ukazatele - počet osob na jednu obytnou místnost aj.) nebo odvozením (např. údaje o domácnostech podle typu domácnosti).

K písm. a)

Vymezení tematických okruhů údajů o fyzických osobách vychází primárně z témat vymezených evropskými nařízeními. Nad jejich rámec jsou vymezena témata, resp. jejich části, požadovaná jednotlivými resorty nebo národními právními předpisy. Z demografických charakteristik jde o počet živě narozených dětí, z kulturních charakteristik národnost a mateřský jazyk, z charakteristik dojížděky do zaměstnání a škol frekvence a způsob dojížděky (dopravní prostředek).

K písm. b)

Vytvoření statistických informací o domácnostech je jedním z nejdůležitějších cílů sčítání, protože přes jejich značný význam neexistuje v České republice žádný zdroj, který by disponoval byť jen základními údaji o celkovém počtu a charakteristikách domácností. Vymezené tematické okruhy plně vycházejí z evropských nařízení ke sčítání.

K písm. c)

Tematické okruhy za byty odpovídají zejména povinně zjišťovaným tématům pro evropská nařízení. Pro národní účely jsou zjišťovány údaje o druhu a vlastnické struktuře domu, některé technickoekonomické charakteristiky (konkrétně se jedná o polohu bytu v domě, napojení bytu na plyn a energii používanou k vytápění) a kvalitativní charakteristiky bydlení (odvozené

ukazatele ze zjišťovaných technickoekonomických atributů bytu vypovídající například o průměrném počtu osob a průměrné obytné ploše na byt či obytnou místnost nebo o typu bytu (dříve kategorii bytu) definovaném na základě způsobu vytápění a dostupnosti koupelny a splachovacího záchodu v bytě či mimo byt). Ze zjištěných údajů za byty a domy se odvozuje i geografické rozmístění bytového fondu na území ČR dostupné v různém územním vymezení (např. podle krajů, okresů, správních obvodů obcí s rozšířenou působností) i tematickém členění (např. podle obydlenosti, stáří a právního důvodu užívání bytu, druhu a vlastnické struktury domu apod.). Informace o všech tematických okruzích za domy budou získány z administrativních údajů.

K § 3 (Vymezení pojmů)

Ustanovení definuje vybrané pojmy, které se vztahují k přípravě a provedení sčítání a zpracování jeho výsledků.

Vymezení pojmů vychází z evropské právní úpravy pro populační cenzy, z mezinárodních doporučení, z tradičního pojetí minulých sčítání v České republice a z metodiky a organizace terénních prací.

Vymezení pojmů zaručuje metodickou srovnatelnost časových řad údajů sčítání v nejvyšší dosažitelné míře, a to i v mezinárodním měřítku, jak požaduje např. evropská legislativa.

K písm. a)

Pro účely tohoto zákona se definuje pojem dům, jakožto jedna ze základních entit, za níž jsou přebírány a zpracovávány údaje a zpřístupněny výsledky sčítání. Použitá definice navazuje na definici domu z minulého sčítání.

K písm. b)

Pro účely tohoto zákona se definuje pojem byt, jakožto další ze základních entit, za níž jsou zjišťovány a zpracovávány údaje a zpřístupněny výsledky sčítání. Definice bytu přitom vychází z vyhlášky č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů.

K písm. c) a d)

Termín „domácnost“ lze vymežit více způsoby podle účelu, pro který je definován. Definice v písm. c) odpovídá vymezení domácnosti pro potřeby získávání údajů. V této souvislosti je definována i osoba žijící mimo domácnost. Pro účely zpracování údajů a zpřístupnění výsledků je domácnost rozlišována na bytovou domácnost (soubor osob bydlících společně v jednom bytě) a hospodařící domácnost (soubor osob, které společně bydlí v bytě, mimo byty nebo jako rodina v zařízení a zároveň společně hradí náklady na stravu a chod domácnosti). Bytová domácnost může být tvořena jednou nebo více hospodařícími domácnostmi. Údaje za jednotlivce žijící v zařízeních nebo osoby bez přístřeší – osoby žijící mimo domácnosti – se zpracovávají zvlášť. Definice a rozlišení domácnosti v metodice sčítání je v souladu s mezinárodními doporučeními k celosvětovému programu sčítání.

K písm. e)

V tomto ustanovení je speciálně vymezeno „zařízení“ z důvodu, že sčítání v zařízeních probíhá odlišným způsobem než v bytech. Sčítací formuláře jsou distribuovány jednotlivým osobám a v případě, že zařízení tvoří samostatný sčítací obvod (např. hotely a penziony,

ubytovny, lázeňské léčebny, domovy mládeže a další turistická, školská, sociální či zdravotnická zařízení s nižší lůžkovou kapacitou), je povinnost distribuce a sběru formulářů zákonem svěřena správci zařízení.

K § 4 (Rozhodný okamžik)

Mezi hlavní přínosy sčítání patří získání údajů o obyvatelstvu, o domácnostech, úrovni bydlení a struktuře domovního a bytového fondu k jednomu referenčnímu datu. Proto je nutné stanovit v zákoně toto datum jako tzv. rozhodný okamžik.

Navrhovaný termín sčítání v roce 2021 vychází z desetileté periody sčítání v ČR (předchozí sčítání proběhla v letech 1991, 2001 a 2011) a odpovídá nařízení Komise (EU) 2017/712 ze dne 20. dubna 2017, kterým se zavádí referenční rok a program statistických údajů a metadat pro sčítání lidu, domů a bytů stanovený nařízením č. 763/2008 o sčítání.

ČSÚ navrhuje stanovit rozhodný okamžik sčítání obdobně jako při SLDB 2011 v měsíci březnu. Konkrétní okamžik je stanoven tak, že nekoliduje s obdobím Velikonoc, školních prázdnin nebo velkých sezónních pohybů obyvatelstva.

K § 5 (Rozsah sčítání)

Navrhovaná úprava vychází z mezinárodních doporučení, zabezpečuje úplnost sčítání a umožňuje kvantifikovat časově i mezinárodně srovnatelné počty obyvatel, domů a bytů.

K odst. 1

Sčítání se týká všech fyzických osob, které na území ČR mají trvalý pobyt nebo přechodný pobyt delší než 90 dnů, a to bez ohledu na jejich přítomnost či nepřítomnost v rozhodný okamžik sčítání. Sčítání se vztahuje také na všechny další fyzické osoby, vyjma osob uvedených v odstavci 2, které se v určeném čase nacházejí na území ČR, (např. azylanti nebo občané EU nepřihlášení k pobytu). Takto definovaný rozsah sčítání je obvyklý i v jiných zemích, ačkoliv je širší, než uvádí nařízení č. 763/2008 o sčítání. Nařízení nedefinuje, kdo podléhá sčítání, ale které fyzické osoby mají být zahrnuty do kategorie „obvykle bydlící obyvatelstvo“. Není totiž možné ve všech případech předem rozhodnout, zda sčítaná fyzická osoba bude či nebude zahrnuta mezi obyvatelstvo s místem obvyklého pobytu v ČR, a mohlo by tak dojít k opomenutí některých fyzických osob.

Pro vymezení trvalého či přechodného pobytu fyzické osoby podléhající sčítání byla aplikována ustanovení zvláštních zákonů. Trvalý nebo přechodný pobyt této osoby je odvozen z adresy místa pobytu, která je vedena v základním registru obyvatel ve formě vazby (kódu adresného místa) na referenční údaj o adrese v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí.

Sčítání se vztahuje také na veškerý bytový fond a na všechny budovy, které jsou určeny k bydlení (např. rodinné a bytové domy, domovy důchodců apod.), obydlené i neobydlené. Ostatních budov se sčítání týká pouze v případě, pokud se v nich nacházejí prostory určené k bydlení (např. provozní budovy, školy, zdravotnická zařízení s alespoň jedním bytem), nebo pokud v nich nějaká povinná osoba v rozhodný okamžik bydlela, i přesto, že v nich žádné prostory k bydlení určené nejsou (nouzové bydlení apod.).

K odst. 2

Sčítání je ze své podstaty úplné a celoplošné na území ČR. Zákon stanoví pouze úzký okruh výjimek.

K písm. a)

Podle mezinárodních konvencí nepodléhají povinnosti poskytování údajů v rámci sčítání cizinci, kteří požívají diplomatických výsad a imunit, a totéž platí o poskytování údajů za byty ve vlastnictví jiných států, které slouží k diplomatickým účelům. Není tím ale dotčeno právo státu evidovat domy a byty (nemovité objekty) na svém území, a tedy sčítat tyto domy a byty např. z administrativních zdrojů dat, nebo i v terénu prostřednictvím sčítacího komisaře, kdy poskytování údajů není vyžadováno od osob v domě nebo v bytě bydlících.

K písm. b)

Stanovená výjimka umožňuje v praxi nesčítat ty cizince, u nichž je zřejmé, že podle metodiky stanovené příslušnými evropskými nařízeními (nařízení č. 763/2008 o sčítání, a prováděcí nařízení Komise (EU) 2017/543 ze dne 22. března 2017, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítání lidu, domů a bytů, pokud jde o technické specifikace témat a jejich rozdělení) není jejich místo obvyklého pobytu na území ČR (zejm. turisté, osoby na pracovních cestách, jiní krátkodobí návštěvníci).

K § 6 (Využití cenzového informačního systému)

K odst. 1

Cenzový informační systém, který je zřízen novelou zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, slouží pro převzetí údajů z administrativních zdrojů dat pro účely sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021 a jejich zpracování. Jsou v něm zpracovávány též údaje získané ze statistických registrů provozovaných podle zákona o státní statistické službě, ze sčítacích formulářů a odvozené ukazatele, které nelze z těchto zdrojů získat. Cenzový informační systém rovněž slouží ke zpracování údajů nezbytných k zajištění přípravy a provedení sčítání i pro potřeby statistik cenzového typu po roce 2021. Cenzový informační systém a relevantní aplikace k SLDB 2021, se kterými realizace tohoto předpisu počítá, naplňují určující kritéria z vyhlášky č. 317/2014 Sb., o významných informačních systémech a jejich určujících kritériích, ve znění vyhlášky č. 205/2016 Sb., a předkladatel je identifikuje jako významné informační systémy.

K odst. 2

Evropská komise v současnosti připravuje návrh nařízení, které bude upravovat realizaci statistik cenzového typu po roce 2021 a předpokládá doplnění současné desetileté periody o každoroční poskytování vybraných ukazatelů v detailní územní podrobnosti (tzv. malé cenzy). Prvním referenčním rokem takového sčítání, provedeného podle tohoto nařízení, má být podle současných plánů Evropské komise rok 2024. Aby bylo možné eliminovat náklady, jež by musely být vynaloženy na opětovné celoplošné terénní zjišťování některých požadovaných ukazatelů, které není možné získat z administrativních zdrojů, ČSÚ pro tento malý cenzus použije údaje, získané od obyvatel při sčítání v roce 2021.

K § 7 (Údaje přebírané z informačních systémů veřejné správy)

K odst. 1

Cílem a účelem tohoto ustanovení je snížení administrativní zátěže povinných osob a umožnění širšího využívání administrativních zdrojů dat ve statistice. Navržený text zohledňuje čl. 17a nařízení o evropské statistice, podle kterého národní statistické úřady mají právo na rychlý a bezplatný přístup a využívání všech administrativních záznamů (bez ohledu na to, jaký je primární účel jejich vedení, a který subjekt je jejich vlastníkem nebo správcem) a právo tyto záznamy integrovat do statistik, a to v míře nezbytné pro vývoj, vypracovávání a šíření evropské statistiky určené v evropském statistickém programu.

Záznamy ze základního registru obyvatel, agendového informačního systému evidence obyvatel a agendového informačního systému cizinců představují konstitutivní základ administrativních údajů pro sčítání. Nad rámec údajů uvedených v § 9a odst. 1 písm. a) zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, využije ČSÚ údaj o čísle elektronicky čitelného identifikačního dokladu. Oprávnění využít tento údaj vyplývá z § 18 odst. 5 zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů, proto není uveden v tomto návrhu zákona. Tento údaj bude hlavním identifikačním údajem pro propojení záznamů z administrativních zdrojů s údaji ze sčítacích formulářů a rovněž pro ověření existence identifikačních údajů fyzické osoby při online sčítání.

Vedle uvedených informačních systémů veřejné správy ČSÚ využije zejména údaje z následujících administrativních zdrojů:

- jednotný informační systém práce a sociálních věcí (vede Ministerstvo práce a sociálních věcí),
- sdružované údaje o žácích a studentech všech typů škol a údaje z rejstříku škol a školských zařízení (vede Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy),
- integrovaný informační systém České správy sociálního zabezpečení (vede Česká správa sociálního zabezpečení),
- automatizovaný daňový informační systém (vede Generální finanční ředitelství)
- centrální registr pojištěnců (vede Všeobecná zdravotní pojišťovna).

Rozsah přebíraných údajů bude omezen na údaje, které jsou pro účely sčítání relevantní, tj. z nichž lze přímo či po odvození získat informace spadající do obsahu sčítání a platné k rozhodnému okamžiku sčítání (například z údajů z přiznání k dani z příjmů fyzických osob nebudou vytvářeny žádné statistické informace o výši příjmů, neboť příjmy nejsou tématem sčítání, ale pouze informace o ekonomické aktivitě a zaměstnání). Dále budou přebírány údaje nutné pro jednoznačné propojení záznamů z jednotlivých zdrojů a údaje nezbytné pro realizaci online sčítání a terénního došetření.

Za primární způsob přebírání dat jsou považovány služby základních registrů. Konkrétní způsob přebírání dat z jednotlivých zdrojů bude ověřen v rámci zkušebního sčítání.

K odst. 2

Druhý odstavec navrženého ustanovení reaguje na odst. 5 čl. 17a nařízení o evropské statistice, podle kterého národní statistický úřad a vlastníci administrativních záznamů zavedou potřebné mechanismy spolupráce. Potřebnými mechanismy spolupráce mohou být jednak společná jednání k zajištění oprávnění ČSÚ, na která budou podle potřeby navazovat například písemná ujednání ohledně potřebné specifikace údajů a termínů, ve kterých mají být poskytnuty.

Pro snadný průběh předávání dat, zajištění bezpečného uložení proběhly jednání a konzultace s mnoha subjekty, např. s Úřadem pro ochranu osobních údajů je průběžně konzultována problematika nejen ochrany osobních údajů, ale i cenového informačního systému. Dále ČSÚ v průběhu přípravy sčítání projednává se správci informačních systémů okruhy přebíraných dat, způsob a termíny předání. Termíny a formy předávaných dat budou stanoveny dohodou mezi ČSÚ a příslušným správcem dat tak, aby odpovídaly časovému harmonogramu přípravy a provedení sčítání. Při volbě formy předávaných dat budou zohledněny technické možnosti jednotlivých informačních systémů.

K odst. 3

Nezbytným předpokladem pro úspěšné provedení online sčítání je vytvoření a zpřístupnění seznamu bytů a jejich identifikačních údajů v bytových domech fyzické osobě tak, aby mohla při online sčítání v rámci bytového domu identifikovat příslušný byt, v němž bydlí a založit si pro něj sčítací formulář v elektronické podobě. K vytvoření těchto seznamů budou využity mimo jiné veřejné údaje evidované v katastru nemovitostí. Využity budou pouze údaje o čísle jednotky a jménu vlastníka jednotky. Poskytování těchto údajů ČSÚ proběhne v souladu s § 55 odst. 4 a 5 zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů a v souladu s § 13 a § 15 odst. 2 vyhlášky č. 358/2013 Sb., o poskytování údajů z katastru nemovitostí. Přesná identifikace bytu povinnou osobou při online sčítání významně přispěje k tomu, že sčítací komisař tento byt nebude při terénním došetření znovu navštěvovat. Cílem tohoto opatření je tedy jednak omezit opakované kontaktování respondentů, kteří se již sečetli ve fázi online sčítání, jednak optimalizovat a zefektivnit práci sčítacích komisařů při terénním došetření.

K odst. 4

Odstavec 4 určuje nejzazší termín, do něhož je ČSÚ oprávněn pro účely SLDB 2021 přebírat údaje z informačních systémů. Navrhuje se tento termín stanovit na 31. červenec 2021, tedy přibližně čtyři měsíce po rozhodném okamžiku. Důvodem pro tento časový odstup od rozhodného okamžiku je skutečnost, že se údaje do informačních systémů obvykle vkládají s určitým zpožděním od okamžiku jejich platnosti (například úmrtí nebo prohlášení za mrtvého), proto je nutné zajistit možnost přebírat i údaje zaznamenané po rozhodném okamžiku.

K § 8 (Údaje zjišťované prostřednictvím sčítacích formulářů)

Prostřednictvím sčítacích formulářů se zjišťují převážně údaje (vyjma identifikačních údajů), které s ohledem na mezinárodně závazné definice výstupů ze sčítání a dostupnost datových zdrojů, nelze pro účely sčítání převzít z administrativních zdrojů dat.

Oproti sčítání 2011 je počet údajů zjišťovaných od respondentů prostřednictvím otázek na formuláři redukován zhruba na polovinu.

Zjišťování prostřednictvím formulářů je myšleno v širším smyslu jako získávání informací potřebných pro zpracování během distribuce a sběru sčítacích formulářů, tj. nikoliv pouze jako rámcový obsah formuláře. Například údaj o obydlenosti bytu bude zjištěn komisařem při distribuci formulářů, případně při zpracování na základě existence/neexistence vyplněného formuláře.

K písm. a)

K bodům 1 až 3

Kategorie 1 – 3 představují údaje identifikující osobu a na sčítacím formuláři se zjišťují kvůli propojení s ostatními zdroji dat. K propojení sčítacích formulářů se soustavou údajů převzatých z administrativních zdrojů, ke kontrole úplnosti sčítání a k vyloučení duplicitně sečtených osob bude sloužit jméno a příjmení a primárně kombinace čísla elektronicky čitelného identifikačního dokladu s datem narození a pohlavím, případně rodné číslo. Z uvedených identifikačních údajů bude respondentům umožněno zvolit si, které identifikační údaje na sčítací formulář uvedou – konkrétně možnosti volby identifikace stanoví prováděcí předpis obsahující vzor sčítacího formuláře.

K bodům 4 až 6

Místo obvyklého pobytu respondenta v rozhodný okamžik sčítání, místo obvyklého pobytu respondenta rok před sčítáním a místo obvyklého pobytu v době narození budou stejně jako v SLDB 2011 zjišťovány v souladu s definicí místa obvyklého pobytu podle čl. 2 nařízení č. 763/2008 o sčítání. Místem obvyklého pobytu se podle tohoto nařízení rozumí „místo, kde osoba obvykle tráví období každodenního odpočinku bez ohledu na dočasnou nepřítomnost pro účely rekreace, dovolené, návštěv u přátel a příbuzných, služebních cest, léčení nebo náboženských poutí“. Detailní legislativní definice místa obvyklého pobytu je uvedena v prováděcím nařízení Komise (EU) 2017/543 ze dne 22. března 2017, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítání lidu, domů a bytů, pokud jde o technické specifikace témat a jejich rozdělení. Poskytování údajů o obyvatelstvu podle místa obvyklého pobytu je nutnou podmínkou srovnatelnosti dat jednotlivých států a je závazné.

Zjišťování místa obvyklého pobytu jeden rok před sčítáním a místa obvyklého pobytu v době narození souvisí se studiem migračních procesů. Otázkám migrace, zejména zahraniční (bez ohledu na její legální či nelegální formu), integrace cizinců a jejich uplatnění na pracovním trhu věnuje EU mimořádnou pozornost a požaduje poskytování podrobných statistických údajů v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 862/2007 ze dne 11. července 2007 o statistice Společenství v oblasti migrace a mezinárodní ochrany a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 311/76 o sestavování statistik o zahraničních pracovnících. Pro studium dlouhodobých migračních procesů je významný údaj o prvním bydlišti, resp. místě obvyklého pobytu v době narození respondenta. Místem obvyklého pobytu v době narození je míněno místo obvyklého pobytu matky v době narození dítěte, v souladu se statistickou definicí v evropských nařízeních ke sčítání. Tento údaj nelze zaměňovat za „místo narození“, které je uváděno např. v rodném listu a registru obyvatel, a které označuje faktické místo narození – většinou adresu porodnice.

K bodu 7

Zjišťování národnosti je nezbytné k naplnění mezinárodních závazků ČR plynoucích z Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin a odpovídajících právních předpisů ČR, především zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Uplatnění práv národnostních menšin je v některých případech vázané na počet obyvatel hlásících se k určité národnosti při posledním sčítání lidu. Na údaj o národnosti pocházející z výsledků posledního sčítání lidu se v tomto smyslu přímo odkazují např. zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu, ve

znění pozdějších předpisů; zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Národnost jakožto citlivý údaj bude stejně jako v roce 2011 zjišťována nepovinnou otázkou na sčítacím formuláři. Osoby, pro něž je poskytnutí odpovědi na otázku na národnost nepřístupným zásahem do svobod zaručených Ústavou ČR nebo jejich soukromí, mají právo tuto otázku nezodpovědět. S tím souvisí, že otázka na národnost zpravidla vykazuje vyšší míru non-response a získaná data jsou hůře interpretovatelná.

K bodu 8

Údaj o mateřském jazyce není obsažen v žádném administrativním zdroji dat a není dostupný ani z jiných šetření. Zjišťování mateřského jazyka přitom bylo požadováno větším počtem připomínkových míst v rámci připomínkového řízení k návrhu věcného záměru zákona o SLDB 2021. Pro orgány státní správy a samosprávy jsou údaje o národnosti i o mateřském jazyce významnou součástí analýz a hodnocení struktury obyvatelstva, a především důležitým datovým podkladem pro plánování nástrojů k naplňování práv vyplývajících z mezinárodních závazků (např. Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, Listiny základních práv a svobod) i z právních předpisů ČR; např. pro nastavení dotační politiky na podporu činnosti národnostních menšin.

Údaj o mateřském jazyce vhodně doplňuje údaj o národnosti, která jakožto citlivý údaj může být zjišťována pouze nepovinnou otázkou, má deklaratorní charakter (sebe identifikovaná národnostní příslušnost), a při sčítání proto zpravidla vykazuje vyšší míru non-response a získaná data jsou hůře interpretovatelná. Uvedení mateřského jazyka je oproti národnosti povinné pro všechny fyzické osoby podléhající sčítání. Mateřský jazyk může být jazykem národnostní menšiny, jež vyžaduje podporu, v souladu s výše zmíněnými mezinárodními závazky a právními předpisy ČR.

K bodu 9

Nejvyšší ukončené vzdělání je klíčovou charakteristikou vzdělanostní úrovně obyvatelstva a jeho specifických skupin (například vzdělanostní struktura pracovní síly, cizinců, seniorů apod.). Je také klíčovou vysvětlující proměnnou při analýze celé řady různých socioekonomických jevů.

K bodu 10

Údaj o počtu živě narozených dětí je zjišťován pouze u žen ve věku 15 a více let a je využíván pro sestavování populačních prognóz, které ČSÚ připravuje podle § 4 zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě. Zásadní význam bude mít zejména při tvorbě generačních prognóz na základě zákona č. 203/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a dalších souvisejících zákonů.

K bodům 11 až 14

Ukazatele týkající se ekonomické aktivity, odvětví ekonomické činnosti a charakteristik dojížděky do zaměstnání a školy jsou využívány veřejnou správou jako podklad pro realizaci a aktualizaci národní politiky zaměstnanosti, návrhu konkrétních celostátních nebo regionálních programů, realizaci evropské strategie zaměstnanosti, zpracování výzkumných studií trhu práce v konkrétních lokalitách aj. Ekonomická aktivita vyjadřuje postavení fyzické osoby ve vztahu k trhu práce – zda je sčítaná fyzická osoba v rozhodný okamžik ekonomicky aktivní (zaměstnaná nebo nezaměstnaná) nebo ekonomicky neaktivní (např. osoby pobírající důchod, nezaopatřené děti včetně studentů, osoby v domácnosti). Zjišťuje se rovněž konkrétní

zaměstnání, které sčítaná fyzická osoba vykonává nebo naposledy vykonávala a které je zdrojem jejích pracovních příjmů (prodavač, řidič, zemědělský dělník, učitel apod.) a odvětví ekonomické činnosti, v němž pracuje. Osoby zaměstnané a žáci, studenti a učni uvádějí rovněž místo pracoviště nebo školy (přesná adresa místa výkonu práce nebo přesná adresa školního zařízení). Tyto údaje slouží například ke zjištění každodenní mobility obyvatelstva, k analýze prostorových vztahů v rámci území státu, analýze efektivity lokalizace veřejných i komerčních služeb, rozmístění ekonomiky a jejích jednotlivých odvětví. Na údaj o místě pracoviště nebo školy se váží další charakteristiky dojížděky (frekvence a dopravní prostředek) do zaměstnání a školy.

K bodům 15 a 16

Zjišťování dopravního prostředku a frekvence k dojíždění z místa obvyklého pobytu do zaměstnání nebo školy je požadováno větším počtem rezortů a některými krajizeměna za účelem získání datových podkladů pro vytváření strategií dopravní obslužnosti v jednotlivých regionech.

K písm. b)

Údaje za byt budou získány od domácností prostřednictvím otázek na sčítacím formuláři. Vzhledem ke snaze o snížení administrativní zátěže respondentů a maximální využívání administrativních zdrojů není seznam zjišťovaných témat proti sčítání 2011 rozšířen o nové údaje. Naopak ubudou otázky na teplou vodu, koupelnu, záchod, osobní počítač a připojení k internetu.

K bodu 1

Číslo nebo jiné určení bytu slouží k určení bytu při terénních pracích a k identifikaci duplicitních formulářů při zpracování.

K bodu 2

Na sčítacím formuláři bude zjišťován způsob bydlení podle toho, v jakém typu obydlí respondenti bydlí. Rozlišuje se bydlení standardní, tj. v bytě, a nestandardní, tj. v jiných objektech a prostorách (např. rekreační, nouzové obydlí, ubytovací zařízení).

K bodu 3

Obydlenost bytu se určuje v souladu s definicí místa obvyklého pobytu. Obydlený je byt, v němž má alespoň jedna fyzická osoba místo obvyklého pobytu.

K bodu 4

Právní důvod užívání bytu specifikuje oprávnění užívat byt z pohledu jeho uživatele. Rozlišuje se např., zda v bytě bydlí jeho majitel nebo jen nájemník či člen bytového družstva.

K bodu 5

V rámci otázky na velikost bytu se zjišťuje celková podlahová plocha bytu a počet obytných místností.

K bodu 6

Poloha bytu v domě je nezbytný údaj pro organizaci terénních prací SLDB, resp. pro rozpoznání bytů sečtených online, a tím určení bytů, v nichž bude nutné provést terénní došetření.

K bodu 7

Připojení bytu na plyn je nutný údaj pro tvorbu územně plánovacích podkladů na základě vyhlášky č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti, ve znění pozdějších předpisů.

K bodu 8

Přítomnost vodovodu v bytě je jednou z významných charakteristik kvality bytového fondu a bydlení domácností.

K bodům 9 a 10

Zjišťování energie používané k vytápění je nezbytné zejména pro plnění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1099/2008 ze dne 22. října 2008 o energetické statistice, v platném znění. Zároveň tento údaj blíže specifikuje povinně zjišťované téma způsob vytápění bytu.

K bodu 11

Údaje o složení domácnosti slouží k určení struktury a dílčích charakteristik domácnosti. Zásadní je určení jednotlivých hospodařících domácností podle označení respondentů, které osoby v domácnosti společně hospodaří (společně hradí náklady na stravu a chod domácnosti). Hospodařící domácnost je vedle osob, bytů a domů základní entitou, o níž se zpřístupňují výsledky sčítání pro evropské i národní účely. Dále se zjišťuje, jaké příbuzenské vztahy mají osoby v domácnosti mezi sebou. Ze zjištěných údajů se odvozuje zejména typ domácnosti (například úplná rodina, neúplná rodina, nerodinná domácnost atd.) a další charakteristiky, jako například velikost domácnosti vyjádřená počtem členů či přítomnost závislých dětí.

K § 9 (Ochrana statistické důvěrnosti)

ČSÚ chrání veškeré údaje získané ze sčítání jako důvěrné statistické údaje podle tohoto zákona, zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, a nařízení č. 223/2009 o evropské statistice. Pro účely sčítání zpracovává též osobní údaje, a to při respektování všech právních předpisů k ochraně osobních údajů včetně GDPR.

K odst. 1

Všechny osobní údaje, které ČSÚ na základě tohoto zákona získá z administrativních zdrojů dat a ze sčítacích formulářů, budou uchovány jen po nezbytně dlouhou dobu, nejdéle však po dobu 2 let od rozhodného okamžiku. Tato doba je nutná pro dokončení zpracování výsledků sčítání. Tímto ustanovením je uplatňována zásada omezení uložení. ČSÚ využije získané údaje v souladu s čl. 20 odst. 1 a 2 nařízení č. 223/2009 o evropské statistice výhradně pro statistické účely.

Osobní údaje, které ČSÚ získá, budou zaznamenány na různých typech nosičů informací, a to v podobě elektronické (např. digitální záznamy z online sčítání, údaje z administrativních zdrojů dat nebo data z převodu sčítacích formulářů z listinné podoby do elektronické podoby) nebo analogové (vyplněné sčítací formuláře v listinné podobě).

Vzhledem k rozdílnému charakteru těchto nosičů informací bude faktická likvidace údajů realizována níže uvedenými způsoby. Jakmile pomine účel, pro který byly údaje zpracovány, nejpozději do 2 let od rozhodného okamžiku, budou údaje:

- vymazány, a to v případě, že budou zaznamenány v elektronické podobě na nosiči, který umožňuje bezpečné vymazání (např. externí paměťové médium, pevný disk),

- zlikvidovány formou fyzického zničení nosičů těchto informací, a to v případě, že budou zaznamenány v elektronické podobě na technickém nosiči, který neumožňuje bezpečné vymazání (např. optické disky CD, DVD a další) nebo
- zlikvidovány formou fyzického zničení nosičů těchto informací, a to v případě, že budou zaznamenány v analogové podobě na listinném nosiči v případě vyplněných formulářů v listinné podobě.

Likvidace údajů bude provedena takovým způsobem, že původní informace nebude možné obnovit ani při vynaložení velkého množství prostředků a úsilí. Nosiče informací po fyzické likvidaci nebude možno znovu použít pro původní účel.

K odst. 2

Za účelem ochrany důvěrnosti statistických údajů získaných ze sčítání ČSÚ údaje předá Národnímu archivu ve formě neumožňující přímou identifikaci fyzických osob a v obdobném rozsahu, v jakém byla k trvalému uložení do Národního archivu předána data ze sčítání v roce 2011. Údaje budou poskytnuty v elektronické formě v souladu s pravidly podle vyhlášky č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby.

K § 10 (Povinnost mlčenlivosti)

K odst. 1

Účelem tohoto ustanovení je ochrana údajů a jiných skutečností získaných při sčítání nebo v souvislosti s ním s cílem zabránit jejich nahodilému či neoprávněnému přenosu, zpracování či jinému využití, které je v rozporu s tímto zákonem. Zajištění této ochrany je zde uloženo nejen sčítacím komisařům a všem fyzickým osobám, které s těmito údaji a jinými skutečnostmi přichází do styku v rámci jejich sběru a zpracování, ale i osobám, které sběr ani zpracování údajů ze sčítání nezajišťují (písemný slib mlčenlivosti nesložily), nicméně za určitých nestandardních okolností se s těmito údaji mohly seznámit. Stanovení takto širokého okruhu osob podléhajících povinnosti mlčenlivosti vychází z charakteru údajů ze sčítání, jejichž únik je způsobilý negativně zasáhnout do práva osob podléhajících sčítání na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o jejich osobě (čl. 10 odst. 3 Listiny základních práv a svobod), jakož i práva na ochranu soukromého a rodinného života (čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Do dispozice osob, které sběr údajů, ani jejich zpracování nezajišťují, by se údaje ze sčítání neměly dostat; výjimečně se však tak může stát např. uvnitř jiného subjektu, který spolupracuje s ČSÚ na zajištění online sčítání nebo terénních prací a činností s tím souvisejících, kdy se jeho zaměstnanci mohou náhodně s obsahem vyplněného sčítacího formuláře seznámit, aniž by osobně zajišťovali sběr nebo zpracování údajů ze sčítání, nebo v případě náhodné ztráty, potažmo nálezu vyplněných sčítacích formulářů. Povinnost mlčenlivosti se primárně týká ochrany údajů ze sčítání (§ 6 až 8 zákona); za účelem zajistit maximální ochranu soukromí však zahrnuje i jiné skutečnosti, se kterými se osoba zajišťující sběr nebo zpracování údajů ze sčítání seznámila a které s předmětem sčítání nesouvisejí (např. majetkové poměry a zdravotní stav sčítaných osob).

K odst. 2

Údaje ze sčítání mají charakter „individuálních údajů“ ve smyslu zákona o státní statistické

službě¹⁴⁾ nebo „důvěrných statistických údajů“ ve smyslu téhož zákona¹⁵⁾. Jde o údaje získané převážně za účelem vypracovávání evropské statistiky a využívané výhradně pro statistické účely ve smyslu čl. 20 odst. 2 nařízení¹⁶⁾, proto je možnost seznamovat se s nimi spojena se složením slibu mlčenlivosti (bez ohledu na to, zda byly převzaty z informačních systémů veřejné správy, nebo zjištěny prostřednictvím formulářů). Navrhovaná úprava stanoví znění slibu a určuje, že slib mlčenlivosti se skládá do rukou předsedy ČSÚ nebo osoby jím pověřené.

K odst. 3

Navrhovaná úprava má dokumentační význam, stanoví okamžik složení slibu a náležitosti záznamu o jeho složení. V rámci školení, která jsou sčítací komisaři povinni podle § 21 písm. b) navrhovaného zákona absolvovat, a dalších metodických aktivit, budou osoby zajišťující sběr nebo zpracování údajů ze sčítání s problematikou mlčenlivosti a ochrany dat a její právní úpravou podrobně seznámeny.

K odst. 4

Podle navrhované úpravy povinnost zachovávat mlčenlivost není absolutní a fyzickou osobu uvedenou v odstavci 1 může povinnosti zachovávat mlčenlivost zprostit ten, v jehož zájmu ji tato osoba má. Jiný způsob prolomení povinnosti zachovávat mlčenlivost by byl s ohledem na široké a diverzifikované spektrum osob vázaných povinností zachovávat mlčenlivost problematický.

Povinnost zachovávat mlčenlivost stanovená jinými právními předpisy není ustanovením § 10 dotčena.

K § 11 (Povinnosti fyzických a právnických osob)

Obecně

Návrh zákona vymezuje povinnosti fyzických a právnických osob v oblasti poskytování údajů podle § 8 a v souvislosti s ním. Výslovně jsou zde různým subjektům („povinné osoby“, vlastníci domů, vlastníci zařízení) stanoveny různé povinnosti:

- a) poskytnout stanovené údaje,
- b) umožnit v rámci online sčítání sdílení přístupu k elektronickému sčítacímu formuláři ostatním členům domácnosti,
- c) předat v rámci terénního došetření ostatním členům domácnosti listinný sčítací formulář převzatý od sčítacího komisaře,
- d) umožnit sčítacím komisařům přístup k jednotlivým bytům v domě a sdělit jim údaje o čísle, nebo jiném určení bytu a jeho poloze,
- e) provést distribuci prázdných a sběr vyplněných sčítacích formulářů od bydlících nebo ubytovaných osob v zařízeních, která netvoří samostatný sčítací obvod, včetně jejich předání sčítacímu komisaři,

¹⁴⁾ § 2 písm. a) zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁾ § 2 písm. b) zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 ze dne 11. března 2009 o evropské statistice a zrušení nařízení (ES, Euratom) č. 1101/2008 o předávání údajů, na které se vztahuje statistická důvěrnost, Statistickému úřadu Evropských společenství, nařízení Rady (ES) č. 322/97 o statistice Společenství a rozhodnutí Rady 89/382/EHS, Euratom, kterým se zřizuje Výbor pro statistické programy Evropských společenství, v platném znění.

f) umožnit sčítacím komisařům provedení sčítání v zařízeních, která tvoří samostatný sčítací obvod.

Správní tresty za neplnění většiny z těchto povinností jsou stanoveny v § 24 Přestupky.

K odst. 1

Navrhované ustanovení v souladu s čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod stanoví plně svéprávným fyzickým osobám, jako osobám povinným ve smyslu § 11 odstavce 3, povinnost poskytnout pro účely sčítání

a) údaje týkající se osoby, a to s odkazem na jejich konkrétní vymezení v § 8 písm. a) bodech 1 až 6 a 8 až 16 návrhu zákona (údaj týkající se národnosti je stejně jako při sčítání v roce 2011 nepovinný),

b) údaje týkající se bytu, bydlení a domácnosti, a to s odkazem na § 8 písm. b).

Povinnost poskytnout údaje týkající se bytu, bydlení a domácnosti je ukládána plně svéprávné fyzické osobě jako „členu domácnosti“, tj. kterékoli fyzické osobě, která v bytě bydlí bez ohledu na druh a délku pobytu (blíže viz definice pojmu „domácnost“ - § 3 písm. c). Tuto povinnost může za domácnost splnit i jeden její člen, přičemž ostatní členové jsou povinni mu v případě potřeby poskytnout chybějící údaje. Důvodem navržené úpravy povinnosti poskytnout údaje o bytu, bydlení a domácnosti je zajištění komplexnosti statistického zjišťování při současném minimálním zatížení osob podléhajících sčítání.

Negativní vymezení rozsahu sčítání upravené v § 5 odst. 2 není tímto ustanovením dotčeno.

K odst. 2

Navrhovaným ustanovením se stanoví jednoznačný právní režim poskytnutí údajů týkajících se osoby a bytu za osoby, které nejsou plně svéprávné, resp. určuje se, kdo je v těchto případech „povinnou osobou“.

K odst. 3

Navrhovaná úprava definuje podmínky splnění povinností uvedených v odstavcích 1 a 2, které se týkají poskytnutí údajů a jsou adresovány povinným osobám. Ukládá povinným osobám pro účely sčítání povinnost poskytnout údaje úplné, přesné, ve formě a termínu stanovených v návrhu zákona. Ustanovení § 24 v návaznosti na toto ustanovení stanoví jako správní trest za neposkytnutí údajů v požadovaném rozsahu, kvalitě, formě a termínu pokutu do 10 000 Kč.

K odst. 4

Navrhovaná právní úprava ukládá fyzické osobě, které byl zpřístupněn elektronický sčítací formulář, umožnit sdílení přístupu k tomuto formuláři ostatním členům domácnosti, a to za účelem splnění jejich povinnosti poskytnout údaje o osobě prostřednictvím sčítacího formuláře v elektronické podobě. Vychází přitom z předpokladu, že při online sčítání jsou údaje poskytovány za celou domácnost, k čemuž je využíván jeden společný formulář v elektronické podobě. Ten je zpřístupněn při registraci pomocí ověření existence identifikačních údajů jednoho z členů domácnosti, tj. fyzické osoby, která bydlí v bytě, popř. jiném typu obydlí, bez ohledu na druh a délku pobytu, a po ověření existence adresy místa obvyklého pobytu této fyzické osoby.

K odst. 5

Navrhovaným ustanovením je ukládáno fyzické osobě, která si v rámci terénního došetření jako člen domácnosti listinný sčítací formulář převzala od sčítacího komisaře, vyzvedla na kontaktním místě nebo jej získala jiným způsobem stanoveným ČSÚ, předat tento sčítací

formulář ostatním členům domácnosti. Účelem navržené úpravy je přiblížit listinný sčítací formulář v maximální možné míře těm, kteří povinnost poskytnout údaje nespĺnili v rámci online sčítání, a usnadnit jim splnění této povinnosti při terénním došetření. Navrhovaná úprava přitom vychází z obecného předpokladu, že údaje jsou poskytovány za celou domácnost, což vyžaduje součinnost jejích jednotlivých členů. V případě, kdy se v rámci online sčítání nesečte žádný z členů domácnosti podléhající sčítání, budou údaje týkající se bytu, bydlení a domácnosti a jednotlivých osob poskytnuty při terénním došetření prostřednictvím společného sčítacího formuláře za celou domácnost v listinné podobě. V případě, kdy v rámci online sčítání využije možnost poskytnout údaje prostřednictvím elektronického sčítacího formuláře pouze část členů domácnosti, poskytnou zbývající členové domácnosti údaje o své osobě prostřednictvím odpovídajícího počtu formulářů pro osobu v listinné podobě.

K odst. 6

Za účelem bezproblémového průběhu terénního došetření se stanoví povinnost vlastníka domu umožnit sčítacímu komisaři přístup k jednotlivým bytům v domě (tzn. přístup do domu a na jednotlivá podlaží s byty, nikoliv do jednotlivých bytových jednotek) a sdělit údaje o čísle, nebo jiném určení bytu a jeho poloze za každý neobydlený byt v obydleném domě. Smyslem navrhovaného ustanovení je zajistit nezbytnou spolupráci vlastníka domu se sčítacím komisařem. Z důvodu minimalizace zátěže (nákladů) dotčených osob (část domů je vlastněna právnickými osobami nebo fyzickými osobami, které sídlí nebo bydlí na jiné adrese v ČR, případně se zdržují mimo ČR) není nezbytné, aby vlastník domu tuto povinnost plnil osobně, může ji za vlastníka domu splnit kdokoli, kdo je oprávněn jednat jeho jménem, nebo pro něho pracuje (v praxi půjde zpravidla o správce nebo jinou osobu pověřenou vlastníkem domu).

K odst. 7

Navrhovanou úpravou je moderováno pravidlo, že distribuci prázdných a sběr vyplněných listinných sčítacích formulářů provádí sčítací komisař. Toto ustanovení dopadá na zařízení, která tvoří samostatný sčítací obvod (např. hotely a penziony, ubytovny, lázeňské léčebny, domovy mládeže a další turistická, školská, sociální či zdravotnická zařízení s nižší lůžkovou kapacitou). V nich provádí distribuci a sběr listinných sčítacích formulářů vlastník zařízení, kterému je současně uložena povinnost vrátit vyplněné sčítací formuláře sčítacímu komisaři. Navrhovaná úprava připouští, aby tuto povinnost za vlastníka zařízení mohla splnit osoba, která je vůči němu např. v pracovněprávním nebo obdobném vztahu.

K odst. 8

Za účelem bezproblémového průběhu sčítání v samostatných sčítacích obvodech se stanoví povinnost vlastníka zařízení, které tvoří samostatný sčítací obvod (např. hotely, domovy pro seniory, nemocnice, léčebny dlouhodobě nemocných, vysokoškolské koleje a další turistická, školská, sociální či zdravotnická zařízení s vyšší lůžkovou kapacitou), poskytnout sčítacím komisařům součinnost nezbytnou pro provedení sčítání. I zde navrhovaná úprava připouští, aby povinnost za vlastníka zařízení mohla splnit osoba, která je vůči němu např. v pracovněprávním nebo obdobném vztahu.

K § 12 (Úřad)

K odst. 1

Ustanovení vymezuje působnost ČSÚ při sčítání. Úloha ČSÚ při přípravě a provedení sčítání

je zásadní, neboť ČSÚ nese hlavní část povinností a odpovědnosti za splnění cílů sčítání.

K odst. 2

Navrhovaná úprava stanoví možnost, aby ČSÚ pověřil držitele poštovní licence, který má povinnost poskytovat všechny základní poštovní služby, zajištěním některých úkolů při přípravě a provedení sčítání v oblasti terénního došetření, a současně umožňuje, aby ČSÚ pověřil právnickou osobu založenou státem za účelem poskytování služeb v oblasti informačních a komunikačních technologií veřejné správy (poskytovatele sdílených služeb) zajištěním některých úkolů v oblasti online sčítání.

Obsahem úkolů, kterými může ČSÚ pověřit držitele poštovní licence, je zejména územní příprava sčítání, nábor a školení sčítacích komisařů pro standardní sčítací obvody, řízení a komunikace projektu terénních prací, včetně zajištění jeho bezpečnosti a ICT podpory, tisk sčítacích formulářů a jejich distribuce na příslušná sběrná místa, zřízení a provoz sítě kontaktních míst, zajištění terénního došetření (distribuce a sběru sčítacích formulářů) a logistické podpory sčítání, skenování a validace vyplněných listinných sčítacích formulářů a skartace sčítacích formulářů.

Poskytovatele sdílených služeb může ČSÚ pověřit zejména zabezpečením infrastruktury pro provedení etapy online sčítání – zřízením, provozem a správou platform systémů ONLINE a Cenzového informačního systému s důrazem na hospodárnost, účelnost a efektivnost a na splnění vysokých nároků na bezpečnost a dostupnost IT řešení.

K odst. 3

Navrhovanou úpravou se stanoví činnosti, které souborně ČSÚ umožní provedení přípravy a vlastní realizaci sčítání a naplnění jeho působnosti podle odstavce 1.

K písm. a)

Primárním a preferovaným způsobem sběru dat bude online sčítání, které umožní zredukovat rozsah terénních prací, zvýšit kvalitu dat a nabízí výrazně větší komfort obyvatelům při účasti na sčítání. Sčítání během této fáze bude provedeno zápisem údajů do online sčítacího formuláře. Jedním z nutných předpokladů pro účast v online sčítání bude ztotožnění respondentem uvedené adresy pobytu s existující adresou v RÚIAN, resp. z registru sčítacích obvodů a budov (dále RSO), nebude proto možné zaručit online sečtení v této fázi pro osoby bydlící např. v mobilních a nouzových obydlích či jiných objektech bez evidované adresy. Na realizaci online sčítání ČSÚ spolupracuje s poskytovatelem sdílených služeb.

K písm. b) a c)

Hlavní gesce ČSÚ při přípravě sčítání spočívá především v celoplošném vymezení všech typů sčítacích obvodů, tedy organizačních jednotek, v nichž provádí sčítání sčítací komisař, a v přípravě sčítacích formulářů jak v elektronické, tak v listinné podobě. Vzhledem k tomu, že vymezení sčítacích obvodů představuje jednorázovou úlohu realizovanou čistě pro potřeby organizačního zajištění a provedení vlastního sčítání v roce 2021, tzn. online sčítání a terénního došetření, bez dalšího plánovaného využití vymezených sčítacích obvodů či jejich úprav, metodická pravidla pro jejich vymezování budou upravena formou interních metodických pokynů.

K písm. d) a e)

Kapacitně větší zařízení, zejména zdravotnická zařízení poskytující dlouhodobou lůžkovou péči, zařízení sociálních služeb, studentské koleje, internáty, ubytovny, církevní a charitativní

zařízení tvoří samostatné sčítací obvody. V takových zařízeních, tvořících samostatný sčítací obvod, provede sčítání komisař zpravidla získaný z řad zaměstnanců tohoto zařízení. U sčítacích obvodů tohoto typu je sčítání spojeno se specifickými podmínkami a nelze jiným způsobem zabezpečit jeho úplnost, proto tyto sčítací obvody budou v působnosti ČSÚ, který zajistí nábor i vyškolení sčítacích komisařů.

Pro zabezpečení jednotného postupu sčítacích komisařů při distribuci a sběru sčítacích formulářů ČSÚ připravuje jednotné metodické pokyny k provedení sčítání a zajišťuje metodickou část školení sčítacích komisařů držitele poštovní licence i dotčených ministerstev. Další část školení, zaměřenou na organizaci a koordinaci činností sčítacích komisařů v rámci interních procesů zajistí vždy ten subjekt, který sčítacího komisaře do funkce jmenoval.

K písm. f)

Úřad bude informovat veřejnost o sčítání a povinnostech s ním spojených prostřednictvím médií a sčítací formuláře budou obsahovat příslušné pokyny a vysvětlivky k jejich vyplnění.

K § 13 (Ministerstva)

Obecně

Navrhovanou úpravou se stanoví spolupráce ČSÚ při přípravě (především vymezení rezortních sčítacích obvodů) a provádění sčítání s ministerstvy, která budou realizovat sčítání vybraných skupin osob, a to s Ministerstvem vnitra, Ministerstvem spravedlnosti, Ministerstvem obrany a Ministerstvem zahraničních věcí.

K odst. 1 až 4

Úkoly resortů vnitra, spravedlnosti, obrany a zahraničních věcí jsou stanoveny s ohledem na to, že do objektů či zařízení spravovaných těmito ministerstvy (např. kasárna, ubytovny pro zaměstnance, resortní rekreační zařízení, věznice, azylová zařízení apod.) obecně nelze zajistit přístup sčítacích komisařů jmenovaných předsedou ČSÚ nebo osobou jím pověřenou. Ve sčítacích obvodech v působnosti těchto ministerstev proto zajistí sčítání v nich ubytovaných příslušníků či zaměstnanců tyto resorty. Úkoly uvedené v odstavcích 1 až 4 jsou stanoveny obdobně jako v právní úpravě pro zabezpečení sčítání v roce 2011. Jsou v nich blíže specifikovány skupiny osob, které jsou jednotlivá ministerstva povinna sečíst.

Navrhovanou úpravou se stanoví, že Ministerstvo vnitra zajišťuje rovněž sčítání u hromadně ubytovaných příslušníků Bezpečnostní informační služby, přičemž v praxi se předpokládá, že sčítání v objektech Bezpečnostní informační služby bude provedeno na základě dohody mezi Ministerstvem vnitra a Bezpečnostní informační službou.

K § 14 (Obecní úřady)

K odst. 1

Spolupráce s orgány územní samosprávy při přípravě a provedení sčítání bude omezena na obecní úřady, byť návrh věcného záměru zákona o SLDB 2021 ukládal některé konkrétní povinnosti i krajským úřadům. Řešení těchto povinností na krajské úrovni se však při přípravě paragrafového znění zákona ukázalo jako neefektivní či zcela nepotřebné.

Účelem navrhovaného ustanovení je jednoznačně vymežit konkrétní obsah spolupráce obecních úřadů s ČSÚ při přípravě a provedení sčítání. Hlavní úloha obecních úřadů, která je

jedním z předpokladů úspěšného provedení sčítání, spočívá zejména ve spolupráci s ČSÚ na územní přípravě sčítání. Rozsah jejich zapojení v této oblasti však bude oproti poslednímu SLDB v roce 2011 výrazně redukován, a to zejména díky vybudované a průběžně aktualizované soustavě základních registrů veřejné správy a snaze ČSÚ o maximální využití údajů z dostupných informačních systémů veřejné správy (RÚIAN, RSO). Společnou charakteristikou všech požadovaných činností je, že oslovování obcí již nebude probíhat plošně, ale selektivně podle potřeby, což významně přispěje ke snížení jejich administrativní zátěže.

K písm. a)

S cílem zajistit co nejkvalitnější datovou základnu pro online sčítání i terénní došetření bude součinnost vybraných obecních úřadů spočívat zejména v došetření a zápisu chybějících a ověření, případně opravě nekonzistentních referenčních údajů RÚIAN za stavební objekty a adresní místa (tzn. evidence, identifikace a lokalizace budov a adres), jejichž jsou dle zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů, editory. Budovy a adresy k ověření budou vybírány podle předem stanovených kritérií v součinnosti se správcem RÚIAN, Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním, na základě výsledků analýzy datového obsahu RSO a jeho porovnání s RÚIAN, přičemž úkolem editorů bude (ne)potvrdit existenci budovy či adresy, případně uvést správné či doplnit chybějící identifikační a lokalizační údaje.

K písm. b)

Navrhovaná úprava stanoví povinnost pro všechny obecní úřady spolupracovat s ČSÚ při zajišťování informovanosti jejich obyvatel o sčítání, a to zveřejněním informací specifikovaných v bodech 1 až 4 tohoto odstavce.

Vedle oznámení ČSÚ o SLDB 2021 půjde o seznam standardních sčítacích obvodů v obci, včetně jejich vymezení formou seznamu budov s číslem popisným a evidenčním, a adresu a kontaktní údaje kontaktních míst ČSÚ a držitele poštovní licence, který spolupracuje s ČSÚ na zajištění terénních prací a činností s tím souvisejících. Obecní úřad je rovněž povinen zveřejnit a v případě jakékoliv změny v průběhu sčítání i aktualizovat jména a čísla průkazů příslušných sčítacích komisařů působících na území obce, aby se maximálně předešlo riziku návštěvy domácností falešnými sčítacími komisaři. Standardizované dokumenty s informacemi dle bodů 1 až 4 tohoto odstavce připraví a distribuuje na všechny obecní úřady podobně jako při sčítání v roce 2011 ČSÚ.

K odst. 2

Tento odstavec navrhované právní úpravy stanoví konkrétní povinnost pro obce se sídlem obecního stavebního úřadu, který je podle § 42 zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů, editorem technickoekonomických atributů stavebního objektu. Spolupráce s obecními stavebními úřady při územní přípravě sčítání bude spočívat v došetření a zápisu chybějících a ověření, případně opravě nekonzistentních technickoekonomických atributů stavebních objektů s číslem popisným, a to s využitím dokumentace stavby v souladu například s § 12 vyhlášky č. 359/2011 Sb., o základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, dostupné v archivech stavebních úřadů. Předmětem došetřování a ověřování budou pouze stavební objekty s chybějící či nekonzistentní hodnotou u třech vybraných technickoekonomických atributů, které ČSÚ není schopen zjistit z jiných dostupných zdrojů (datum dokončení, druh svíslé nosné konstrukce, připojení na kanalizační síť). Cílem navržené úpravy je využít a prověřit pouze dostupnou dokumentaci vytipovaných stavebních objektů v archivech

obecných stavebních úřadů. V zájmu minimalizace administrativní zátěže pro stavební úřady i negativního dopadu této činnosti na sčítané osoby nepožaduje ČSÚ od stavebních úřadů oslovení konkrétních vlastníků stavebních objektů ani provádění místního šetření v případě zjištění chybějící dokumentace v archivu stavebního úřadu. Dostupnou dokumentací stavebního objektu se rozumí dokumentace/projektová dokumentace stavby podle vyhlášky č. 499/2006 Sb. o dokumentaci staveb, ve znění pozdějších předpisů.

Došetřené chybějící či nekonzistentní technickoekonomické atributy stavebních objektů zašle obecný stavební úřad v elektronické podobě kromě ČSÚ i ČÚZK, který z pozice správce RÚIAN zajistí jejich automatizované hromadné naplnění do RÚIAN. Pouze ve výjimečných případech stavebních objektů, které hromadné naplnění vylučují, provede zápis zjištěných atributů do RÚIAN prostřednictvím informačního systému územní identifikace obecný stavební úřad.

K odst. 3

Cílem tohoto ustanovení je vymezit součinnost obecních úřadů obcí s rozšířenou působností s ČSÚ na jednorázové harmonizaci hranic a popisu základních sídelních jednotek, které představují, společně s tzv. díly základních sídelních jednotek (ZSJ-díl), elementární jednotky pro prezentaci výsledků sčítání. K harmonizaci sídelní struktury je nezbytná spolupráce s příslušnými odbornými útvary obecních úřadů s rozšířenou působností, jež disponují odborníky s detailními místními znalostmi a relevantními územními podklady. Předmětem spolupráce obcí s rozšířenou působností na harmonizaci základních sídelních jednotek bude jejich vyjádření k existenci, vymezení, charakteru a názvosloví základních sídelních jednotek na celém území jejich správního obvodu.

K odst. 4

Účelem navrhované úpravy je stanovit způsob a lhůtu, ve které musí být obecními úřady zveřejněny informace o sčítání uvedené v odst. 1 písm. b) návrhu zákona. Z důvodu rozsahu některých zveřejňovaných dokumentů navrhované ustanovení záměrně neukládá obecním úřadům zveřejnit je výlučně prostřednictvím úřední desky.

K odst. 5

Jedná se o speciální ustanovení pro výkon působnosti v hlavním městě Praze a v územně členěných statutárních městech. S cílem optimalizovat a zefektivnit spolupráci při přípravě a provedení sčítání v největších městech se zákonem určuje působnost úřadům městských částí v hlavním městě Praze a úřadům městských částí nebo městských obvodů v územně členěných statutárních městech.

K § 15 (Povinnosti jiných subjektů)

Cílem navrhované úpravy je důsledná ochrana údajů zaznamenaných ve sčítacích formulářích. Držiteli poštovní licence, který bude zabezpečovat zejména sběr a skladování vyplněných listinných formulářů a poskytovateli sdílených služeb, který bude spolupracovat na zajištění online sčítání, a tedy i na uložení dat z elektronických formulářů, je proto uložena povinnost, jejíž nesplnění je spojeno s uložením pokuty. Oba subjekty jsou povinny minimalizovat riziko odcizení, ztráty, poškození, zničení nebo jiného zneužití vyplněných sčítacích formulářů a údajů v nich zaznamenaných.

K § 16 (Sčítací formuláře)

K odst. 1

Navrhovanou úpravou jsou stanoveny druhy sčítacích formulářů, které se od sebe liší obsahem jednotlivých položek (otázek) pro vyplnění zjišťovaných údajů, uvedených v § 8. Ve formuláři pro domácnost jsou položky (otázky) pro vyplnění všech zjišťovaných údajů v rámci sčítání prostřednictvím formulářů. Oproti tomu ve formuláři pro osoby jsou položky (otázky) pro vyplnění jen vybraných zjišťovaných údajů (bez položek pro vyplnění údajů za byt). Hlavním důvodem pro rozlišení více druhů formulářů je rozdílný způsob sčítání některých skupin osob podléhajících sčítání a s tím související skutečnost, že ne pro všechny tyto osoby jsou relevantní otázky zjišťující údaje za byt a domácnost.

K odst. 2

Podoba sčítacích formulářů souvisí s navrženým způsobem provedení SLDB 2021, při kterém zjišťování údajů od respondentů probíhá jejich zápisem do sčítacího formuláře buď v elektronické podobě, nebo v listinné podobě. V zájmu zajištění bezproblémového sečtení cizinců podléhajících sčítání budou jako pomůcka pro respondenty připraveny překlady sčítacích formulářů a vysvětlivek do vybraných cizích jazyků - angličtina, němčina, polština, ruština, ukrajinština, vietnamština a romština.

Vzory listinných sčítacích formulářů a konkrétní vymezení obsahu zjišťovaných údajů podle § 8 (tedy bližší specifikace údajů, nezbytných pro popis jednotlivých témat) budou stanoveny prováděcím právním předpisem. Srozumitelnosti otázek na zjišťované údaje prostřednictvím formulářů, stejně tak doprovodným vysvětlujícím textům k otázkám a grafickému provedení formuláře je věnována mimořádná pozornost. Proto budou testovány různé varianty formuláře a nejvhodnější forma pro SLDB 2021 bude vybrána až po vyhodnocení testování v rámci zkušebního sčítání, které proběhne v roce 2020.

K § 17 (Online sčítání)

K odst. 1

Sčítání během fáze online šetření bude provedeno zápisem údajů do elektronického sčítacího formuláře. Online sčítání bude primárním a preferovaným způsobem sběru dat, které umožní zredukovat rozsah terénních prací, zvýšit kvalitu dat a nabízí výrazně větší komfort povinným osobám při účasti na sčítání. Pro případ, že by se během fáze online sčítání vyskytly nečekané technické či jiné problémy, které by měly negativní dopad na elektronický sběr dat, si ČSÚ vyhrazuje právo na operativní prodloužení fáze online sčítání – období pro možný zápis údajů do sčítacího formuláře v elektronické podobě.

Fáze online sčítání se obecně týká všech typů sčítacích obvodů, v některých případech samostatných či rezortních obvodů však mohou specifické podmínky částečně omezovat jeho realizovatelnost (například z důvodu případných omezení přístupu k internetu nebo výpočetní technice).

K odst. 2

Předpokladem realizace online sčítání je využití společného sčítacího formuláře v elektronické podobě pro celou domácnost, který je respondentům zpřístupněn pomocí ověření identifikačních údajů osoby (předpokládá se ověření kombinace typ dokladu - číslo dokladu - datum narození), případně po prokázání totožnosti respondenta s využitím

elektronické identifikace podle zákona č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci, ve znění pozdějších předpisů (např. prostřednictvím přihlášení do Portálu občana, využitím přihlašovacích údajů portálu národního bodu eidentita.cz, využitím občanského průkazu se strojově čitelnými údaji a kontaktním elektronickým čipem) nebo na základě jiného právního předpisu (očekává se existence dalších systémů elektronické identifikace, např. systém bankovní identity), v kterémkoli případě však po ověření existence adresy místa obvyklého pobytu. S cílem umožnit využití co nejvíce dostupných a vhodných řešení dle stavu techniky při plánovaném sčítání není záměrně určena úroveň záruky prostředku pro elektronickou identifikaci dle čl. 8 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES.

Důvodem ověření údajů není nutnost jednoznačně prokazovat totožnost osoby vyplňující elektronický formulář, ale pouze nutnost vytvořit pro online sčítání určitou analogii předávání listinného formuláře do domácnosti (sčítací komisař také neověřuje totožnost osoby, které formulář předává, předává-li jej konkrétní, existující fyzické osobě).

Klíčovou výhodou sčítacího formuláře v elektronické podobě kromě komfortu pro respondenty je též zabudování filtrů a logických kontrol, které zajišťují správné vyplnění formuláře.

K odst. 3

Technické podrobnosti provedení online sčítání, jako je forma přístupu k sčítacímu formuláři v elektronické podobě apod., stanoví prováděcí předpis na základě vyhodnocení přípravných testů a zkušebního sčítání. Přitom budou využity rovněž relevantní zahraniční zkušenosti, které se této problematice týkají. Maximální pozornost bude věnována spolehlivému zabezpečení datových přenosů od osoby vyplňující formuláře k ČSÚ.

K odst. 4

Povinné osoby, které se nesečtou online, budou v další fázi podléhat terénnímu došetření, při kterém se sčítání provádí zápisem údajů do sčítacích formulářů v listinné podobě.

K § 18 (Terénní došetření)

K odst. 1

Na základě vyhodnocení návratnosti vyplněných sčítacích formulářů v elektronické podobě bude sčítací komisař distribuovat sčítací formuláře v listinné podobě, přičemž termín distribuce (do 26. dubna 2021) bude oznámen příslušným domácnostem formou informačních letáků distribuovaných sčítacím komisařem převážně do domovních schránek s několikadenním předstihem před termínem doručení sčítacího formuláře v listinné podobě. Navrhovaná úprava stanoví způsob distribuce sčítacích formulářů, a to doručením sčítacího formuláře v určeném termínu bytové domácnosti, povinné osobě žijící mimo bytovou domácnost, popřípadě vlastníku zařízení, které není samostatným sčítacím obvodem.

Sčítací komisař přitom musí v terénu identifikovat, které bytové domácnosti se sečetly a které se během online sčítání nesečetly. Navštíví a doručí sčítací formuláře pouze každé bytové domácnosti, která v rámci online sčítání nevyplnila sčítací formulář v elektronické podobě (včetně identifikace těchto domácností v domech s větším počtem bytů).

K odst. 2

V případě, že se sčítacímu komisaři nepodaří předat sčítací formulář, nejčastěji z důvodu, že

nikoho navzdory předem oznámenému termínu nezastihne, povinná osoba si ho vyzvedne na kontaktním místě, nebo jej získá jiným, Úřadem zveřejněným, způsobem.

V rezortních a samostatných sčítacích obvodech se vzhledem k jejich specifickému charakteru, vymezení a způsobu sčítání se zřízením kontaktních míst ve smyslu ostatních ustanovení návrhu tohoto zákona nepočítá.

K odst. 3

Sčítací komisař nebo pracovník kontaktního místa je na vyžádání povinen poskytnout respondentům vysvětlení k vyplnění sčítacích formulářů v listinné podobě a provést vyplnění formulářů u osob, které o to požádají, protože nejsou schopny formuláře vyplnit samy (např. osoby se zdravotním postižením).

K odst. 4

Člen domácnosti, osoba žijící mimo domácnost či vlastník zařízení, které netvoří samostatný sčítací obvod, mají tři možnosti odevzdání vyplněného sčítacího formuláře v listinné podobě: mohou odevzdat vyplněný sčítací formulář přímo sčítacímu komisaři při jeho návštěvě, kterou si s ním domluví při přebírání formuláře (případně při druhém pokusu o sběr formulářů), nebo jej mohou odevzdat na kontaktním místě, anebo odeslat vyplněný sčítací formulář poštou v předplacené obálce na určenou adresu, ve všech případech však nejpozději do 11. května 2021. Z § 11 odst. 7 vyplývá, že vlastník zařízení není povinen plnit tuto povinnost osobně.

Komisař nebo pracovník kontaktního místa při sběru formulářů ověří, zda jsou v něm uvedeny údaje za všechny osoby v domácnosti a zda jsou vyplněny všechny požadované údaje. Povinné osobě na vyžádání vydá potvrzení o splnění zákonné povinnosti.

K odst. 5

Navrhovaná úprava stanoví, že sčítací komisař předá sebrané vyplněné sčítací formuláře ve stanoveném termínu a na stanoveném místě organizaci, která ho do funkce jmenovala (tedy ČSÚ, ministerstvu uvedenému v § 13 nebo držitele poštovní licence).

K odst. 6

Pro případ, že by se během fáze terénního došetření vyskytly nečekané technické či jiné problémy, které by měly negativní dopad na sběr dat, si ČSÚ vyhrazuje právo na operativní prodloužení této fáze sčítání.

K § 19 (Vymezení sčítacích obvodů)

K odst. 1

Tento odstavec navrhované právní úpravy stanoví, že základní organizační jednotkou pro provedení sčítání, tzn. pro online sčítání i terénní došetření, jsou sčítací obvody, jejichž vymezení provede podle § 12 odst. 3 písm. b) ČSÚ. Vzhledem k tomu, že vymezení sčítacích obvodů představuje jednorázovou úlohu realizovanou čistě pro potřeby organizačního zajištění a provedení vlastního sčítání v roce 2021 bez dalšího plánovaného využití vymezených sčítacích obvodů či jejich úprav, metodická pravidla pro jejich vymezování budou upravena formou interních metodických pokynů.

Vymezení všech sčítacích obvodů provede ČSÚ nad datovou bází statistického Regстру sčítacích obvodů a budov, průběžně aktualizovanou o referenční údaje RUIAN

a verifikovanou a zpřesněnou při územní přípravě. Každý sčítací obvod bude definován jednoznačným identifikátorem a výčtem v něm evidovaných adres budov, který ze své podstaty nemusí být úplný (např. nové, dosud neevidované budovy či budovy bez přidělené adresy apod.). Zároveň musí platit, že každý dům nebo jiný objekt podléhající sčítání přísluší do právě jednoho sčítacího obvodu. Kvůli dosažení úplnosti sčítání je nutné sčítací obvody vymezit tak, aby pokrývaly celé území státu. Jedinou výjimku představují vojenské újezdy, které vzhledem ke své neobydlenosti sčítání nepodléhají.

Účelem navrhované úpravy je jednoznačně stanovit, že sčítací komisař provede sčítání pouze v tom sčítacím obvodu, který je mu přidělen. Snahou ČSÚ bude vymezit sčítací obvody tak, aby v každém sčítacím obvodu zvládl provést sčítání právě jeden sčítací komisař, resp. aby jednomu komisaři byl přidělen právě jeden sčítací obvod.

K odst. 2

Účelem tohoto ustanovení je definovat základní typologii sčítacích obvodů. Z organizačních a metodických důvodů budou vymezeny 3 typy sčítacích obvodů, jejichž základní charakteristika je popsána v odstavcích 3 až 5.

K odst. 3

Navrhované ustanovení definuje standardní sčítací obvod, který představuje nejpočetnější množinu ze všech tří typů sčítacích obvodů. Jeho hlavním atributem je jednoznačné územní vymezení hranicemi, což umožní přiřadit ke konkrétnímu sčítacímu obvodu i domy či jiné objekty podléhající sčítání, které nejsou podchycené v podkladech popisujících sčítací obvod. Vymezení hranic těchto sčítacích obvodů provede ČSÚ na základě kritérií a zásad definovaných v součinnosti s držitelem poštovní licence. Především bude maximální snahou ČSÚ přizpůsobit vymezení standardních sčítacích obvodů doručovacím okrskům držitele poštovní licence, aby bylo možné využít znalosti území a jeho obyvatel ze strany poštovních doručovatelů, kteří by měli v převážné většině vykonávat funkci sčítacích komisařů. Stanoveny budou i kvantitativní limity pro velikost standardního sčítacího obvodu, které budou zohledňovat jeho charakter zástavby, počet bytů a obyvatel, obydlenost domovního fondu, odhadovanou časovou náročnost terénních prací atp. Další zásadou je, že vymezení standardních sčítacích obvodů bude neměnné v průběhu celé realizace sčítání. Z tohoto důvodu bude nutné při stanovení velikosti standardního sčítacího obvodu zohlednit také odhadovanou response rate z online sčítání. V případě nutnosti však bude možné v průběhu sčítání ve standardním sčítacím obvodu operativně nasadit dalšího sčítacího komisaře, a to buď méně vytíženého z jiného sčítacího obvodu, nebo nového v roli náhradníka.

K odst. 4

V rámci území standardních sčítacích obvodů budou ČSÚ vymezeny samostatné sčítací obvody. Bude se jednat zejména o zdravotnická a sociální zařízení poskytující dlouhodobé bydlení či lůžkovou péči (domovy pro seniory, domy s pečovatelskou službou, azylové domy, léčebny dlouhodobě nemocných, domovy se zvláštním režimem, nemocnice apod.), dále školská zařízení sloužící k dlouhodobému ubytování (studentské koleje, internáty, dětské domovy apod.) a ubytovací zařízení s větší lůžkovou kapacitou (ubytovny, noclehárny, církevní a charitativní zařízení apod.). Vymezení samostatných sčítacích obvodů bude dáno výčtem budov a jejich adres, v případě souvislého areálu více budov i hranic. Pro vyčlenění samostatného sčítacího obvodu ze standardního sčítacího obvodu budou příslušné budovy a adresy náležející do samostatného sčítacího obvodu opatřeny v podkladech pro sčítací komisaře držitele poštovní licence poznámkou, že provedení sčítání v nich zajišťuje ČSÚ.

Kritéria pro určení, které zařízení bude samostatným sčítacím obvodem, budou definována na základě podrobnějších údajů o těchto zařízeních shromážděných v rámci územní přípravy.

K odst. 5

V rámci území standardních sčítacích obvodů budou ČSÚ vymezeny rezortní sčítací obvody, které bude tvořit budova či areál více budov využívaných k hromadnému ubytování Ministerstvem obrany, Ministerstvem spravedlnosti, Ministerstvem vnitra či Ministerstvem zahraničních věcí (např. kasárna, ubytovny, rekreační zařízení, věznice apod.). Vymezení rezortních sčítacích obvodů bude dáno výčtem budov a jejich adres, v případě souvislého areálu více budov i hranicí. Pro vyčlenění rezortního sčítacího obvodu ze standardního sčítacího obvodu budou příslušné budovy a adresy náležející do rezortního sčítacího obvodu opatřeny v podkladech pro sčítací komisaře držitele poštovní licence poznámkou, že provedení sčítání v nich zajišťuje rezort. Výběr budov, které budou rezortním sčítacím obvodem, bude definován na základě podrobnějších údajů o těchto budovách shromážděných v rámci územní přípravy od jednotlivých ministerstev.

K odst. 6

Účelem tohoto ustanovení je definovat informační povinnost ČSÚ zveřejnit na své úřední desce ve stanoveném termínu seznam standardních sčítacích obvodů včetně jejich vymezení a jmen sčítacích komisařů a tento seznam v případě změn v průběhu sčítání průběžně aktualizovat. Ke změnám může dojít zejména u jmen sčítacích komisařů přiřazených ke konkrétnímu standardnímu sčítacímu obvodu např. z důvodu zániku funkce jednoho sčítacího komisaře a jeho nahrazením novým nebo aktivováním dalších sčítacích komisařů. Změny ve vymezení standardních sčítacích obvodů se v průběhu sčítání nepředpokládají. Vymezením standardních sčítacích obvodů je myšlen seznam budov s číslem popisným a evidenčním v rámci části obce podle jejich příslušnosti ke konkrétnímu sčítacímu obvodu.

K § 20 (Sčítací komisař)

K odst. 1

Spojení „sčítací komisař“ se zavádí jako společné označení pro osoby, které provádějí především distribuci listinných formulářů a posléze jejich sběr od osob nebo domácností, které nesplnily povinnost poskytnout údaje při online sčítání a činí tak až v rámci terénního došetření.

Uvedené činnosti sčítací komisaři vykonávají na základě pracovněprávního vztahu k ČSÚ, k ministerstvu uvedenému v § 13, anebo k jinému subjektu, který spolupracuje s ČSÚ na zajištění terénních prací a činností s tím souvisejících. Konkrétní formu navrhovaná úprava nepředepisuje, ale je zřejmé, že bude třeba volit mezi pracovním poměrem a dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr.

K odst. 2

Navrhovaná úprava stanoví předpoklady fyzické osoby pro jmenování sčítacím komisařem. Požadavky na osobu komisaře vycházejí především z nároků na jím vykonávanou činnost založenou na bezproblémové komunikaci s respondenty (svěprávnost, dosažení věku 18 let, bezúhonnost). Zohledněn je i požadavek na ochranu údajů, se kterými se sčítací komisaři při plnění úkolů setkávají. Návrh nepočítá se jmenováním občanů třetích zemí sčítacím komisařem (především z důvodu omezených časových možností při ověřování jejich bezúhonnosti podle definice v odstavci 3, povolení k výkonu zaměstnání a souvisejícího

povolení k pobytu za účelem zaměstnání), ani se jmenováním rodinných příslušníků občanů členských států EU, EHP a Švýcarska. Navrhovaná úprava při tom vychází z primárního práva EU (zejm. čl. 45 Smlouvy o fungování Evropské unie), které směřuje na občany EU. Sekundární právo, resp. judikatura sice dovozuje práva i pro rodinné příslušníky občanů EU, resp. EHP, ale nikoli bez dalšího, resp. v jejich případě nezaručuje srovnatelný soubor práv automaticky (např. směrnice 2004/38/ES předpokládá rovné zacházení pro rodinné příslušníky pouze migrujících občanů EU). V tomto smyslu navrhovaná úprava odpovídá primárnímu právu EU, když zajišťuje volný pohyb osob majících status občana EU, resp. EHP s tím, že práva jejich rodinných příslušníků jsou právy odvozenými, která mají toliko podpořit primární volný pohyb občanů EU, resp. EHP.

Kromě toho je vyžadována dostatečná znalost českého jazyka, popřípadě vzhledem ke struktuře obyvatel ve sčítacím obvodu, kde bude působit, také jazyka menšinového. Pro povinné osoby, které neovládají český jazyk, budou zajištěny překlady sčítacích formulářů a vysvětlivek v jazycích národnostních menšin žijících na území ČR a ve vybraných světových jazycích (např. anglický, německý). Přesto návrh zákona považuje za účelné, aby v odůvodněných případech bylo možné po dohodě se zástupci obcí jmenovat pro provedení sčítání ve sčítacích obvodech s významným podílem některé jazykové menšiny (např. polské, vietnamské) sčítacího komisaře ovládajícího daný menšinový jazyk a zvýšit tak účinnost metodického působení v otázkách správného vyplnění sčítacích formulářů.

K odst. 3

V návaznosti na odst. 2 písm. d) tohoto paragrafu je pro účely navrhovaného zákona stanovena definice bezúhonnosti sčítacího komisaře včetně způsobu jejího prokazování, a to způsobem odpovídajícím zájmu na bezproblémovém průběhu sčítání, ochraně soukromí sčítaných osob a právní úpravě obsažené v § 16g odst. 2 zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje u občanů jiných členských států EU možnost prokázat bezúhonnost výpisem z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace o jejich pravomocných odsouzeních za trestné činy a o navazujících údajích o těchto odsouzeních zapsaných v evidenci státu, jehož je osoba občanem.

K odst. 4

Navrhovaná právní úprava jednoznačným způsobem určuje, kdo sčítací komisaře jmenuje a odvolává, a to v závislosti na typu sčítacího obvodu, navazuje při tom na předchozí § 19 (Vymezení sčítacích obvodů). S ohledem na vysoké počty sčítacích komisařů (v rádech tisíců) a krátký časový úsek, ve kterém je třeba jmenování provést, je zákonem určené osobě výslovně umožněno jmenováním pověřit další osoby.

K odst. 5

Navrhované ustanovení obsahuje taxativní výčet případů, ve kterých funkce sčítacího komisaře zaniká. K zániku dochází především splněním základní povinnosti sčítacího komisaře, tj. provedením sčítání ve sčítacím obvodu, který je mu přidělen (ověřením evidovaného obsahu sčítacího obvodu se skutečným stavem v rámci informační pochůzky, provedením distribuce informačních letáků k online sčítání a provedením terénního došetření – distribuce a sběru sčítacích formulářů). Kromě toho funkce sčítacího komisaře zaniká i před splněním této základní povinnosti v důsledku ukončení pracovněprávního vztahu, jehož obsahem je výkon funkce sčítacího komisaře, jím projevené vůle (prohlášením sčítacího komisaře o ukončení výkonu funkce oznámeným tomu, kdo jej jmenoval), nebo pokud přestal splňovat některou z podmínek pro jmenování, byl odvolán, zemřel anebo byl prohlášen za mrtvého.

K odst. 6

Navazuje na odstavce 5, který upravuje možnost sčítacího komisaře odvolat. Tato úprava stanoví jako důvod pro jeho odvolání zjištění, že buď nevykonává řádně své povinnosti podle § 21 tohoto zákona, nebo se dopustil jednání neslučitelného s postavením sčítacího komisaře. Za jednání neslučitelné s postavením sčítacího komisaře je považováno takové jednání, které nevede ke ztrátě bezúhonnosti (ta je samostatným důvodem zániku funkce), avšak závažnost jeho následků na zákonem chráněný zájem (tj. úplnost a přesnost výsledků sčítání) je natolik intenzivní, že brání tomu, aby sčítací komisař funkci nadále vykonával. Typicky půjde o excesy, které ohrožují důvěru veřejnosti v odbornost komisaře nebo v průběh sčítání a omezují její ochotu poskytnout požadované údaje. Z důvodů jiných, než jsou zde uvedeny, či bez uvedení důvodu sčítacího komisaře odvolat nelze.

K § 21 (Povinnosti sčítacího komisaře)

Navrhovaná právní úprava stanoví základní povinnosti sčítacích komisařů při provádění sčítání.

K písm. a)

Výkon činností sčítacím komisařem podle tohoto zákona je spojen s povinností složit slib mlčenlivosti (§ 10). Zákon nepřipouští, aby osoba, která slib mlčenlivosti odmítá složit, nebo jej složí s výhradou, plnila jakékoli úkoly svěřené zákonem sčítacímu komisaři, potažmo přicházela do styku s údaji ze sčítání.

K písm. b)

Za účelem řádně a včas provést sčítání ve sčítacím obvodu, který mu byl přidělen, je sčítací komisař kromě jiného povinen absolvovat odborná školení, jejichž obsahem je kompletní příprava sčítacích komisařů zaměřená nejen na metodiku způsobu vyplňování sčítacích formulářů a organizaci provedení sčítání, ale také na zajištění ochrany zjišťovaných údajů, způsob komunikace s respondenty, práci s aplikacemi apod. Metodické pokyny pro sčítací komisaře připraví a věcnou část školení k provedení sčítání spoluzajistí ČSÚ, další část věnovanou součinnosti a organizaci prací v rámci vnitřní struktury subjektu, který spolupracuje s ČSÚ na zajištění terénních prací a činností s tím souvisejících nebo ministerstva, zajistí tento subjekt nebo ministerstvo. Při provádění sčítání je sčítací komisař povinen se takto získanými znalostmi, informacemi a metodickými pokyny řídit.

K písm. c)

Sčítací komisař je povinen se při výkonu své funkce, zejména při kontaktu s povinnými osobami, prokázat bez vyzvání zvláštním průkazem, a požádá-li o to povinná osoba, která má pochybnost o jeho pravosti, též svým osobním dokladem (občanským průkazem nebo cestovním dokladem). Povinná osoba si bude moci podle čísla či jména na průkazu sčítacího komisaře ve speciální aplikaci na internetových stránkách ČSÚ či na úřední desce příslušného obecního úřadu ověřit, který sčítací komisař má provádět sčítání v jejím sčítacím obvodu.

K písm. d)

Jde o stanovení základní obecné povinnosti sčítacího komisaře řádně a včas provést sčítání v přiděleném sčítacím obvodu, jejíž obsah je upřesněn demonstrativním výčtem konkrétních činností, tj. v rámci informační pochůzky ověřit evidovaný obsah sčítacího obvodu se skutečným stavem a provést distribuci informačních letáků k online sčítání. V rámci

terénního došetření musí komisař distribuovat sčítací formuláře povinným osobám a následně provést sběr vyplněných formulářů, případně pomoci s vyplněním formuláře. Přitom sčítací komisař musí postupovat v souladu s metodickými pokyny ČSÚ a poznatky získanými při školení.

K písm. e)

Navrhovaná úprava důsledně sleduje ochranu údajů zaznamenaných ve sčítacích formulářích. Sčítacímu komisaři je uložena povinnost přijmout taková opatření, která minimalizují riziko odcizení, ztráty, poškození, zničení nebo jiného zneužití vyplněných sčítacích formulářů a údajů v nich zaznamenaných. Nesplnění této povinnosti je spojeno s odpovědností za přestupek podle § 24 odst. 6 písm. a).

K písm. f)

Navrhovaná úprava navazuje na § 20 odst. 5 písm. b) a řeší situaci, kdy jmenovaný sčítací komisař nemůže vykonávat svoji funkci. Důvody nejsou specifikovány, pouze je konstatována objektivní nemožnost plnění úkolů sčítacího komisaře. Z důvodu veřejného zájmu na zajištění řádného průběhu sčítání je nezbytné, aby sčítací komisař, který nemůže funkci vykonávat, o této skutečnosti neprodleně informoval toho, kdo ho jmenoval. Tento subjekt pak musí bezodkladně zabezpečit pokračování prací v příslušném sčítacím obvodu.

K písm. g)

Po zániku funkce z jakéhokoli důvodu musí sčítací komisař neprodleně odevzdat tomu, kdo ho do funkce jmenoval, průkaz sčítacího komisaře, sčítací formuláře a jiné dokumenty a vybavení, které od tohoto subjektu pro výkon funkce převzal. To je často nezbytné pro zabezpečení pokračování prací v příslušném sčítacím obvodu.

K § 22 (Průkaz sčítacího komisaře)

Ustanovení určuje, kdo je oprávněn vydávat průkaz sčítacího komisaře a že jeho vzor bude stanoven vyhláškou Českého statistického úřadu (viz § 28 Zmocnění k vydání prováděcího právního předpisu).

K § 23 (Zpřístupnění výsledků sčítání)

Zpřístupněním výsledků sčítání je jejich zveřejnění a poskytování třetím osobám. Z výsledků sčítání Český statistický úřad vytváří statistické informace, které jsou veřejně přístupné. ČSÚ zajistí zveřejnění výsledků sčítání ve formě tzv. otevřených dat.

Výsledky sčítání ČSÚ zveřejní např. prostřednictvím veřejné databáze Českého statistického úřadu, internetových stránek ČSÚ, webových stránek Eurostatu, denního a odborného tisku a dalších sdělovacích prostředků. Standardní publikace se zveřejní v elektronické, a v omezeném rozsahu i v tištěné podobě. Zákon o státní statistické službě mj. stanoví, kterým subjektům jsou statistické informace, tedy i výstupy ze sčítání, poskytovány bezplatně (např. Parlamentu ČR, prezidentu, vládě, ministerstvům, orgánům územní samosprávy).

Veškeré výstupy standardního zpracování sčítání lidu, domů a bytů budou zveřejněny na internetových stránkách ČSÚ ve formátu otevřených dat. Otevřenými daty se pro účely zákona o sčítání lidu, domů a bytů 2021 (stejně jako pro účely zákona č. 106/1999 Sb.,

o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů¹⁷⁾) rozumí informace zveřejňované způsobem umožňujícím dálkový přístup v otevřeném a strojově čitelném formátu, jejichž způsob ani účel následného využití není omezen a které jsou evidovány v národním katalogu otevřených dat, které budou bezplatně k dispozici nejen výše uvedeným subjektům, ale všem uživatelům (občanům, školám, podnikatelům apod.).

Vedle předdefinovaných výstupů publikovaných uvedenými způsoby bude ČSÚ po skončení jejich zpracování trvale zajišťovat vytváření agregovaných výstupů na základě specifických požadavků jednotlivých uživatelů dat, a to na základě smlouvy za cenu stanovenou dohodou.

K § 24 (Přestupky)

Obecně

Toto ustanovení zavádí skutkové podstaty přestupků různých subjektů (zejm. povinných osob, vlastníků domů, vlastníků zařízení, sčítacích komisařů a jiných subjektů, které spolupracují s ČSÚ na zajištění sčítání, osob vázaných povinností mlčenlivosti), a to komplementárně k povinnostem, které zákon těmto subjektům ukládá. Počet skutkových podstat odpovídá zákonnému vymezení těch povinností, jejichž charakter a význam vyžaduje vynutitelnost. Z hlediska splnění podmínky subsidiarity uplatňování odpovědnosti za přestupek se navržené skutkové podstaty týkají jen takových případů, kdy je úprava odpovědnosti za přestupek nezbytná z důvodu zajištění plnění veřejnoprávních povinností, kdy odpovědnostní mechanismy soukromého práva nejsou v tomto smyslu dostatečným nástrojem akdy se nejedná o jednání natolik společensky škodlivá, aby vyžadovala formulovat v tomto směru skutkovou podstatu do trestního zákona. Absence jednoznačné úpravy odpovědnosti za nesplnění povinností by mohla vést k vážnému ohrožení splnění cílů sčítání, tj. úplnosti a správnosti jeho výsledků. To lze doložit například výsledky průzkumu veřejného mínění společnosti MEDIAN zpracovaného v létě roku 2018, v jehož rámci byla položena mj. otázka – „Sčítání lidu je povinné, ale kdyby nebylo, zúčastnili byste se?“ Na tuto otázku odpovědělo 68 % respondentů kladně, ale téměř třetina (32 %) odpověděla, že by se v takovém případě sčítání nezúčastnila. Stejně tak porušení zákonem stanovených povinností ze strany sčítacích komisařů a jiných spolupracujících subjektů při nakládání s údaji může nejen zasáhnout do soukromí dotčených osob, ale také negativně ovlivnit vnímání sčítání ze strany veřejnosti.

K odst. 1

Ustanovení upravuje skutkové podstaty přestupků fyzických osob, jejichž objektem je zajištění řádného průběhu sčítání, zejména ochrana před neoprávněným nakládáním s údaji shromážděnými v rámci sčítání (zveřejňování, jiné šíření, zpracování pro jiné účely než je sčítání etc.). Úprava skutkových podstat uvedených pod písm. a) až d) navazuje na úpravu povinností týkajících se ochrany údajů ze sčítání, případně jiných skutečností, se kterými se fyzická osoba seznámí (§ 10 odst. 1 a § 15 zákona). Chráněny jsou nejen údaje zjišťované sčítáním, ale často též všechny další skutečnosti, o nichž se fyzická osoba dozvěděla, zpravidla při výkonu své funkce (např. osobní a majetkové poměry osob podléhajících sčítání – viz § 10). Účelem tohoto ustanovení je postihnout typově méně závažná protiprávní jednání, na která se nevztahuje § 180 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

K odst. 2

¹⁷⁾ § 3 odst. 11 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Subjektem přestupků podle tohoto odstavce jsou „povinné osoby“ ve smyslu § 11 odst. 3 zákona, tj. fyzické osoby, které mají povinnost poskytnout údaje podle tohoto zákona. Objektem přestupků povinné osoby je veřejný zájem na úplnosti a přesnosti výsledků sčítání, jejichž předpokladem je poskytnutí údajů uvedených v § 8 (vyjma údaje o národnosti) v požadované kvalitě stanovené v § 11 odst. 3 a co nejvyšším počtem povinných osob.

K odst. 3 až 5

V návaznosti na zakotvené povinnosti vlastníka domu (§ 11 odst. 6) a vlastníka zařízení (§ 11 odst. 7 a 8) se zavádí skutkové podstaty spočívající v jejich nesplnění. Zatímco u vlastníka domu a vlastníka zařízení, které tvoří samostatný sčítací obvod, jde o poskytnutí spíše „technické“ součinnosti sčítacímu komisaři, vlastníkovi zařízení, které netvoří samostatný sčítací obvod je ukládána povinnost zajistit distribuci a sběr sčítacích formulářů v rámci celého zařízení, včetně jejich odevzdání sčítacímu komisaři. Objektem přestupků, kterých se mohou dopustit pouze vlastník domu nebo vlastník zařízení jako zvláštní subjekty, je veřejný zájem na řádném a efektivním provedení sčítání především v bytových domech a zařízeních, potažmo na úplnosti a přesnosti výsledku sčítání. Nezajištěním distribuce a sběru formulářů a neposkytnutím požadované součinnosti sčítacímu komisaři mohou tyto zvláštní subjekty průběh sčítání v příslušném sčítacím obvodu výrazně zkomplikovat; ve větší míře může takové jejich chování negativně ovlivnit i výsledek sčítání v příslušném sčítacím obvodu.

K odst. 6 a 7

Odstavec 6 upravuje skutkové podstaty, kterých se může dopustit jako zvláštní subjekt sčítací komisař, tedy osoba, která údaje ze sčítání a jiné skutečnosti získala v souvislosti s výkonem funkce, a je v tomto rámci vázána povinností mlčenlivosti. Hlavním objektem přestupků podle odst. 6 je ochrana práva na soukromí výslovně zaručená v čl. 10 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, dle kterého má každý právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě. Důvěra veřejnosti v adekvátní ochranu poskytnutých údajů je významná pro úplnost a přesnost výsledků sčítání, neboť do značné míry ovlivňuje ochotu veřejnosti požadované údaje poskytnout. Navrhovaná úprava navazuje na povinnost sčítacího komisaře týkající se zajištění ochrany sčítacích formulářů a údajů v nich obsažených stanovenou v § 21 písm. e) a na povinnosti zachovávat mlčenlivost podle § 10.

Na obdobnou povinnost při zajištění ochrany sčítacích formulářů a údajů v nich obsažených, stanovenou v § 15 spolupracujícím subjektům (držiteli poštovní licence a poskytovateli sdílených služeb), navazuje přestupek těchto zvláštních subjektů podle odstavce 7. Na rozdíl od odstavce 6 je subjektem přestupku podle odstavce 7 právnická osoba (odpovědnost zaměstnanců těchto právnických osob je upravena v odstavci 1).

K odst. 8 a 9

Druh a výše správního trestu odpovídá typové závažnosti jednotlivých skutkových podstat přestupků a zohledňuje také osobu pachatele.

Odstavec 8 stanoví za jednotlivé přestupky odpovídající sazby pokut, které jsou diferencované se zřetelem na typovou závažnost těchto protiprávních jednání. Horní hranice sazeb pokut nejsou nepřiměřeně vysoké, jejich výše byla stanovena odvozeně od pravidel zakotvených zejména v § 37 a § 38 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

Pro případ neposkytnutí zákonem stanovených údajů je pokuta typickým správním trestem předvídaným právními řády většiny evropských zemí, a to z důvodu, že následkem takového protiprávního jednání je závažné ohrožení cílů sčítání. Prvořadým cílem sčítání je však dosáhnout maximálního pochopení a spolupráce povinných a jiných dotčených osob, nikoli ukládání pokut za neplnění povinností. Proto budou před ukládáním správních trestů ve správním řízení upřednostňovány neformální postupy ČSÚ vedoucí k získání požadovaných údajů ve stanoveném rozsahu a kvalitě. Úprava horní hranice sazby pokuty za neposkytnutí údajů (10 000 Kč) je úměrná úpravě horní sazby pokuty za obdobnou skutkovou podstatu přestupku proti pořádku ve státní správě vyskytujícímu se na více úsecích státní správy podle § 2 odst. 2 písm. a) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění zákona č. 178/2018 Sb.

Přestupky spočívající v porušení povinností při ochraně údajů ze sčítání jsou s ohledem na jejich potenciální vyšší závažnost sankcionovány výrazně přísněji, než přestupky týkající se neposkytnutí údajů. Tomu odpovídají horní hranice sazeb pokut. Za nejzávažnější protiprávní jednání může být uložena pokuta až do výše 500 000 Kč v případě porušení povinností spočívající v:

- a) nezajištění ochrany vyplněných sčítacích formulářů a údajů ze sčítání spolupracujícím subjektem, kterým je právnická osoba (odstavec 7),
- b) využití údajů ze sčítání v rozporu s tímto zákonem v úmyslu získat tím pro sebe nebo pro jiného prospěch (odst. 1 písm. b) nebo odst. 6 písm. b)).

Důvodem výše horní hranice sazby pokuty za přestupek podle odstavce 7 je skutečnost, že zde uvedené právnické osoby disponují mimořádně rozsáhlým množstvím údajů ze sčítání, a to v neanonymizované podobě; nedostatečná ochrana těchto údajů ze sčítání může mít za následek jejich odcizení, ztrátu, poškození, zničení etc., což může dále nepříznivě ovlivnit i ochotu veřejnosti se sčítání zúčastnit.

V případě přestupků podle odstavce 1 písm. b) a odstavce 6 písm. b) je výše horní hranice sazby pokuty odůvodněna značnou potenciální závažností následků takového jednání (např. zneužití údajů pro marketingové účely, krádež osobní identity).

Navrhovaná úprava vychází z § 37 a 38 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, podle kterých je stanovení konkrétní výše pokuty závislé na uvážení správního orgánu, který ji určuje ad hoc podle konkrétních okolností případu tak, aby byla přiměřená závažnosti přestupku, zejména způsobu jeho spáchání a následkům a okolnostem, za nichž byl spáchán. Za účelem minimálního omezení tohoto uvážení není navrhována spodní hranice pokut.

K § 25 (Příslušnost k projednávání přestupků)

Návrh zákona neupravuje žádné odchylky od obecné úpravy řízení o přestupcích obsažené v § 60 až 102 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů. To se týká i úpravy věcné příslušnosti k projednávání přestupků, která respektuje zbytkovou úpravu obsaženou v § 60 odst. 1 uvedeného zákona a stanoví, že správním orgánem příslušným k řízení na prvním stupni je obecní úřad obce s rozšířenou působností a v hlavním městě Praze úřad městské části hlavního města Prahy, a úpravy místní příslušnosti k projednávání přestupků spáchaných povinnými osobami v zahraničí, kdy se použije § 62 uvedeného zákona.

K § 26 (Přenesená působnost)

Toto ustanovení definuje charakter působnosti stanovené podle navrhované právní úpravy obecním úřadům obcí s rozšířenou působností, obecním úřadům s působností obecního stavebního úřadu, Magistrátu hlavního města Prahy, úřadům městských částí v hlavním městě Praze, magistrátům územně členěných statutárních měst, úřadům městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst nebo obecním úřadům jako výkon státní správy, nikoli samosprávy.

K § 27 (Výdaje na sčítání)

Navrhovaná úprava navazuje na usnesení vlády ČR ze dne 19. června 2018 č. 391, kterým byl schválen věcný záměr zákona o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021, v němž jsou stanoveny podrobnosti týkající se rozpočtové náročnosti realizace sčítání. Rozpočtové prostředky na sčítání jsou zahrnuty ve střednědobém rozpočtovém výhledu výdajů státního rozpočtu na léta 2018-2020, 2019-2021 a každoročně budou revidovány v rámci schvalování státního rozpočtu.

Rozpočtové prostředky určené k financování výdajů obcí pro zabezpečení činností nezbytných pro přípravu a provedení sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021, budou hrazeny formou neinvestiční účelové dotace poskytnuté ze státního rozpočtu podle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů. Tyto finanční prostředky budou alokovány v rozpočtové kapitole Všeobecná pokladní správa pro roky 2019-2021. Vzhledem k pozdějšímu nabytí účinnosti tohoto zákona budou podmínky čerpání této dotace a její přerozdělení mezi orgány územní samosprávy pro rok 2019 stanoveny ČSÚ ve spolupráci s Ministerstvem financí formou usnesení vlády. Pravidla pro čerpání rozpočtových prostředků a jejich přerozdělení v letech 2020 a 2021 budou upravena podobně jako při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 směrnicí Ministerstva financí, která bude připravena v úzké metodické spolupráci s ČSÚ.

K § 28 (Zmocnění k vydání prováděcího právního předpisu)

Toto ustanovení zmocňuje ČSÚ k vydání prováděcí vyhlášky, v níž budou uvedeny organizačně-technické náležitosti sčítání. Konečná specifikace jednotlivých ustanovení vyhlášky závisí na časově a technicky náročných testech a finálním komplexním ověření při tzv. zkušebním sčítání, jehož provedení je naplánováno na rok 2020. Znamená to, že vyhodnocení zkušebního sčítání bude ukončeno až po datu předpokládané účinnosti zákona o sčítání. Účinnost prováděcí vyhlášky bude nastavena tak, aby byla včas zajištěna výroba sčítacích formulářů v listinné podobě a průkazů pro sčítací komisaře, a aby byly dokončeny všechny potřebné operace prováděné v souvislosti s elektronickými sčítacími formuláři.

K písm. a)

Účelem tohoto ustanovení je v prováděcím právním předpise stanovit vzor sčítacího formuláře v listinné podobě. Rozlišujeme dva typy formulářů v listinné podobě. Prvním je sčítací formulář pro domácnost, ve kterém jsou sčítány všechny osoby v jedné domácnosti

a údaje o bytě. Druhý typ je určen pro osoby mimo domácnost.

K písm. b)

Toto ustanovení se týká etapy online sčítání. Pro povinné osoby bude zpřístupněn elektronický sčítací formulář na základě ověření existence identifikačních údajů fyzické osoby a ověření existence místa obvyklého pobytu.

K písm. c)

Sčítací komisař se bude při výkonu své funkce prokazovat průkazem sčítacího komisaře, jehož závazný vzor bude uveden v prováděcím právním předpise.

K § 29 (Povinnost správce základního registru obyvatel)

ČSÚ plánuje postupovat podle zavedené praxe. K tomuto účelu nemá v úmyslu vydat prováděcí právní předpis, který by stanovil odlišný způsob pro předání údajů.

ČÁST DRUHÁ

K § 30 - změna zákona o státní statistické službě

K bodu 1

Prolomení mlčenlivosti podle daňového řádu pro účely sčítání bude řešeno novelou ustanovení § 9 odst. 2 písm. a) zákona o státní statistické službě. Důvodem pro návrh úpravy § 9 odst. 2 písm. a) v zákoně o státní statistické službě je zejména zachování oprávnění pro tzv. budoucí minicenzu. Na základě uplatněné zásadní připomínky Ministerstva vnitra bude cenzový informační systém zřízen zákonem o státní statistické službě, nikoliv zákonem o sčítání, jak bylo původně navrženo, a bude využíván pro cenzovou statistiku i po skončení SLDB 2021. Pokud by byl průlom do mlčenlivosti podle daňového řádu upraven pouze jednorázovým zákonem o sčítání, nemohl by ČSÚ údaje ze správy daní využít pro budoucí cenzovou statistiku.

K bodu 2

Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021 (SLDB 2021) je do značné míry jednorázová statistická akce, proto i předkládaný zákon má charakter ad-hoc právního předpisu. Po uplynutí účelu SLDB 2021 však Český statistický úřad předpokládá opakované využití cenzového informačního systému pro účely následných každoročních populačních cenzů, konaných na základě nyní připravované nové evropské právní úpravy.

V současné době podle dohody mezi ČSÚ a Ministerstvem vnitra přebírá ČSÚ z agendového informačního systému evidence obyvatel a agendového informačního systému cizinců administrativní záznamy pro účely statistiky vnitřní a mezinárodní migrace. Údaje jsou přebírány ve formě měsíčních dávek na přenosných nosičích. Tento způsob přebírání je s ohledem na zákon o základních registrech a na principy e-governmentu nutno považovat za dočasný a je třeba jej nahradit standardním přebíráním dat do agendového informačního systému prostřednictvím služeb základních registrů.

Vzhledem k tomu, že demografická a migrační statistika a sčítání lidu budou podle připravovaného evropského nařízení zahrnuty pod jednotnou cenzovou statistiku, je cenzový

informační systém zřízen za účelem zpracování nejen údajů ze sčítání lidu, ale též demografické a migrační statistiky.

Vzhledem k trvalému charakteru účelu budoucích populačních cenů a vzhledem k zřejmé souvislosti s úkoly ČSÚ vyplývajícími ze zákona o státní statistické službě je logické a efektivní ukotvit cenový informační systém v tomto zákoně, nikoliv v jednorázovém zákoně o sčítání. S ohledem na úzkou vazbu mezi sčítáním a statistikou obyvatelstva je vhodné upravit zákon o státní statistické službě prostřednictvím předkládaného zákona o SLDB 2021.

K odst. 1

Tímto ustanovením je zřízen nový informační systém veřejné správy, který slouží pro převzetí údajů z administrativních zdrojů dat a ze statistických zjišťování o demografických událostech pro účely zpracování demografické, migrační a cenové statistiky v souladu s národní a evropskou právní úpravou vztahující se k příslušným oblastem statistiky.

K odst. 2

Zřizovatelem tohoto neveřejného informačního systému je ČSÚ, který je zároveň i jeho správcem.

K odst. 3 a 4

Systém základních registrů je primárně navržen pro sdílení údajů o fyzických osobách, jejichž totožnost daný agendový systém již zná (například pro čtení údajů z registru obyvatel o klientovi, který při komunikaci s úředníkem poskytne potřebné identifikační údaje pro položení dotazu do základního registru obyvatel). Ministerstvo vnitra neposkytuje přímo agendový identifikátor fyzické osoby (AIFO), ale zajistí, že bude proveden převod na AIFO ČSÚ.

Potřeby ČSÚ při zpracovávání statistických informací se od plnění agend většiny ostatních veřejnoprávních institucí zásadně liší. Toto je nezbytně nutné zohlednit, aby ČSÚ mohl využívat údajů ze základních registrů a agendových informačních systémů pro účely zpracování demografické, migrační a cenové statistiky v souladu s tímto zákonem. ČSÚ nemá k dispozici žádné identifikační údaje osob, které by mohl využít analogickým způsobem jako jiné agendy pro dotazování prostřednictvím služeb základních registrů, resp. služeb propojeného datového fondu. Využívání těchto služeb je tak podmíněno potřebou přístupu ČSÚ k údajům o všech osobách, bez nutnosti předem disponovat jejich identifikačními údaji.

Z uvedených důvodů je nutné informační systém při jeho zřízení hromadně naplnit identifikačními údaji všech osob evidovaných v základním registru obyvatel, aby mohl ČSÚ přebírat údaje z informačních systémů prostřednictvím služeb základních registrů. Odstavec 3 proto ukládá Ministerstvu vnitra úkol hromadně převést Českému statistickému úřadu AIFO na AIFO ČSÚ. Ustanovení odstavce 4 zohledňuje zejména potřebu přebírání údajů o nově založených osobách v registru obyvatel po primárním naplnění cenového informačního systému.

Za primární způsob přebírání dat jsou považovány služby základních registrů.

ČÁST TŘETÍ

K § 31 (Účinnost)

Nabytí účinnosti zákona se stanoví patnáctým dnem po dni jeho vyhlášení, protože jeho ustanoveními se řídí již samotná příprava sčítání vyžadující spolupráci s ústředními správními úřady a obcemi. Hlavním důvodem vymezení takto krátké lhůty je ale provedení zkušebního sčítání. Jeho vyhodnocení bude nezbytným východiskem pro přípravu co nejúspěšnějšího průběhu sčítání v roce 2021, a to jak v nastavení jeho potřebných organizačně-technických parametrů, tak i samotného provedení sčítání.

Z těchto důvodů je nezbytné, aby lhůta pro nabytí účinnosti zákona byla co nejkratší. Jen tak bude zaručena bezproblémová realizace sčítání v řádném termínu.

Neprovedení sčítání by znamenalo nesplnění mezinárodních závazků a povinností vyplývajících z členství České republiky v OSN a v Evropské unii.

V Praze dne 30. září 2019

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v.r.

Předseda Českého statistického úřadu:

Ing. Marek Rojíček, Ph.D., v.r.